

**GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

AĞUSTOS 2018

Yüksek Lisans-Mimarlık

**MAHALLE SAKİNLERİNİN KENTSEL KORUMA
ALANLARINDAKİ SAĞLIKLAŞTIRMA
UYGULAMALARINA ETKİSİ “GAZİANTEP
SUYABATMAZ MAHALLESİ ÖRNEĞİ”**

**MİMARLIK
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

BERNA ATASOY

**BERNA ATASOY
AĞUSTOS 2018**

**Mahalle Sakinlerinin Kentsel Koruma Alanlarındaki
Sağlıklaştırma Uygulamalarına Etkisi “Gaziantep
Suyabatmaz Mahallesi Örneği”**

Gaziantep Üniversitesi

Mimarlık

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Esra DEMİRCİOĞLU

Berna ATASOY

Ağustos 2018

© 2018 [Berna ATASOY]

İlgili tezin akademik ve etik kurallara uygun olarak yazıldığını ve kullanılan tüm literatür bilgilerinin referans gösterilerek ilgili tezde yer aldığını beyan ederim.

Berna ATASOY

ABSTRACT

EFFECTS OF RESIDENTS ON REHABILITATION PRACTICES IN URBAN CONSERVATION AREAS: CASE OF SUYABATMAZ NEIGHBORHOODS OF GAZIANTEP

ATASOY, Berna

M.Sc in Architecture

Supervisor: Assist Prof. Dr. Esra DEMİRCİOĞLU

August 2018

162 pages

Increasing emphasis is placed on the protection of cities with historical, natural, cultural values in the globalizing world. With the rapidly increasing population, internal and external migration, high construction, misuse and the effect of modernization, nowadays historical memories are threatened with extinction.

Turkey has been host community for the Syrians who have fled their country since 2011 because of the unrest in Syria. Within a short period of intense and unexpected flow of populations from Syria, under the influence of the city; For the Syrians looking for a settlement area in the city, it was seen that one of the priority areas they could access was the residential units located on the historical doorframe.

The aim of the study was to determine the potential to affect the future of the new population, especially the city, which was later articulated in the city. Suyabatmaz neighborhood, which is chosen as a sample area, is located in the Şehreküstü district of Şahinbey district of Gaziantep province and is located in the Şehreküstü Konakları project area, which was recently built by Şahinbey Municipality as street improvement and restoration works.

In this study, first giving information about the conservation and improvement works performed on the sample area, then the results of the survey with local population and Syrian population, who are residential and commercial users who are selected in the field, were given. In surveys, conservation awareness ; location selection criteria; determinations were given about expectation and satisfaction with living area and about the conservation work carried out in the area and places.

Key Words: Gaziantep, migration, heritage conservation, heritage

ÖZET

MAHALLE SAKİNLERİNİN KENTSEL KORUMA ALANLARINDAKİ SAĞLIKLAŞTIRMA UYGULAMALARINA ETKİSİ “GAZİANTEP SUYABATMAZ MAHALLESİ ÖRNEĞİ”

ATASOY, Berna

Yüksek Lisans Tezi, Mimarlık

Tez Yöneticisi: Dr. Öğr. Üyesi Esra DEMİRCİOĞLU

Ağustos 2018

162 sayfa

Tarihsel, doğal, kültürel değerlere sahip kentlerin korunmasına küreselleşen dünyada giderek daha fazla önem verilmektedir. Hızla artan nüfus, iç ve dış göç, hızlı yapılaşma, yanlış kullanma ve modernleşmenin etkisiyle bugün, tarihi alanlar yok olma tehdidi altındadır.

Türkiye, 2011 yılından bu yana sınır komşusu Suriye’de yaşanan karışıklıklar sonucunda ülkelerini terk etmek zorunda kalan Suriyelilere ev sahipliği yapmaktadır. Kısa süre içerisinde Suriye’den gelen yoğun ve beklenmedik nüfus akışı, kenti etkisi altına alarak; kentte kendilerine yerleşme alanı arayan Suriyeliler için, erişebildikleri öncelikli alanlardan birisinin de tarihi dokuda yer alan konut birimlerinin olduğu görülmüştür.

Çalışma kapsamında, yerel halk ve özellikle kente sonradan eklenmiş bu yeni nüfusun tarihi dokunun geleceğini etkileme potansiyelinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Örnek alan olarak seçilen Suyabatmaz Mahallesi, Gaziantep ili Şahinbey ilçesine bağlı Şhreküstü bölgesinde yer almakta ve yakın zamanda Şahinbey Belediyesi tarafından gerçekleştirilen sokak sağlıklaştırma ve restorasyon çalışmaları çerçevesinde yapılan Şhreküstü Konakları projesi alanında bulunmaktadır. Alan ve çevresinin tarihi koruma bölgesinde yer alması ve çok sayıda Suriyeli’ye ev sahipliği yapması, mahallenin örnek alan olarak seçilmesinde ön plana çıkmaktadır.

Bu çalışmada, ilk olarak örnek alanda gerçekleştirilen koruma ve sağlıklaştırma çalışmalarına ilişkin bilgilendirmelerin ardından, alanda yer seçmiş konut ve ticari birim kullanıcıları olan yerel halk ve Suriyeli nüfusla yapılan anket sonuçlarına yer verilmiştir. Anketlerle, koruma farkındalığı/bilinci; yer seçim kriterleri; yaşanan alandan ve alanda gerçekleştirilen koruma çalışmalarından memnuniyet ve beklentiler konusunda tespitlere yer verilmiştir. Bu kapsamda elde edilen sonuçlardaki yerel halk ve Suriyeliler arasındaki farklılıklar ortaya konularak, kentsel tarihi dokudaki koruma uygulamalarındaki sürece yönelik önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gaziantep, göç, kentsel koruma, miras

Aileme...

TEŞEKKÜR

Tezimin her aşamasında sınırsız desteği, emeği ve sabrıyla bana olan inancının yanında hayatımda ufuk açıcı, yol gösterici olan tez danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Esra DEMİRCİOĞLU'na,

Hayallerime ulaşmam için yaşamım boyunca desteklerini esirgemeyen, her zaman sevgiyle, sabırla güvenle yanımda olduklarını bildiğim sevgili babam Abdullah ATASOY'a ve canım annem Resmiye ATASOY'a

Varlıklarıyla hayatımı renklendiren kardeşlerim Muhabbet, Melahat, Mehtap, Şeyhmus, Orhan ve Seher'e

Tez çalışmam boyunca emeklerini esirgemeyen değerli arkadaşlarım Zeynep ÖZKOÇAK, Ümran YILDIRAN, Esra TAŞ ve Özlem TAŐÇI İNCE'ye

Teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ABSTRACT	v
ÖZET	vi
TEŞEKKÜR	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvi
KISALTMALAR LİSTESİ	xx
BÖLÜM 1 GİRİŞ	1
1.1 Amaç	2
1.2 Kapsam ve Yöntemi.....	2
BÖLÜM 2 MEVCUT KORUMA KAVRAMI, PLAN VE	
UYGULAMALARI	4
2.1 Koruma ve Korunma Kavramı.....	4
2.2 Miras Kavramı	5
2.3 Koruma Teknik Ve Yöntemleri	7
2.3.1 Sağlıklaştırma-Rehabilitasyon (Rehabilitation)	8
2.3.2 Kentsel (Alansal) Temizleme (Urban Clearance)	8
2.3.3 Yeniden Canlanma-Canlandırma (Revival-Revitalization)	8
2.3.4 Yenileme-Yenilenme (Renewal-Renovation)	9
2.3.5 Yenileştirme-Yeniden Üretim (Regeneration).....	9
2.3.6 Soylulaştırma (Gentrification)	10
2.4 Koruma Anlayışının Gelişim Süresi	11
2.5 Koruma Ve Yenileme Projeleri Örnekleri	12
2.5.1 Barselona-El Raval.....	13
2.5.2 Elephant & Castle	14
2.5.3 İspanya-Malaga	15
2.5.4. Sonuç.....	16

BÖLÜM 3 TÜRKİYE’DE KORUMA ANLAYIŞININ GELİŞİM SÜRECİ.....	17
3.1 Türkiye’de Uygulanmış Koruma Ve Yenileme Projeleri	18
3.1.1 Trabzon Örneği	18
3.1.2 Ankara-Hamamönü örneği.....	19
BÖLÜM 4 GAZİANTEP’ TE KENTSEL TARİHİ ÇEVRE VE	
 KORUMA TARİHÇESİ.....	21
4.1 Gaziantep Tarihi Gelişimi	21
4.2 Gaziantep Planlama Tarihçesi.....	22
4.3 Gaziantep’te Koruma ve Plan Kararlarının Gelişim Süreci.....	26
4.3.1 Korumadan Sorumlu Birimler.....	28
4.4 Koruma Alanlarının Kent İçindeki Yeri Ve Önemi.....	29
4.4.1 Kültür Yolu Projesi	30
BÖLÜM 5 SUYABATMAZ ÖRNEĞİ.....	35
5.1 Şhreküstü Ve Suyabatmaz Mahallesi Tarihi Gelişimi	35
5.2 Demografik Bilgiler	39
5.3 Bölgedeki Anıtsal Yapılar.....	39
5.3.1 Şeyh Fetullah Camii	41
5.3.2 Pişirici Kasteli Ve Mescidi.....	43
5.3.3 Savaş Müzesi.....	44
5.3.4 Ağa Camii	45
5.3.5 Şih (Şeyh Fetullah) Hamamı	46
5.3.6 Şehitler Hamamı.....	48
5.3.7 Kozluca Camii.....	48
5.4 Sağlıklaştırma Proje Sınırı	49
5.4.1 Şhreküstü Konakları	52
5.4.2 Şehitler Caddesi Sağlıklaştırma	57
5.4.3 Suyabatmaz Mahallesinin Seçilme Nedeni	61
5.5 Suyabatmaz Mahallesi (1. Etap) Sokak Sağlıklaştırma Projesi	64
BÖLÜM 6 ANALİZ VE BULGULAR.....	68
6.1 Anket ile İlgili Genel Açıklamalar	68
6.2 Hane Halkı İçin Yapılan Anket Sonuçlarının Değerlendirmesi.....	70
6.2.1 Demografik Boyut.....	70
6.2.1.1 Demografik Boyuta İlişkin Dağılımlar	70
6.2.1.2 Demografik Boyuta İlişkin Analizler ve Bulgular.....	75

6.2.2	Sosyo-Ekonomik Boyut	75
6.2.2.1	Sosyo-Ekonomik Boyuta İlişkin Dağılımlar.....	75
6.2.2.2	Sosyo-Ekonomik Boyuta İlişkin Analiz ve Bulgular	82
6.2.3	Koruma Bilinci Boyutu	83
6.2.3.1	Koruma Bilinci Boyutuna İlişkin Dağılımlar	83
6.2.3.2	Koruma Bilinci Boyutuna İlişkin Analiz ve Bulgular	87
6.2.4	Memnuniyet-Beklenti Boyutu Dağılımı	88
6.2.4.1	Memnuniyet-Beklenti Boyutuna İlişkin Dağılımlar	88
6.2.4.2	Memnuniyet-Beklenti Boyutuna İlişkin Analiz ve Bulgular	92
6.2.5.	Yerel Halk ve Suriyeli Katılımcıların Arasındaki Farklılaşmalar.....	92
6.3	Ticari Alan İçin Yapılan Anket Sonuçlarının Değerlendirmesi.....	94
6.3.1	Demografik Boyut.....	94
6.3.1.1	Demografik Boyuta İlişkin Dağılımlar	94
6.3.1.2	Demografik Boyuta İlişkin Analizler ve Bulgular.....	100
6.3.2	Sosyo-Ekonomik Boyut	100
6.3.2.1	Sosyo-Ekonomik Boyuta İlişkin Dağılımlar.....	100
6.3.2.2	Sosyo-Ekonomik Boyuta İlişkin Analiz ve Bulgular	105
6.3.3	Koruma Bilinci Boyutu	105
6.3.3.1	Koruma Bilinci Boyutuna İlişkin Dağılımlar	105
6.3.3.2	Koruma Bilinci Boyutuna İlişkin Analiz ve Bulgular	115
6.3.4	Memnuniyet-Beklenti Boyutu.....	116
6.3.4.1	Memnuniyet-Beklenti Boyutuna İlişkin Dağılımlar	116
6.3.4.2	Memnuniyet-Beklenti Boyutuna İlişkin Analiz ve Bulgular	125
6.3.5.	Yerel Halk ve Suriyeli Katılımcıların Arasındaki Farklılaşmalar.....	126
BÖLÜM 7 SONUÇ VE ÖNERİLER.....		128
KAYNAKLAR		132
EKLER.....		137
Ek 1: Anket Soru Formu		137
Ek 2: Çalışma Kapsamındaki Yapılar ve Mimari Özellikleri		145

TABLolar LİSTESİ

Sayfa

Tablo 4.1	Kültür yolu projesi kapsamında gerçekleştirilen projeler.....	31
Tablo 4.2	Kentsel sit alanı sağlıklaştırma projeleri.....	32
Tablo 4.3	2012 yılına kadar yapılan koruma projeleri.....	33
Tablo 5.1	17. Yüzyılda bulunan mahalleler	36
Tablo 5.2	1869 yılı Halep Vilayeti Salnamesi'ne göre Antep'te yer alan mahalle adları.....	37
Tablo 5.3	Suyabatmaz mahallesi yıllara göre nüfus dağılımı.....	39
Tablo 6.1	Uyruğa göre dağılım-Hane halkı	71
Tablo 6.2	Cinsiyete göre dağılım-Hane halkı	71
Tablo 6.3	Medeni duruma göre dağılım-Hane halkı.....	72
Tablo 6.4	Eğitim durumuna göre dağılım-Hane halkı	72
Tablo 6.5	Yaş grubuna göre dağılım-Hane halkı	73
Tablo 6.6	Meslek grubuna göre dağılım-Hane halkı	74
Tablo 6.7	Demografik boyuta ilişkin Mann-Whitney U testi Sonuçları-Hane halkı	75
Tablo 6.8	Çalışma durumuna göre dağılım-Hane halkı	76
Tablo 6.9	Hane gelirine göre dağılım-Hane halkı.....	76
Tablo 6.10	Yardım alma durumuna göre dağılım-Hane halkı	77
Tablo 6.11	Hanede çalışan ve yaşayan sayısına göre dağılım-Hane halkı	78
Tablo 6.12	Hanede akraba ve yakınlarla yaşama durumu ve ev sahipliğine ilişkin dağılım-Hane halkı	79
Tablo 6.13	İkamet sürelerine ilişkin dağılım-Hane halkı.....	80
Tablo 6.14	Önceki yaşam yerlerine ilişkin dağılım-Hane halkı	81
Tablo 6.15	Suyabatmaz mahallesini tercih etme sebebine göre dağılım – hane halkı	82
Tablo 6.16	Sosyo-ekonomik boyuta ilişkin Mann-Whitney U testi Sonuçları-Hane halkı	82

Tablo 6.17	Kentsel sit alanı bilincine ilişkin dağılım – hane halkı.....	83
Tablo 6.18	Evin kentsel sit alanı içinde bulunma bilincine ilişkin dağılım – hane halkı	83
Tablo 6.19	Kentsel sit alanı içinde bulunan evin onarımı için izin alma bilinci bilincine ilişkin dağılım – hane halkı.....	84
Tablo 6.20	Ev tescili bilincine ilişkin dağılım – hane halkı.....	84
Tablo 6.21	Koruma uygulamaları hakkında bilgi verilme durumuna ilişkin dağılım – hane halkı.....	85
Tablo 6.22	Okullarda koruma eğitimi verilmesi isteğine ilişkin dağılım – hane halkı	85
Tablo 6.23	Korumadan memnuniyet, korunması gereken en önemli değerler ve koruma olumsuz etkilerine ilişkin dağılım – hane halkı.....	86
Tablo 6.24	Evlere yapılan müdahaleye ilişkin dağılım – hane halkı	87
Tablo 6.25	Koruma Bilinci boyutuna ilişkin Mann-Whitney U testi Sonuçları-Hane halkı	88
Tablo 6.26	Yaşanılan evden memnuniyete ilişkin dağılım – hane halkı	89
Tablo 6.27	Taşınma şansına ilişkin dağılım – hane halkı	90
Tablo 6.28	Ev yenileme isteğine ilişkin dağılım – hane halkı	91
Tablo 6.29	Hane hakkında yapılmak istenilenlere ilişkin dağılım – hane halkı	92
Tablo 6.30	Memnuniyet-Beklenti boyutuna ilişkin Mann-Whitney U testi Sonuçları-Hane halkı	92
Tablo 6.31	Türk ve Suriyeli katılımcıların arasındaki farklılaşmalar	94
Tablo 6.32	Uyruğa göre dağılım-Ticari alan.....	95
Tablo 6.33	Cinsiyete göre dağılım-Ticari alan	95
Tablo 6.34	Medeni duruma göre dağılım-Ticari alan	96
Tablo 6.35	Eğitim durumuna göre dağılım-Ticari alan	97
Tablo 6.36	Yaş grubuna göre dağılım-Ticari alan	97
Tablo 6.37	Göreve göre dağılım-Ticari alan.....	98
Tablo 6.38	Meslek grubuna göre dağılım-Ticari alan.....	99
Tablo 6.39	Demografik boyuta ilişkin Mann-Whitney U testi Sonuçları-Ticari alan.....	100
Tablo 6.40	İşyeri sahipliğine göre dağılım-Ticari alan.....	100

Tablo 6.41	Kira bedeline göre dağılım-Ticari alan	101
Tablo 6.42	İşyerinde ikamet süresine göre dağılım-Ticari alan.....	102
Tablo 6.43	Önceki işyerlerine göre dağılım-Ticari alan	103
Tablo 6.44	Başka yerden gelme nedenine göre dağılım-Ticari alan.....	104
Tablo 6.45	Sosyo-ekonomik boyuta ilişkin Mann-Whitney U testi Sonuçları- Ticari alan	105
Tablo 6.46	Bölgede korunması gereken en önemli değerler ve müdahale durumuna ilişkin dağılım – ticari alan	106
Tablo 6.47	Kentsel sit alanı bilincine ilişkin dağılım – ticari alan.....	107
Tablo 6.48	İşyerinin Kentsel sit alanı içinde bulunma durumuna göre dağılım – ticari alan.....	108
Tablo 6.49	İşyerinin onarımı için izin alınmasına ilişkin göre dağılım – ticari alan..	109
Tablo 6.50	İşyerinin tescilli olma durumuna ilişkin göre dağılım – ticari alan	110
Tablo 6.51	İşyeri yenileme isteğine ve şu ana kadar neden yenilemediklerine ilişkin dağılım – ticari alan	111
Tablo 6.52	Koruma uygulamaları hakkında bilgi alma durumuna ilişkin dağılım – ticari alan.....	113
Tablo 6.53	Koruma alanlarında yapılacak uygulamalara katılma isteğine ilişkin dağılım – ticari alan	114
Tablo 6.54	Koruma alanlarında yapılacak uygulamalara katılımın sağlayacağı faydalara ilişkin dağılım – ticari alan	115
Tablo 6.55	Koruma Bilinci boyutuna ilişkin Mann-Whitney U testi Sonuçları- Ticari alan	116
Tablo 6.56	İşyerinden memnuniyete ilişkin dağılım – ticari alan.....	117
Tablo 6.57	İşyerinden memnuniyetsizliğe ilişkin dağılım – ticari alan	118
Tablo 6.58	Taşınma isteği ve nereye taşınmak istenildiğine ilişkin dağılım – ticari alan.....	119
Tablo 6.59	Suyabatmaz mahallesini tercih sebebine ilişkin dağılım – ticari alan	121
Tablo 6.60	2012 yılından bu yana değişim gösteren durumlara ilişkin dağılım – ticari alan.....	121
Tablo 6.61	Sağlıklaştırma çalışması sonrası memnuniyete ilişkin dağılım –ticari alan.....	123

Tablo 6.62	Koruma çalışmasının olumsuz etkisine ilişkin dağılım – ticari alan ..	124
Tablo 6.63	Memnuniyet-Beklenti boyutuna ilişkin Mann-Whitney U testi	
	Sonuçları-Ticari alan.....	126
Tablo 6.64	Türk ve Suriyeli katılımcıların arasındaki farklılaşmalar	127

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 4.1 Farklı dinlere ait grupların bulunduğu mahalleler.....	22
Şekil 4.2 H.Jansen'in Gaziantep için hazırlamış olduğu imar planı.....	23
Şekil 4.3 K.A. Aru ve K. Söylemeoğlu planı.	24
Şekil 4.4 H. Oğuz Aldan Planı (1990).....	25
Şekil 4.5 Onaylı 1/25.000 Nazım İmar Planı.	26
Şekil 4.6 Gaziantep koruma alanı planlama sınırları.....	27
Şekil 4.7 Kültür Yolu projesi.....	30
Şekil 4.8 Gaziantep koruma çalışmaları kapsamında 2004-2008 yılları arasında yapımını tamamladığı bölgeler.....	34
Şekil 5.1 Şehreküstü bölgesi ve Suyabatmaz mahallesi	38
Şekil 5.2 Suyabatmaz mahallesi yıllara göre nüfus dağılım grafiği.	39
Şekil 5.3 Bölgedeki anıtsal yapılar	40
Şekil 5.4 Gaziantep tescil fişleri.	42
Şekil 5.5 Şeyh fetullah camii.	42
Şekil 5.6 Pişirici kastel mescidi plan.	43
Şekil 5.7 Pişirici Kastel Mescidi doğu-batı görünüşü.	44
Şekil 5.8 Pişirici kasteli görünüm.....	44
Şekil 5.9 Gaziantep savaş müzesi dış cephesinden bir görünüm.	45
Şekil 5.10 Ağa camii dış cephesinden bir görünüm.	46
Şekil 5.11 Şeyh Fethullah Hamamı planı	47
Şekil 5.12 Şeyh Fethullah Hamamı batı kesiti	47
Şekil 5.13 Şeyh Fetullah Hamamı dış cephesinden bir görünüm.....	47
Şekil 5.14 Şehitler Hamamı dış cephesinden bir görünüm.	48
Şekil 5.15 Kozluca Camii dış cephesinden bir görünüm.	49
Şekil 5.16 Sağlıklaştırma proje sınırı	51
Şekil 5.17 Suyabatmaz Mahallesi Cephe Örneği	52
Şekil 5.18 Suyabatmaz Mahallesi Kapı Örneği.....	53

Şekil 5.19	Suyabatmaz Mahallesi Eyvan Örneği	53
Şekil 5.20	Suyabatmaz Mahallesi Avlu Örneği	54
Şekil 5.21	526 ada 21-22 parsel 291 nolu envanter eski dış görünümü	55
Şekil 5.22	526 ada 21-22 parsel 291 nolu envanter yeni dış görünümü.....	55
Şekil 5.23	526 ada 13-14 parsel 596 nolu envanter, eski-yeni dış görünüşleri.....	56
Şekil 5.24	526 ada 12-24-25 parsel 563-562 nolu envanter, eski dış görünüşleri,...	56
Şekil 5.25	Şehreküstü konakları eski-yeni görünümü.....	57
Şekil 5.26	Şehitler caddesi sağlıklaştırma sınırı.....	58
Şekil 5.27	Şehitler caddesi sokak silüeti.	59
Şekil 5.28	Şehitler Caddesi Eski Görünüm.	60
Şekil 5.29	Şehitler Caddesi Yeni Görünüm.	60
Şekil 5.30	Şehitler caddesi dış cephesinden bir görünüm.	61
Şekil 5.31	Antep Evi Son Hali	62
Şekil 5.32	Antep evi son hali.....	62
Şekil 5.33	Antep Evi Son Hali	63
Şekil 5.34	Antep Evi Son Hali	63
Şekil 5.35	Antep Evi Son Hali	63
Şekil 5.36	Antep Evi Son Hali	63
Şekil 5.37	Antep Evi Son Hali	64
Şekil 5.38	Antep Evi Son Hali	64
Şekil 5.39	Suyabatmaz mahallesi sokak sağlıklaştırma sınırı	65
Şekil 5.40	Suyabatmaz Mah. Eski Görünüm.....	66
Şekil 5.41	Suyabatmaz Mah. Yeni Görünüm.....	66
Şekil 5.42	Suyabatmaz Mah. Eski Görünüm.....	66
Şekil 5.43	Suyabatmaz Mah. Yeni Görünüm.....	67
Şekil 5.44	Suyabatmaz Mah. Yeni Görünüm.....	67
Şekil 5.45	Suyabatmaz Mah. Yeni Görünüm.....	67
Şekil 6.1	Suyabatmaz mahallesi anket yapılan birimler.....	69
Şekil 6.2	Uyruğa göre dağılım-Hane halkı.....	71
Şekil 6.3	Cinsiyete göre dağılım-Hane halkı.....	71
Şekil 6.4	Medeni duruma göre dağılım-Hane halkı	72
Şekil 6.5	Eğitim durumuna göre dağılım-Hane halkı.....	73
Şekil 6.6	Yaş grubuna göre dağılım-Hane halkı	74
Şekil 6.7	Meslek grubuna göre dağılım-Hane halkı.....	74

Şekil 6.8	Çalışma durumuna göre dağılım-Hane halkı	76
Şekil 6.9	Hane gelirine göre dağılım-Hane halkı	77
Şekil 6.10	Yardım alma durumuna göre dağılım-Hane halkı.....	77
Şekil 6.11	Hanede akraba ve yakınlarla yaşama durumu ve ev sahipliğine ilişkin dağılım-Hane halkı.....	79
Şekil 6.12	İkamet sürelerine ilişkin dağılım-Hane halkı	80
Şekil 6.13	Önceki yaşam yerlerine ilişkin dağılım-Hane halkı.....	81
Şekil 6.14	Uyruğa göre dağılım-Ticari alan.....	95
Şekil 6.15	Cinsiyete göre dağılım-Ticari alan.....	96
Şekil 6.16	Medeni duruma göre dağılım-Ticari alan.....	96
Şekil 6.17	Eğitim durumuna göre dağılım-Ticari alan.....	97
Şekil 6.18	Yaş grubuna göre dağılım-Ticari alan.....	98
Şekil 6.19	Göreve göre dağılım-Ticari alan	98
Şekil 6.20	Meslek grubuna göre dağılım-Ticari alan	99
Şekil 6.21	İşyeri sahipliğine göre dağılım-Ticari alan	101
Şekil 6.22	Kira bedeline göre dağılım-Ticari alan	102
Şekil 6.23	İşyerinde ikamet süresine göre dağılım-Ticari alan	103
Şekil 6.24	Önceki işyerlerine göre dağılım-Ticari alan.....	104
Şekil 6.25	Başka yerden gelme nedenine göre dağılım-Ticari alan	105
Şekil 6.26	Bölgede korunması gereken en önemli değerlere ilişkin dağılım – ticari alan	106
Şekil 6.27	Müdahale durumuna ilişkin dağılım – ticari alan.....	107
Şekil 6.28	Kentsel sit alanı bilincine ilişkin dağılım – ticari alan	108
Şekil 6.29	İşyerinin Kentsel sit alanı içinde bulunma durumuna göre dağılım – ticari alan	109
Şekil 6.30	İşyerinin onarımı için izin alınmasına ilişkin göre dağılım – ticari alan....	110
Şekil 6.31	İşyerinin tescilli olma durumuna ilişkin göre dağılım – ticari alan.....	111
Şekil 6.32	İşyeri yenileme isteğine ilişkin dağılım – ticari alan.....	112
Şekil 6.33	İşyerini neden şu ana kadar yenilemediklerine ilişkin dağılım – ticari alan	112
Şekil 6.34	Koruma uygulamaları hakkında bilgi alma durumuna ilişkin dağılım – ticari alan.....	113
Şekil 6.35	Koruma alanlarında yapılacak uygulamalara katılma isteğine ilişkin dağılım – ticari alan.....	114

Şekil 6.36	Koruma alanlarında yapılacak uygulamalara katılımın sağlayacağı faydalara ilişkin dağılım – ticari alan.....	115
Şekil 6.37	İşyerinden memnuniyete ilişkin dağılım – ticari alan	117
Şekil 6.38	İşyerinden memnuniyetsizliğe ilişkin dağılım – ticari alan	118
Şekil 6.39	Taşınma isteğine ilişkin dağılım – ticari alan.....	119
Şekil 6.40	Nereye taşınmak istenildiğine ilişkin dağılım – ticari alan.....	120
Şekil 6.41	2012 yılından bu yana değişim gösteren durumlara ilişkin dağılım – ticari alan	122
Şekil 6.42	Koruma çalışmasının olumsuz etkisine ilişkin dağılım – ticari alan.....	124
Şekil 6.43	Koruma çalışmasının olumsuz etkisine ilişkin dağılım – ticari alan.....	125

KISALTMALAR LİSTESİ

CIAM	International Congresses of Modern Architecture
ÇEKÜL	Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı
GAP	Güney Doğu Anadolu Bölge Kalkınma İdaresi
GEEAYK	Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu
ICCROM	International International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property
ICOMOS	International Council on Monuments and Sites
KTVKK	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
KUDEP	Koruma, Uygulama ve Denetim Bürosu Restoration of Cultural Property
SPSS	Statistical Package for Social Sciences
TKB	Tarihi Kentler Birliği
UNESCO	United Nations Scientific and Cultural Organization
YİKOP	Yatırım İzleme Koordinasyon Başkanlığı

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Gaziantep bulunduğu konum itibariyle asırlar boyunca farklı kültürlerle ev sahipliği yapmıştır. İlk uygarlıkların doğduğu Akdeniz ve Mezopotamya gibi iki bölgenin arasında yer alması ve ipek yolu gibi ticari bir aksın bölgeden geçiyor olması tarih öncesinden beri farklı kültürler için uğrak ve merkezi bir yerleşme bölgesine dönüşmesine neden olmuştur. Kentin geleneksel dokusu Gaziantep Kalesi ve çevresinde oluşmuştur. Kentin daha sonra fiziksel şekillenmesinde kültürel farklılıklar ve topografya etkili olurken, 16. Yüzyıl'dan sonra göç ile gelen farklı etnik gruplar kendi kimliklerini korumak için yeni mahalleler oluşturmuşlardır (Tatlıgöl, 2005). Bu oluşum şehrin gelecek biçimlenişini belirleyen en önemli etken olmuştur.

Bu çalışma kapsamında örnek alan olarak seçilen Gaziantep ili Şahinbey ilçesine bağlı Şehreküstü bölgesinde yer alan Suyabatmaz Mahallesi de, Gaziantep' teki tarihi doku içerisinde önemli bir yere sahiptir. Bölgede Gaziantep'in tarihi ve kültürünü temsil eden yerli ve yabancı turistler için ilgi çekici pek çok yapı bulunmaktadır. Özellikle alanda bulunan çok sayıdaki geleneksel Antep evlerinde halen yaşam sürmektedir. Gaziantep'te gerçekleştirilmiş koruma alanları incelenirken bu bölgeler için diğer dikkat çeken bir konunun göçmen sorunu olduğu görülmüştür. Özellikle Suriye iç savaşından sonra büyük bir göç alan Gaziantep'te, kurulan çadır kentlere rağmen, göçmenlere yönelik yerleşim sorunu çözülememiştir. Tez kapsamında tarihi dokuda yapılan gözlemlere göre göçmen nüfusun büyük çoğunluğunun tarihi sit alanları ve çevresinde yaşamayı tercih ettiği tespit edilmiştir. Bununla beraber Suyabatmaz Mahalleside, son yıllardaki gelişmelere paralel olarak tarihi dokudaki diğer mahalleler gibi pek çok Suriyeliye ev sahipliği yapan bir alana dönüşmüştür.

Gaziantep kentinin, tarihi dokuda yer alan ve halen içinde yaşanan mahalle ve sokaklarında, Şahinbey Belediyesi'nin bütüncül koruma anlayışla hayata geçirdiği kentsel tasarım uygulamaları ve cephe yenileme çalışmalarıyla, kentin tarihi

dokusunun algılanması ve Büyükşehir Belediyesince gerçekleştirilen Kültür Yolu projesinin devamına katkıda bulunan projeler ile Şahinbey Belediyesi 2012 yılında, Metin Sözen Koruma Büyük  d l 'ne sahip olmuştur. Şahinbey Belediyesi tarafından 2012 yılından bu yana, mahalle ve çevresinde, kentsel tasarım proje uygulamaları ve cephe sağlıklaştırma çalışmaları yapılarak tarihi yapıların çevreye yeniden kazandırılması hedeflenmiştir. Üç aşamada gerçekleştirilmiş olan proje kapsamında, ayrıca bölge için çok değerli olan Şehitler Caddesi ve Şehreküstü Konaklarının restorasyon uygulamaları da gerçekleştirilmiştir. Suyabatmaz mahallesinin tarihi koruma bölgesinde yer alması ve çok sayıda Suriyeli'ye ev sahipliği yapması, bu çalışmada, bölgenin örnek alan olarak çalışmaya değer görülmesini sağlamıştır.

1.1 Amaç

Bu çalışmanın amacı mahalle sakinlerinin koruma alanlarındaki uygulama projelerine etkisini ortaya koymaktır. Bu amaçla tez kapsamında yapılan anketlerle, koruma farkındalığı/bilinci; yer seçim kriterleri; yaşanılan alandan ve alanda gerçekleştirilen koruma çalışmalarından memnuniyet ve beklentiler konusunda tespitlere yer verilmiştir. Bu kapsamda elde edilen sonuçlardaki yerel halk ve Suriyeliler arasındaki farklılıklar ortaya konularak, kentsel tarihi dokudaki koruma uygulamalarındaki sürece yönelik öneriler geliŐtirilmiŐtir. Böylece koruma bilincindeki eksiklikler ile birlikte, kentsel tarihi alanların yeni sakinlerinin mekan aidiyetindeki ve de miras algısındaki farklılaşmalar dikkate alınarak, tarihi dokuların geleceği için yeni tedbirlerin geliştirilmesi gerekliliği vurgulanmak istenmiştir. Yapılan bu çalışmanın g  le beraber önemli mekansal ve sosyal dönüşümlere sahne olan ülkemizde 'koruma' ve 'miras' kavramlarının yeniden tartıŐılmasında yol gösterici olması hedeflenmektedir.

1.2 Kapsam ve Yöntemi

Bu çalışmada, ilk olarak Gaziantep Şahinbey İlçesi Suyabatmaz Mahallesinde gerçekleştirilen koruma ve sağlıklaştırma projesine ilişkin uygulama adımları ve yerel yönetimin proje hedeflerine ilişkin incelemelerin ardından, alanda yer seçmiş konut ve ticari birim kullanıcıları olan yerel halk ve Suriyeli nüfusla yapılan anketler hazırlanmıştır. Anketlerle koruma farkındalığı/bilinci; yer seçim kriterleri; yaşanılan

alandan ve alanda gerçekleştirilen koruma çalışmalarından memnuniyet ve beklentiler konusunda tespitlere ulaşılması hedeflenmiştir. Böylece, kente sonradan eklenmiş yeni nüfusun tarihi dokunun geleceğini etkileme potansiyelinin de ortaya konulması hedeflenmiştir.

Bu kapsamda öncelikle koruma sınırları içerisine dahil edilen Suyabatmaz mahallesi hakkındaki; tarihi bilgiler, uygulanan ve üzerinde çalışılan koruma ve yenileme projeler hakkında dokümanlar, koruma bölgelerine ait haritalar ve diğer ilgili dokümanlar çalışmada kullanılmak üzere derlenmiştir. Bu dokümanlar; ilgili belediyelerden, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki Koruma Uygulama ve Denetim Bürosu'ndan, Gaziantep Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nden elde edilmiştir.

Çalışma hedefleri doğrultusunda literatür taraması ve alanda uzman kişilerin görüşlerinin alınması sonucunda konut ve ticari birimler için ortak sorularında yer aldığı iki farklı anket hazırlanmıştır ve anket formları bölgede yaşayan hane halkı ve ticari alan sahiplerine ayrı ayrı uygulanmıştır. Suyabatmaz mahallesinde anket kapsamında 182 adet anket yapılmıştır. Bu anketlerin 90 adet konut ve 92 adet anket ise Suyabatmaz mahallesi sınırları içerisindeki Şehitler Caddesindeki ticari birim kullanıcılarına yapılmıştır. Hazırlanan anket formu Türk vatandaşı ve Suriye vatandaşlarıyla yüz yüze görüşmeler yapılarak doldurulmuş ve veri setleri hazırlanmıştır. Bununla birlikte alanda ankete katılanların %37'sini oluşturan Suriye'li göçmenlerle ve anketlerin yapılması sürecinde bölgede yaşayan Suriyeli Türkmen vatandaşlardan tercümanlık için yardım alınmıştır. Farklı kullanıcılara yönelik yapılan anketlerle, tarihi alanın algılanması ve de koruma uygulamalarındaki beklentiler kapsamında bir farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi hedeflenmiştir. Elde edilen veri setleri Microsoft Office ve SPSS (Statistical Package For Social Sciences) paket programları aracılığı ile düzenlenerek ve dağılım ve analizleri yapılmıştır.

Son olarak Suyabatmaz mahallesinde gerçekleştirilen alan ve uygulamaya yönelik konut ve ticari birim kullanıcılarına yapılan anketlerden elde edilen sonuçlarla, kentsel tarihi dokuda gerçekleştirilen koruma uygulamalarındaki sürece yönelik önerilere yer verilmiştir.

BÖLÜM 2

MEVCUT KORUMA KAVRAMI, PLAN VE UYGULAMALARI

2.1 Koruma ve Korunma Kavramı

Avrupa’da 19. yy.’da gelişmeye başlamış olan Koruma, yapının kendi içindeki ve çevresiyle sağlayacağı özgünlük ve bütünlük kavramları ile temellendirilmiştir. Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunmasına Yönelik çalışmalarda korunma ve koruma şeklinde ikili bir ayrım karşımıza çıkmaktadır (Çolak, 2015). Bu iki kavram her ne kadar birbirinden farklı kelimeler olarak ifade edilse de iç içe geçmiş kavramlardır. Dolayısıyla kanun koyucular “korunma” ve “koruma” kavramlarını birlikte tanımlamıştır. “Koruma” idare tarafından kültür ve tabiat varlıklarının muhafazasını hedefleyen ve idare tarafından yürütülen faaliyetler” iken, “Korunma” ise kültür ve tabiat varlıklarının muhafaza edilme ve koruma altına alınma durumunu ifade etmektedir (Çolak, 2015).

1964 Venedik Tüzüğü’nün 4. Maddesinde korumanın sürekliliğinin olması gerektiği ve de kalıcı bir eylem olduğu sonucu ortaya konmuştur (ICOMOS, 1964). 1976 yılında UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) tarafından yayınlanan “Tarihi Alanların Korunması Ve Çağdaş Rollerini Konusunda Tavsiyeler” başlıklı yazıda ise Koruma, “tarihi alanların bakımları, sağlıklaştırılmaları, onarımları ve yeniden canlandırılmaları” anlamına geldiği şeklinde belirtilmiş ve yapıyı yeniden yaşatma ve çevresel bütün olarak değerlendirme üzerine vurgu yapılmıştır (Zakar ve Eyübgiller, 2015).

18113 Sayılı Resmi Gazetede ise, 2863 sayılı Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun (KTVKK) 3. Maddesinde (a-4) yer alan tanımlamaya göre, “Korunma” ve “Koruma”; “*Taşınmaz Kültür Ve Tabiat Varlıklarında muhafaza, bakım, onarım ve restorasyon, fonksiyon değiştirme işlemleridir*” (Resmi Gazete, 1983).

Aydemir vd., (2004) göre koruma kavramı “*yaşamın sürdürülmesi için gereken ve üretime kaynak olan değerlerin zaman içinde yok olmasını önlemek için geliştirilen*

ve optimum kullanım yöntemlerini belirleyen önlemler bütünüdür” (Aydemir vd., 2004).

Koruma birçok bilim ve teknik alanla ilişkili olmakla birlikte etkinlik alanı çok kapsamlıdır. Koruma, yapının yeniden kullanım için değiştirilmesi, özgünlüğü, sit alanlarını koruma, mimarlık alanındaki her türlü ürünün estetik özelliklerine ve kent yenilemeye kadar birçok alanla ilişkilidir (Kuban, 2000).

Günümüzde koruma kavramı, tarih bilincini, geçmişe duyulan özlemini, kentin tarihi kimliğinin devam ettirilmesi gerektiğinin arzusunu yansıtmaktadır. Geçmişten günümüze geri kalan bütün kalıntılar tarihi çevreleri oluşturmaktadır. Kentsel korumanın bütün amacı da tarihi kültür mirasını yeni yaşamımızla bütünleştirmek ve bu tarihi çevreleri yok olmaktan kurtarmaktır.

Koruma sözcüğüne uluslararası literatürde “protection”, “preservation” ve “conservation” terimleri karşılık gelmektedir. “Preservation” ve “Conservation” terimleri muhafaza etme, bir durumun, bütünlüğün veya bir varlığın özelliklerini ettirilmesi şeklinde tanımlanırken “Protection” ise genel olarak kötü eyleme karşı durma anlamında kullanılmaktadır (Zakar ve Eyübgiller, 2015).

2.2 Miras Kavramı

19. yy.ın “anıt” kavramı olarak tanımlanan, günümüzde ise “kültür mirası” olarak tanımlanarak bünyesinde anıtlar, sitler gibi yapı grupları barındıracak şekilde genişletilmiştir. 2. Dünya Savaşı sonrası tarihi dokularda oluşan hasarın fark edilmesiyle kentsel korumanın dönüm noktası olmuştur. 1964 yılında “Venedik Tüzüğüyle” sadece anıtı değil bütün çevresi ile koruma düşüncesi başlamıştır. Venedik Tüzüğü’nün 1. Maddesindeki “*tarihi anıt kavramı sadece bir mimari eseri içine almaz, bunun yanında belli bir uygarlığın, önemli bir gelişmenin, tarihi bir olayın tanıklığını yapan kentsel yapıda kırsal bir yerleşmeyi de kapsar*” tanımıyla kentlerin tarihi dokularının kültür mirasının esas noktasını oluşturdukları görüşünün onaylanmasıyla anıtın anlamı genişletilmiştir (ICOMOS, 1964).

UNESCO’ nun korumaya değer olan alanlar üzerine yaptığı çalışmalar sonucu “kültürel miras kavramı”nı gündeme getirilmiştir. UNESCO genel konferansın da bu alana dair ilk çalışma 16 Kasım 1972 de onaylanan “Dünya Kültürel ve Doğal

Mirasının Korunması Sözleşmesi” 17 Aralık 1975 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu sözleşme kapsamında; dünya mirasının yok olma tehdidi altındaki sosyal ve kültürel mirasın tespit edilmesi, ortaklaşa korunması ve gelecekteki nesillere aktarımı konusunda kararlar alınmıştır (Basat, 2013). Kültürel ve sosyal mirasın tanımlarının yapıldığı bu sözleşmeye Türkiye 1982 yılında katılmıştır.

Kültürel miras değerleri somut ve somut olmayan miras olarak ikiye ayrılmaktadır. 2003 yılında UNESCO tarafından somut olmayan mirasın korunması üzerine sözleşme hazırlanmıştır (Kuruç, 2018). Sözleşmede somut, somut olmayan ve doğal miras arasındaki köklü bağlılığı göz önünde bulundurarak bazı kararlar alınmıştır. Bu sözleşmenin amaçları bağlamında somut olmayan mirasın tanımı yapılmıştır (Kuruç, 2018).

“Somut olmayan kültürel miras toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekanlar anlamına gelir. Kuşaktan kuşağa aktarılan bu somut olmayan kültürel miras, toplulukların ve grupların çevreleriyle, doğayla ve tarihleriyle etkileşimlerine bağlı olarak, sürekli biçimde yeniden yaratılır ve bu onlara kimlik ve devamlılık duygusu verir; böylece kültürel çeşitliliğe ve insan yaratıcılığına duyulan saygıya katkıda bulunur. İşbu Sözleşme bağlamında, sadece, uluslararası insan hakları belgeleri esaslarına uyan ve toplulukların, grupların ve bireylerin karşılıklı saygı gereklerine ve sürdürülebilir kalkınma ilkelerine uygun olan somut olmayan kültürel miras göz önünde tutulacaktır” (UNESCO, 2003).

Karakul (2011), somut ve soyut olan kültürel değerleri birlikte kullanarak geleneksel bağlama göre biçimlendiğini söylemektedir. Bu birlikteliğin kavranması, kültürel mirasın bütüncül koruma süreçlerinde çok önemlidir (Karakul, 2011).

2013’te ICOMOS (International Council on Monuments and Sites) Türkiye’ nin, mimari koruma bildirgesinde geniş kapsamda kültürel mirasın tanımı yapılmıştır. Bu tanıma göre;

“Kültürel miras, insanoğlunun, toplumların ve toplumu oluşturan kültür gruplarının varlığının, kimliğinin ve sürekliliğinin simgesi ve kanıtıdır. Somut ve

*somut olmayan kültürel miras, tarihsel-belgesel, estetik-sanatsal, simgesel, sosyal, ekonomik, dini ve manevi ve hatta politik değerler içerir. Yenilenemez bir kaynak olan kültürel mirasın, toplumumuz için önemli değer olan “emanet” kavramıyla özdeşleştirilerek içerdiği tüm değerleriyle birlikte gelecek nesillere aktarılması toplumsal bir sorumluluktur”*dir (ICOMOS Türkiye, 2013).

1982 yılında ICOMOS Kanada “Quebec Tüzüğünü” hazırlamıştır (ICOMOS,1982). Bu tüzük ile birlikte “miras kavramı” için üç önemli nokta tanımlanmıştır. Bunlar; etnolojik ve arkeolojik objeler ile sanat ve mobilya objelerini barındıran “somut kültürel varlıklar”; kıyı, doğa, peyzaj, doğal sit içeren “coğrafi çevre” ve kendine özgü gelenek, görenek ve kültür öğelerini içeren “insan çevreleri” (Ulusoy ve Cantimur, 2010). ICOMOS’un 1992 yılında Yeni Zelanda için hazırladığı “Yeni Zelanda kültürel miras değeri taşıyan yerlerin korunmasıyla ilgili tüzük” olarak isimlendirilen belgeyle, iki farklı kültürü olan Yeni Zelanda da Maori ve Avrupa kökenli kültürlerinin koruma altına alınacak değerleri ayrı ayrı tanımlanmıştır. Bunlarla birlikte, ICOMOS 2000 yılında Çin “Çin’deki Miras Alanları Koruma İlkeleri’ni” ve Endonezya için 2003 yılında “Endonezya Miras Koruma Tüzüğünü” hazırlanmıştır. Bu kapsamda miras; Yeni Zelanda “yer” , Çin “taşınmaz fiziksel kalıntı” , Kanada “kazı bilimi, coğrafi çevreleri ve insanı” ifade ederken, Avusturya da mirası “yer ve kültürel değer” olarak tanımladığı görülmektedir. Bu farklılaşmalara dikkat çeken Ahmad (2006)’ya göre, Mirasın tanımlanmasında sosyal ve kültürel yapıdaki dönüşüm kaçınılmazdır ve buna göre de mirasın zaman içinde yeniden tanımlanması gerekliliği kabul edilmelidir (Ahmad, 2006).

Sonuç olarak ICOMOS ve UNESCO mirasın kapsamı konusunda prensipte anlaştıkları ve bu doğrultuda mirasın, hem kültürel hem de doğal mirası kapsamaması gerekliliğini belirttikleri görülmüştür.

2.3 Koruma Teknik Ve Yöntemleri

Korumanın, farklı biçimleri, teknikleri ve dereceleri olan korumanın, korunmak isteneni günümüz tutmaktan ya da daha önceki dönemlerde olan şekline döndürmeye kadar birçok yöntemi bulunmaktadır. Bunlar sağlıklaştırma-rehabilitasyon, kentsel temizleme, yeniden canlanma-canlandırma, yenileme-yenilenme, yenileştirme-yeniden üretim ve soylulaştırmadır (Ahunbay, 1996; Polat ve Dostoğlu, 2007).

2.3.1 Sağlıklaştırma-Rehabilitasyon (Rehabilitation)

Sağlıklaştırma bozulmaların, özgün niteliğini daha kaybetmemiş ancak niteliksiz ve sağlıksız bozulmaların başladığı kentsel alanların eski haline getirilmesidir. Sağlıklaştırma yöntemiyle, tarihi alanın özgün yapısına zarar veren bütün oluşumlar temizlenir ve yapılan kısmı yenileme ile tekrardan kullanıma açılır (Polat ve Dostoğlu, 2007).

2.3.2 Kentsel (Alansal) Temizleme (Urban Clearance)

Alansal temizleme, şehrin alansal parçasında çöküntüye uğrayan yapının tümüyle yıkılıp yerine yeni bir dokunun oluşturulması olarak tanımlanabilir (Özden, 2002). Bu yöntemde genellikle izlenilen yol, arazinin ve çevredeki tüm yapıların kamusallaştırılmasıdır. Kamusallaştırılma kararıyla birlikte tüm yapıların yıkımları yapılır ve kısa sürede bölgenin yeniden geliştirip kullanımı için yerel yönetim tarafından özel sektöre satılması ya da kiralanması için kararlar verilir (Özden, 2002).

Kentsel temizleme, maliyeti yüksek ve yasal açıdan zorlukları olan bir yöntemdir. Çünkü alanın yıkımı için yaşam alanlarında yaşayanlara yeni yerleşim yerleri temin etmek gerekmektedir. Ancak alıştıkları alandan başka alanda yaşamaya başlayan kentlinin sosyal sorunlar yaşamasıyla birlikte bu yöntem artık tercih edilmemektedir. Ama küçük ölçekli çalışmalarda, niteliksiz yapıların çok sayıda olduğu yerleşmelerde hala kullanılabilen bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.3.3 Yeniden Canlanma-Canlandırma (Revival-Revitalization)

Özden (2002), yeniden canlanma-canlandırmayı , sosyal, ekonomik ya da fiziksel açıdan çöküntü dönemi yaşayan alanların ve bu dalgalanmaların sonucunda terkedilen birçok alanın, çöküntüye sebep olan faktörlerin yok edilmesi ya da değiştirilmesi ile tekrardan hayata döndürülmesi olarak açıklamaktadır (Özden, 2002). Ekonomik anlamda da iniş sürecine girmiş kent parçalarını, sadece fiziksel açıdan sağlıklaştırma yapılıp, ekonomik alanda da bir canlandırma yapılmaz ise, bu alanda yaşayan halkın dönüşüm sonrasında alandan ayrılma ihtimalini güçlendirmektedir (Çakallı, 2015).

İşlevini yitirmiş, terk edilmiş, depo alanı olarak kullanılan ya da gelir durumu düşük gruplar tarafından bilinçsiz bir biçimde kullanılan tarihsel alan ve yapıların, fiziksel ve ekonomik açıdan canlandırılması bu bölgelerin yaşam kalitesinin yükselmesi ve bölgeye olan rağbetin artması hedeflenmiştir.

2.3.4 Yenileme-Yenilenme (Renewal-Renovation)

Renewal-renovation birleşiminin Türkçe karşılığı kentsel yenileme olarak adlandırılmaktadır. ‘Yenilenme’ kentin zaman içinde uğradığı müdahaleler sonucunda oluşan köhneleşmiş bölgelerin yıkım ve yeniden yapıma işlem iken ‘Yenileme’, ise köhneleşmiş bölgelerde varolan dokunun iyileştirilmesi, yeni doku yaratılması ve yenilenmesi ile halka tekrar kazandırılma işlemidir (Küçük, 2014).

Yenilenme yönteminin olumsuz etkileri dört madde şeklinde belirtilmiştir (Çakallı, 2015):

1. İnsanların yaşam alanlarından uzaklaştıktan sonra psikolojik etkisinin düşünülmemiş olması,
2. Yenilenme yapılırken eski dokunun yok olması,
3. Yenilenen alanlara yerleştirilen halkın karar sürecinde bu oluşumun içine dahil edilmemesi,
4. Yüksek katlı bloklara yerleştirilen gelir seviyesi düşük insanların, yeni problemlerle hayatlara itilmesi,

Bu olumsuz nedenlerden dolayı bu yöntem çok fazla tercih edilmemektedir.

2.3.5 Yenileştirme-Yeniden Üretim (Regeneration)

“Regeneration” kavramının Türkçe karşılığı “canlandırma ve yeniden hayat verme”dir. Sosyal ve fiziksel açıdan yıkım sürecine girmiş kentsel alanları, yerel ekonomiye ait etkin faktörleri (halk, özel sektör ve kamunun) harekete geçirip bu alanları yeniden canlı, yaşanabilir hale getirmeyi hedefleyen entegre gösterim ve eylem bütünüdür (Çakallı, 2015).

Kentsel yenileme çalışmalarında kültür odaklı düşünceler gittikçe değer kazanmaktadır. Bununla birlikte uluslararası çalışmalarda, kültürel ve tarihi mirasların kullanımı, kentler arasındaki yarışta daha fazla rant elde etmek için önemli kabul edilmektedir. Bu da tarihi kültür alanlarında birçok yatırımın yapılmasında etkili olmuştur.

2.3.6 Soylulaştırma (Gentrification)

Kentsel yenilenmenin bir yöntemi olan soylulaştırma, canlılığını kaybetmiş eski kent alanlarında yeni mekânsal ve sınıfsal ayrıştırmayı ifade etmektedir. 1960'lı yıllarda batı kentlerinde uygulanmaya başlanan bu yöntem orta sınıf ve aydın kesimin kentin belirli bölgelerinde yeniden yerleştirilmesini ifade ederken aynı zamanda önemli olan nokta yerleşmeyle beraber fiziksel çevrenin de iyileştirilmesidir (Deringöz, 2017).

1960' larda Sosyolog Ruth Glass tarafından tanımlanan "soylulaştırma" tanımına birçok bilim insanı bağlı kalmıştır. Ruth Glass' ın çalışması soylulaştırma sürecini aşağıda yer verildiği gibi ortaya koymuştur (Smith, 2006):

"Birer birer, Londra'nın işçi semtlerinin birçoğu orta sınıflar-üst ve alt-tarafından işgal edilmektedir. Eski püskü, mütevazı ahırlar ve kulübeler- üst katta iki, alt katta iki odalı- kira kontratlarının süresi dolduğunda ele geçirilmiş, şık ve pahalı konutlar haline gelmişlerdir. Daha önce ya da son dönemde çöküntüleşmiş olan daha büyük Viktorya evleri- oda oda kiraya verilen ya da birden fazla hane tarafından kullanılan evler- tekrar iyileştirilmiştir. Bir mahallede bu soylulaştırma süreci bir kez başladığında, özgün işçi sınıfı kullanıcılarının tamamı ya da çoğunluğu yerlerinden edilene ve mahallenin toplumsal karakteri tamamen değiştirilene kadar hızla devam eder."

Soylulaştırmanın yaygınlaşmasının birçok nedeni bulunmaktadır. Devletin rolü, küresel sermayenin büyüklüğü, siyasi dönüşümler, coğrafi ve sektörel yayılmalar bunlardan bazılarıdır (Hackworth ve Smith, 2001). Soylulaştırma yöntemi ile her ne kadar rant elde edilmesi bir avantaj gibi görünse de bir alanın yerel kimliğini kaybetmesi çalışmayı doğru bir sonuca ulaştıramamaktadır.

2.4 Koruma Anlayışının Gelişim Süresi

İlk çağlarda dinsel etkilere bağlı olarak gelişen koruma anlayışı orta çağda siyasal ve işlevsel nedenlere dayalı olarak gelişimini sürdürmüştür. 17. yy'da Roma döneminin kalıntılarını koruma amaçlı papalar tarafından emirnameler hazırlanmıştır (Çekül Vakfı, 2010). Danimarka ve İsveç gibi ülkelerde koruma anlayışı daha çok taşınır kültür varlıklarının korunmasına yönelik kral buyruklarıyla yaygınlaştırmıştır (Alkan, 1994). Fransız ihtilallerine tepki olarak 18. yy'da koruma düşüncesi, 18. yy. yarısı ile 19. yy. başlarında kısa zamanda bütün Avrupa'ya yayılmış ve dönem içerisinde koruma amaçlı ilk yasalar hazırlanmıştır. 19. Yy. koruma düşüncesi kentsel boyut kazanmaya başladığı dönemdir. Bunun en önemli sebebi sanayi devriminin etkisiyle tarihi kentlere ilginin artmış olmasıdır. Koruma düşüncesi Avrupa' da tam anlamıyla bugünkü gibi kentsel nitelik kazanması ise dünya savaşlarından sonra olmuştur. Savaşın etkisiyle yok olan kentler tekrardan geleneksel ve şimdiki değerler göz önüne alınarak aynı şekilde inşa edilmiştir. Böylece 'kentsel alanların topluca korunması' kavramı planlama ilkeleri içinde yer almaya başlamıştır (Alkan, 1994).

Koruma konusunda ilk uluslar arası çalışma Madrid' de 1904 yılında "VI. Uluslararası Mimarlık Kongresin" de gerçekleştirilmiştir. Bu kongrede tarihi mimari alanların onarım ve korunmaları ile ilgili uluslar arası ilk kararlar alınmıştır. Bunun devamında, 1931 yılın' da Atina' da düzenlenen "Uluslararası Modern Mimarlık Kongresi, (CIAM)" sonucunda ortaya konulan Atina Anlaşması ile koruma kararları uygulanmaya başlanmıştır. Atina antlaşmasında "Tarihi anıtların estetik değerlerinin arttırılması" maddesi kapsamında "*Yapılar yapılırken yerleşmelerin kişiliğine ve dış görüntülerine, özellikle çevreleri özel itina isteyen tarihi anıtların etrafına saygı gösterilmesi önerilir. Hatta bazı yapı kümeleri ve bazı özellikleri olan güzel görünüşlü manzaraların oluşumu korunmalıdır*" ifadelerine yer verilmiştir (Ahunbay, 1996).

Evrensel barışın korunması amacıyla 1946' da kurulan UNESCO; eğitim, kültür ve bilim alanında çalışmalar yaparak kültürel mirası korumak amacıyla birçok kuruma önderlik yapmıştır. Türkiye' de, üye olan 67 üye ülkeden birisidir. Türkiye de üye ülkelerden birisidir. UNESCO 17 Ekim-21 Kasım 1972 tarihleri arasında Paris'te toplanan 17. Genel konferansı kapsamında hazırlanan , " Dünya Kültürel ve Doğal

Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme” 16 Kasım 1972 tarihinde kabul edilmiştir. 14.04.1982 tarih ve 2658 sayılı Kanunla Türkiye'nin katılması uygun bulunan bu sözleşme, Bakanlar Kurulu Kararıyla 23.05.1982 tarih ve 8/4788 sayılı kararıyla onaylanarak, Resmi Gazete’de 14.02.1983 tarih ve 17959 sayılı kararla yayımlanmıştır(<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44423/dunya-miraslistesi.html>). Daha sonra UNESCO önderliğinde 1959 yılında ICCROM (International Center For The Study Of The Preservation and Restoration of Cultural Property) kurulmuştur. ICCROM korumanın bilimsel sorunları üzerine yapılan araştırmaları destekleme, belge toplama ve yayma, teknik eleman yetiştirip teknik sorunlara danışmanlık yapma, restorasyon uygulamalarına dahil olup düzeyini yükseltme gibi korumanın gelişimi için önemli görevler üstlenmiştir (Ahunbay, 1996).

1964 yılında Venedik’ te yapılan “ II. Uluslararası Tarihi Anıtlar Mimarlar Ve Teknisyenleri Kongresin’ de” tarihi ve geleneksel dokunun korunması üzerinde detaylı çalışmalar yapılmış ve somut çözümler önerilmeye çalışılmıştır. Bu kongrenin en önemli ilkesinden biri “bütün dönemlerin izlerine saygı” düşüncesi olup, 16 maddeden oluşan Venedik Tüzüğü’nün 1. Maddesinde “Tarihi Anıt” kavramının kırsal ve kentsel yerleşmeleri kapsayacak şekilde tanımlaması tarihi çevreyi koruma bilincinin gelişimi açısından oldukça önemlidir (Kaderli, 2014).

1964 Venedik Tüzüğü gibi belgelerle olgunlaşmış, 1962 yılın’ da Fransız Malraux yasası ve 1967 yılındaki İngiliz Şehir Estetiği yasalar ile korunan alanların bir müze olarak kalması yerine daha farklı amaçlarla kullanıma açılması üzerine gerekli politikalar tasarlanmasıyla gelişmiştir. Bu gelişimle ortaya çıkan bütünlük koruma yaklaşımı ile sadece fiziksel ya da tarihi değerler ile değil, sosyal ve ekonomik nitelikler ile de desteklenmesi, korunması gerekliliğini savunmuştur (Yıldırım, 2011). Günümüzde uluslararası kuruluş olan Unesco ve ICOMOS gibi kurumların önderliğinde gelişime devam etmektedir.

2.5 Koruma Ve Yenileme Projeleri Örnekleri

Günümüzde, şehirler, ekonomik sebepler, sosyal gelişimdeki yetersizlikler, göçten, yanlış yer seçimi ve doğal afetler gibi nedenlerden dolayı yenileme, dönüşüm, yeniden yerleştirme ve iyileştirmeye yönelik proje ve uygulamalara ihtiyaç duymaktadır. Bu kapsamda, birçok proje uygulama örneği mevcuttur. Amaçları,

uygulama biçimleri ve sonuçları bakımından çeşitlilik göstermektedirler. Kentlerin sorunlu alanlarının yenilenerek, yeni kentsel alanlar olarak kentlere kazandırılması sürecinde, sadece mekansal bir dönüşüm değil aynı zamanda sosyal ve kültürel gelişimin sağlanması için de çalışmaların yapılmasıdır. Bu kapsamında; Barselona-El Raval, Elephant&Castle ve İspanya-Malaga’ da yapılan çalışmalar incelenmiştir.

2.5.1 Barselona-El Raval

Barcelona’ da Orta çağdan kalma eski kent duvarlarının 1854 yılında yıkılmasıyla kentin sınırları bu duvarın dışına taşmıştır. Dolayısıyla orta sınıf yatırımlarını yeni geliştirmekte olan bölgelere yapmış ve bölgeden çıkararak bölgeyi gelir seviyesi düşük gruplara bırakmışlardır. Raval bölgesi 20. yy. ın başında endüstri etkisini kaybetmiş olsa da, göçmen gruplar için en popüler yerleşik alanlarından birisi olmuştur. Ucuz kira ve yasa dışılığa uygun yapısı ile ön plana çıkan bölgede zamanla tarihi dokud bozulmalar meydana gelmiştir. Dönüşüm sürecinde en önemli özelliklerinden birisi projeye katılımın çok olmasıdır. Sürece dâhil olan özel sektör siyasi birimler, projeleri hazırlayan mimarlar ve planların yanı sıra yerel halkında katılıma olarak proje sürecinde bulunması çok önemlidir (Arbaci ve Berteli, 2012).

Bölgede ki tarihi yapılar yeniden sağlıklılaştırılıp yeni kültürel ve sosyal alanlar eklenmiştir. Kentsel dönüşüm projesi kapsamında bölgede konut ve mekân kalitesini yükseltilmiş, yeni iş imkanları yaratılmış bu sayede halkın bu bölgeye olan ilgisini arttırmıştır. Kentsel dönüşüm sürecinde yeni iş alanların da boşluklar açılmış ve kiralar henüz göçmenlerin karşılayabilecekleri kadar olduğu için tercih edilen bölgeler olmuştur. Bu olumlu gelişmeler olumsuz sonuçlarda yaratmıştır. Fiziki değişimlerden sonra artan kira bedelleri, hiçbir koruma ve dönüşüm projesinde istenmeyen şekilde mevcut sakinlerin bölgeden mecburen ayrılmalarına sebep olmuştur. Diğer yandan ise bölgede kalmaya devam eden yerel halk tüm bu iyileşme ve gelişme ile birlikte kendi kültürel sosyal ve ekonomik seviyesini yükseltebilmiştir. (Küçük, 2014).

Barselona El-Raval bölgesinde yaşanan dönüşüm süreci, göçün zorluklarını anlamak ve önlemlerini araştırıp test etmek için pilot bölge olmuştur. Başlangıçta bölgeye yerleşen göçmenlerin kendi yaşam standartlarını yükseltmek için dönüşüm süreçlerini olumsuz etkilemesi beklense de beklenen olmamıştır. Bunun ana

sebeplerinden birisi bölgeye gelen göçmenlerin çeşitli kültürlerden gelmesi ve yeni nüfusun heterojen yapıda olması ile sağlanmıştır. Diğer bir nedeni ise, bölgenin çok merkezli oluşu, yerli kültürel, eğlence ve alışveriş etkinlikleri sunabilmesi olarak görülmüştür. Bununla beraber bölgede çalışan insanlar ile ilgilenen dernekler ve kurumlar sorun ya da çatışma çıkmaması için katkıda bulunmuş, bu durum ziyaretçilerin ve yerel halkın süreci benimsemelerini kolaylaştırmıştır (Kızıldere, 2010).

Kentsel dönüşüm projesinin olumlu olumsuz etkilerini öğrenebilmek amacıyla kullanıcılara anket yapılmıştır. Kullanıcıların bölgedeki değişimin farkında olma süreci; bölgedeyken güvende hissetmesi projenin başarısının artmakta olduğunu göstergesi olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte bir arada yaşayan farklı kültürlerin birbirlerinden rahatsızlık duyması çeşitli çatışmalara yol açmıştır. Herhangi bir kültürün politika ve uygulamalarla ön plana çıkarılması sosyal eşitsizliğe neden olmaktadır (Küçük, 2014).

Raval dönüşüm projesi, göçmen nüfusun dönüşüm sürecindeki etkisi bölgedeki soululaştırma sürecinin önlenmesi, kentsel dönüşüm projelerindeki sosyo-politik adımlar üzerine çıkarımlar yapmak adına ön plana çıkmaktadır.

2.5.2 Elephant & Castle

Güney Londra' daki düşük gelir düzeyi grupların yaşadığı ve yoksulluğun yaşandığı bir alan olan Elephant and Castle bölgesinde 1999 yılında dönüşüm projesi başlatılmıştır. Dönüşüm projesi kapsamında ilk hedef yerel halkın ekonomik ve yaşam standartlarının artırılması olmuş, bu nedenle yerel halk da projeye dahil edilmiştir. Sosyal yapı boyutunda ele alınan amaçlar içinde ilk önce ulusal kalkınma ajansları ile yerel politika ve planların bölgeyle bütünleşmesini sağlayan programlar yapılmıştır. Proje ile birlikte, sosyal dışlanmanın önlenmesi, kurs ve kariyer programlarının oluşturulması, eğitim seviyesinin yeni imkanlar ile artırılması, sağlık ve güvenlik hizmetlerinin artırılması ve en önemlisi yerel potansiyellerin değerlendirilmesi yoluyla ekonomik koşulların artırılması amaçlanmıştır. Böylece, proje kapsamında ön plana çıkan yerelde uzmanlaşarak sonunda ulus bazında dünya ile rekabet edilebilirliğin artırılması hedefi, projenin dikkat çeken yeri olmuştur (GLA, 2002).

2.5.3 İspanya-Malaga

Tarihi kent merkezinde; yıkık-eski yapılar, ekonomik güçlükler ve atıl bölgelerin olduğu görülen İspanya' nın ili olan Malaga' da kentinde 2008 yılında kentsel dönüşüm projesi başlatılmıştır. Proje kapsamında tarihi kent merkezinin restorasyonu, yenilenmesi, fonksiyon ekleme, kültür, eğlence ve ticariyet ve konut kapasitesinin artırılıp sürdürülebilir şekilde planlanması ve de sosyal uyum ve bilgi toplumunun oluşturulması hedeflenmiştir (Ertan ve Eğercioğlu, 2016).

Çeşitli kuruluşların, vatandaşların ve sivil toplum örgütlerinin bir arada çalıştığı proje hedefleri doğrultusunda ekonomik, sosyal altyapı, doğal çevre, iş fırsatları ve sosyal eklemeler yaparak sürdürülebilirliği sağlamak amaçlanmıştır. Proje kapsamında elde edilen kazanımlara göre (Senan, 2016);

- Vatandaşlık için okullar kurulmuştur.
- Vatandaşlık için meclis oluşturulmuştur.
- Tarihi kent merkezindeki köhneleşmiş alanlar iyileştirilmesiyle, ticaret ve turizm alanı olarak ilgiyi arttırmıştır.
- Göçmenler, farklı etnik gruplar, yaşlılar ve çocuklar için sosyal projelere imza atılmıştır.
- Birçok işletmeye teşvik verilmiştir.
- 1500 kişi bölgede iş sahibi olmuştur.
- Farkındalık projeleri ile cinsiyet ayrımının azalmıştır.

Yenileme ve canlandırma projesi sayesinde oluşan yeni ekonomik aktivitelerle meydanlar, caddeler kullanılabilir duruma getirilmiş, bölgede yapılan yayalaştırılmış alanların artması, ticari alanları olumlu etkilemiş ve şehir merkezindeki hareketliliği arttırmıştır. Bu yenileme ile beraber ekonomik hareketlendirmenin de önünün açılacağı tahmin edilmektedir.

2.5.4. Sonuç

Canlandırılması, iyileştirilmesi gereken bir alan için, kentsel dönüşüm kararı verildiğinde, ciddiyet ve hassasiyetle işlemleri gereken bir süreçten bahsedilmesi beklenmektedir. Bu tür projelerde fiziki bir müdahaleden öte sosyal ve ekonomik kalkınmaya yönelik programlarla, mahallelilerin ortak ihtiyaç ve özelliklerine uygun ve bütünleştirici projelerin gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Kentsel dönüşüm projelerinde, proje alanlarında yaşayan halkın beklentilerini ve isteklerini belirterek, projenin tasarım ve uygulama aşamasında projelere katılımlarının sağlanması her geçen gün daha da önem kazanmaktadır. Tez kapsamında yapılan bu çalışmayla da özellikle tarihi kent bölgelerinde gerçekleştirilecek koruma projelerindeki kullanıcı etkisinin önemine dikkat çekmek istenmiştir.

BÖLÜM 3

TÜRKİYE’DE KORUMA ANLAYIŞININ GELİŞİM SÜRECİ

Türkiye’ de koruma yaklaşımı, Osmanlı döneminde Tanzimat yıllarından sonra kültür varlıklarına karşı daha bilinçli yaklaşımın oluştuğu izlenilebilmektedir. 19. yüzyılda tarihi eserlere karşı başlayan merak koruma gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Koruma düşüncesi ilk olarak müzecilik faaliyetleriyle başlamıştır. Batılılaşma süreci birçok alanda etkisini gösterdiği gibi koruma alanında da Ülkemiz’ de koruma anlayışlarının oluşmasını sağlamıştır (Madran, 2009).

1869 yılında Asarı Atika Nizamnamesi hazırlanarak ilk yasal düzenleme süreci başlamıştır. Bu yasanın gereksinimini ortaya çıkaran nedenlerin başında yurt dışından gelen ekiplerin yaptıkları kazı sonucu ortaya çıkan tarihi eserlerin üstünde hak iddia düşüncesi ve eserleri yurt dışına götürmeleri büyük rol oynamıştır (Madran, 2009). 1874 yılında yeni bir yasal düzenlemeye gidilmiş ve bu yeni yasal düzenlemedeki en önemli madde eski eserlerin kamusallaştırılmasıdır (Akat, 1990). Bu yasal hüküm günümüze kadar yapılan tüm düzenlemelere eklenmiştir. Bir Osmanlı yasal düzenlemesi olan Asarı Atika Nizamnamesi 1973 yılına kadar uygulanmıştır. 1973 yılında Cumhuriyet döneminde ilk defa Eski Eserler Kanunuyla kültür ve tabiat varlıklarını koruma adına hukuki/kanuni düzenleme yapılmıştır (Çolak, 2015). Bu yasayla birlikte Türkiye’de koruma yaklaşımlarının esas temelleri atılmışken aynı zamanda korumanın bir bütün olarak korunması gerektiğini öngörülmüştür. Eski Eserler Kanunuyla birlikte aşağıda yazılanlarda açıklığa kavuşmuştur (Aydemir vd, 2004):

1. Eski eserler devlet malıdır.
2. Korunması gerekli ‘eser kavramında, tek yapı ölçeğinin dışına çıkmış, yapıların bir araya gelerek oluşturdukları arazi parçalarının ve sitlerin de koruma konusu olduğu benimsenmiştir.

3. Kültür varlıklarının bakım ve onarımından sorumlu kuruluşlar net olarak belirlenmiştir.
4. Devletin koruma amacıyla yasaklayıcı görünümünün yanı sıra, eski eser sahiplerine bazı ayrıcalıklar tanınması ve çeşitli organlarıyla yardım yapması benimsenmektedir.

Bu yasayla birlikte 1973-1982 yılları arasında Türkiye’de birçok sayıda sit alanı, anıtsal yapı ve sivil mimarlık  rneği tespit ve tescil edilmesi başarılı bulunsa da Türkiye’de koruma ve siyasal bilinç gelişmediği için sit alanlarında yapılaşma kısıtlamaları birçok politik baskılara neden olmuştur bu yüzden değiştirilmek istenmiştir. Bunun  zerine 1983 yılına gelindiğinde 2863 sayılı ‘Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’ yürürlüğe girmiştir. 1987 yılından itibaren birçok değişiklik yapılırsa da günümüze kadar uygulanmıştır (elik, 2010).

Türkiye’de 2004 yılında ıkarılan ‘Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’ ile uluslararası koruma d şncesine uygun bir koruma anlayışı yaratılmıştır. Bu yasa ile yönetim planı, alanı ve bağlantı noktası gibi yeni tanımlar çıkarılmıştır. Aynı zamanda valiliklerin, belediyelerin, ilgili kurumların, meslek odalarının ve sivil toplum kuruluşların plana katılımı sağlanmıştır. Bu yasa ile derneklerin, vakıfların, gönüllü kuruluşların ve akademik düzeyde katılımın yolunun açılması önemli bir noktadır (Aydemir vd., 2004).

3.1 Türkiye’de Uygulanmış Koruma Ve Yenileme Projeleri

3.1.1 Trabzon  rneği

Trabzon koruma kapsamı çalışmasında korunacak alan tanımı yapı, yapı gruplarına, sosyal, tarihsel, kültürel, fiziksel ve ekonomik tüm özellikleriyle bütün kent kapsamında tanımlanmıştır. Bu çalışmada tarihi evre ve yapıları koruyarak değerlendirecek, tarihi bölgeyi işlevlendirecek koruyacak yeni bir koruma yaklaşımı olan ‘bütünleşik koruma’ yaklaşımı kapsamında projelendirilmiştir. Diğer yandan kültürel miras konusunda duyarlılıklar, alanlar ve önlemler proje kapsamında düşünülmüştür. Ayrıca koruma bilincini güçlendirmek, aşılamak, uygulanacak koruma politikalarına katılım isteklerin sorgulamak amacıyla hazırlanan anketlerle

bölgede kentsel korumanın nasıl gerçekleşeceği, korumada sorun yaşıyorsa bunun ne olduğu sorgulanmıştır.

Yapılan çalışma sonrasında elde edilen veriler sonucunda korunacak sivil mimari örnekleri konut olarak kullanacakları gibi başka işlevler yüklenerek hizmete açılması, kentin eski ticaret merkezi olan Mumhane, Kemeraltı, Pazarkapı yöresindeki hanlar iyileştirilerek yeniden işlevlendirilip kente ekonomik katkı sağlayacak ve yeni kent kimliği kazandırılması, hedeflenmiştir. Bütünleşik korumanın uygulanabilmesi için halkın ilgisizliği ve bilgisizliğine çözüm bulunmalıdır. Eğitim sistemine kültür ve tabiat varlıklarının korunması ile ilgili dersler eklenebilmesi, halkın katılımını sağlayacak kültür mirasımızı tanıtan sergiler açıp kültürel ve fiziksel yararları kadar bölgeye ekonomik katkılar sağlayabilmesi ve bu bölgedeki özel girişimciler mimari ve kültürel mirasımızı benimsenebilmesi gibi öneriler sunulmuştur (Özen, 2005).

3.1.2 Ankara-Hamamönü örneği

Ankara Eski Kent Dokusunun Planlanması, Sağlıklaştırılması ve Korunması Projesi kapsamında başlatılan Hamamönü Koruma Projesinde kent kimliğinin önemli bir parçası olan alanda tarihi zenginliklerinin öne çıkarılmasının yanısıra, rekreatif alanların kazandırılması ve kentin turistik değerinin artırılması hedeflenmiştir.

Altındağ belediyesinin üstlendiği çalışmalar Dutlu Sokak ve İnci Sokak'ta Sokak sağlıklaştırma çalışmalarıyla 2006 yılında başlamıştır. Hamamönü'nde yapılan sokak sağlıklaştırma projeleri, tescilli ve tescilsiz yapılara yapı ölçeğinde restorasyon ve rekonstrüksiyon çalışmaları, kamulaştırma çalışmaları, doku analizlerini içermektedir (Altındağ Belediye Başkanlığı İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, 2010). Hazırlanan proje ile sokakların ve meydanların altyapı, zemin düzenlemesinin yanı sıra alan kapsamındaki yapıların cephe sağlıklaştırması amaçlanmıştır. *“Sokaklardaki sağlıklaştırmanın amacı tarihî doku parçalarının korunması ve yaşatılarak kullanılmasına hız vermek, diğer bölgeleri de etkileyip harekete geçirerek tüm sit alanlarına yayılmasını, koruma ve kullanma bilincinin kazandırılması, bölgenin ticari ve turistik çekiciliğini arttırmaktır”* (Altındağ Belediyesi, 2006).

Sağlıklaştırma projesi kapsamında Ankara'ya yeniden kazandırılan Hamamönü'nde, yapılan çalışmalar bölge sakinlerini farklı boyutlarda etkilemiştir. Çalışmalardan önce semtte yaşayanlar Hamamönü'nde kendilerine has bir hayata sahipken, yaşadıkları çevrenin değişmesiyle sürece dahil olmuşlardır. Kurtar (2013) 'a göre bölgede Ankara Hamamönü özelinde kültürel miras alanlarının yönetimi ve rekreasyon ile ilişkisinin kurulması bağlamında, bu alanda gerçekleşen değişimin olumlu ve olumsuz yönleriyle tartışılması amacıyla yapılan anket çalışması sonucunda: Sağlıklaştırma çalışmalarından önce çöküntü alanı niteliğinde olan Hamamönü'nde yaşayan insanların bu alanda yaşamayı seçmelerinde birkaç faktör öne çıkmaktadır. Bunlardan ilki; konum itibariyle kentin merkezinde bulunmasından dolayı birçok yere erişimin kolay olmasıdır. Diğer bir neden ise; kira bedellerinin uygun olması ve komşuluk ilişkilerinin devam etmesi bu alanı tercih etmede öne çıkan nedenlerdir. Yaşam biçimleri benzer olan insanların bir arada oturmayı tercih etmesinin yanı sıra, konutların ve çevrenin kötü durumda olması, alt yapının yetersiz olması ve güvenliğin olmaması alanda yaşayanların memnun olmadıkları durumlardır. Sağlıklaştırma çalışmaları ile birlikte alanda yaşayan insanların rahatsızlık duydukları olumsuz durumlar çözüme kavuşmuştur. Çalışmaların daha yeni ve düzenli bir çevrede yaşama olanağını vermesi ve kadınlara iş imkanı yaratması ve tarihî Ankara evlerinde yaşama memnuniyeti kazandırmasından dolayı alanda yaşayanların büyük kısmı sağlıklaştırma çalışmalarını olumlu bulmuştur. Hamamönü'nde yaşayan kadınlar yenileme çalışmalarından sonra kendi yapmış oldukları el işi ürünlerini kapı önlerinde satmaya başlamışlardır. Bunun yanı sıra birçok işyerinin açılmasıyla da burada yaşayan kadınlara iş imkânı da yaratılmıştır.

BÖLÜM 4

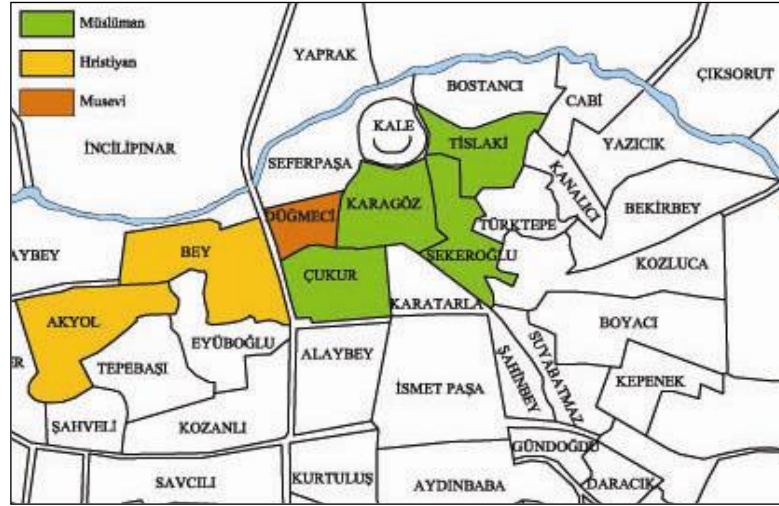
GAZİANTEP' TE KENTSEL TARİHİ ÇEVRE VE KORUMA TARİHÇESİ

4.1 Gaziantep Tarihi Gelişimi

Güneydoğu Anadolu Bölgesinin en büyük kenti olan Gaziantep; kültürel zenginliği, demografik yapısı ve üretim alanlarındaki gelişen yapısıyla bölgedeki en önemli merkez olmayı başarmıştır.

Gaziantep' in jeopolitik konumu kent tarihinin oluşumunda etkisini fazlasıyla göstermiştir. Bölgede yapılan kazılarda Kalkolitik, Hitit, Roma, Bizans, Mitanni, Selçuklu, Tunç ve Osmanlı dönemlerine ait kalıntılar elde edilmiştir(Uğur, 2004). Akdeniz ve Mezopotamya'nın kesişme noktasında olması tarihi ticaret yolunun varlığından dolayı birçok medeniyeti içinde barındırmıştır. Gaziantep bölgesinde yapılan araştırmalar bölge tarihinin alt paleolitik döneme kadar uzandığını göstermektedir (Gaziantep Kültür Envanteri, 2005). Kent'in içinde bulunan tarihi eserlerin çeşitliliği Gaziantep'in kültürel zenginliğinin göstergesidir. İlk çağlara ait kalıntıların bulunduğu Dülük (Doliche) ve Kale şehirleşmenin ilk başladığı bölgeler olup daha sonra şehirleşme Kale ve çevresinde yoğunlaşmıştır (Uğur, 2004).

Gaziantep' in geleneksel mimarisini biçimlendiren etmenlerin başında; topoğrafik yapısı, iklim ve yaşam biçimi gelmektedir. Sıcaklık, rüzgar, yağış rejimi gibi iklim koşulları yanında bölge halkının gelenek ve görenekleri, yaşam biçimi bölgenin mimari biçimlenişinde rol oynayan belirleyici özelliklerdir. Aynı zamanda mahallelerin oluşumunda dini gruplarında büyük etkisi olmuştur. Yapıların üzerinde bulunan kitabelerden anlaşıldığı kadarıyla farklı dinlere ait gruplar kendi bölgelerini oluşturup bir arada yaşamışlardır(Tatlıgil, 2005). Yapılan bu ayırma göre Müseviler çoğunlukla Düğmeci mahallesi ve çevresinde, Ermeniler Akyol ve Bey mahallelerinde, Müslümanlar ise Karagöz, Çukur, Tişlaki ve Şekeroğlu mahallesinde konumlanmışlardır (Tatlıgil, 2005).

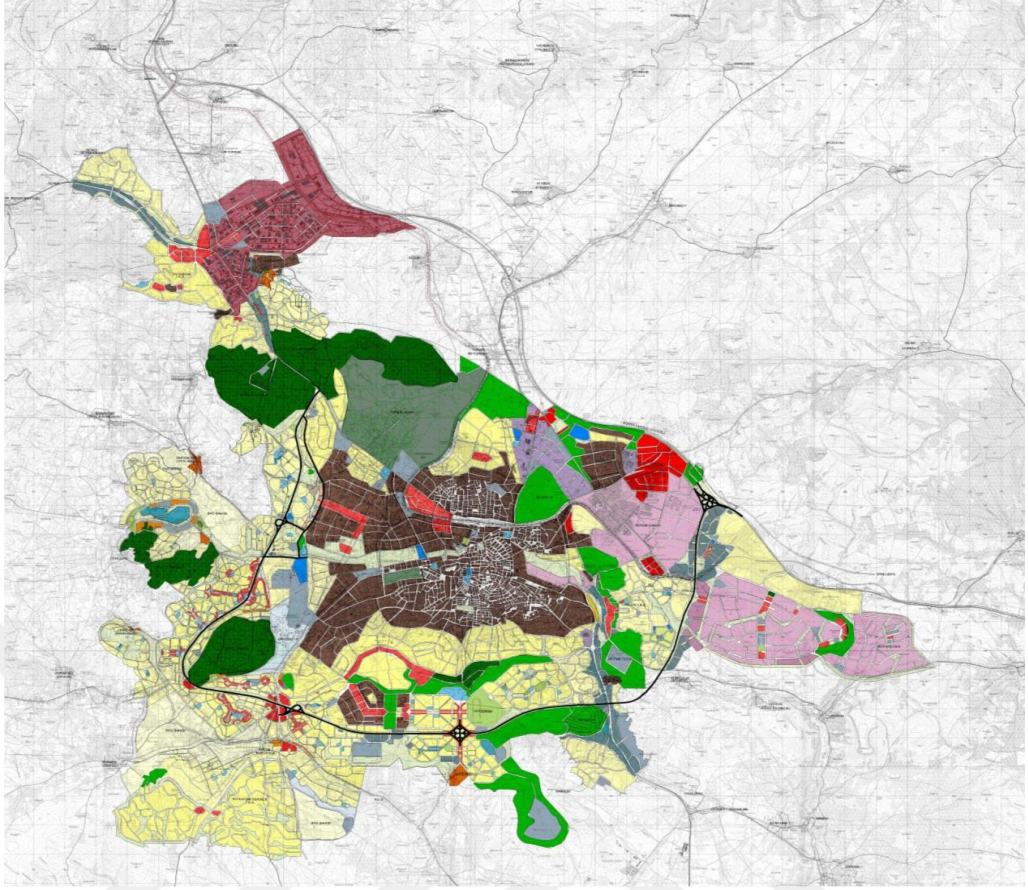
Şekil 4.1 Farklı dinlere ait grupların bulunduğu mahalleler (Tatlıgil, 2005).

4.2 Gaziantep Planlama Tarihiçesi

Gaziantep kuruluşundan itibaren çeşitli kültürlerin yönetiminde kalmış olmasına rağmen doğu ile batı arasındaki en önemli yollardan birisi üzerindeki ticaret merkezi olma özelliğini bugüne kadar devam etmiştir.

Gaziantep'in kentsel dokusu 19. yy sonlarına kadar çok fazla değişikliğe uğramamıştır (İller Bankası, 1972). Gaziantep 1830 ile 1921 yılları arasında şehircilik tarihi açısından çok hızlı yükseliş ve düşüş dönemi olarak adlandırılabilir. 1870 yılında Gaziantep'te ilk belediye teşkilatı kurulmuştur. Birinci Dünya Savaşı ve Gaziantep direnişi sonucunda 900 yıllık yerleşmesi olan kent yerle bir olmuştur. Savaş sırasında azalan nüfus savaş bittikten sonra hızlı artış göstermiştir. Buda yeni yerleşim alanı oluşması ihtiyacını doğurmuştur. Savaş sırasında yıkılan kentlerin sosyal ve teknik yapı eksikliği Cumhuriyet döneminin imar ile alakalı ilk temel problemini oluşturmuş, savaş sonrasında şehrin hızlı gelişmesinden dolayı belediye sorunların çözümünde yetersiz kalmıştır(<http://www.gaziantep.gov.tr/ilimizin-tarihcesi>).

1933 yılında Atatürk'ün direktifleriyle Gaziantep kent merkezinin gelişme etapları ve yönlerini belirlemek üzere kentin planlaması kararlarıyla alınmıştır. Bu doğrultuda 1938 yılında Alman Prof. Herman Jansen tarafından Gaziantep kentinin ilk plan çalışması yapılmıştır (Plan açıklama raporu). Gaziantep ekonomisinin sanayi üzerine gelişeceği düşünülerek, şehrin kuzey ve doğu bölgelerinde, Halep ve Nizip yolu gibi önemli ulaşım aksı üzerinde sanayi alanları planlanırken, kentin kuzey ve güneyinde

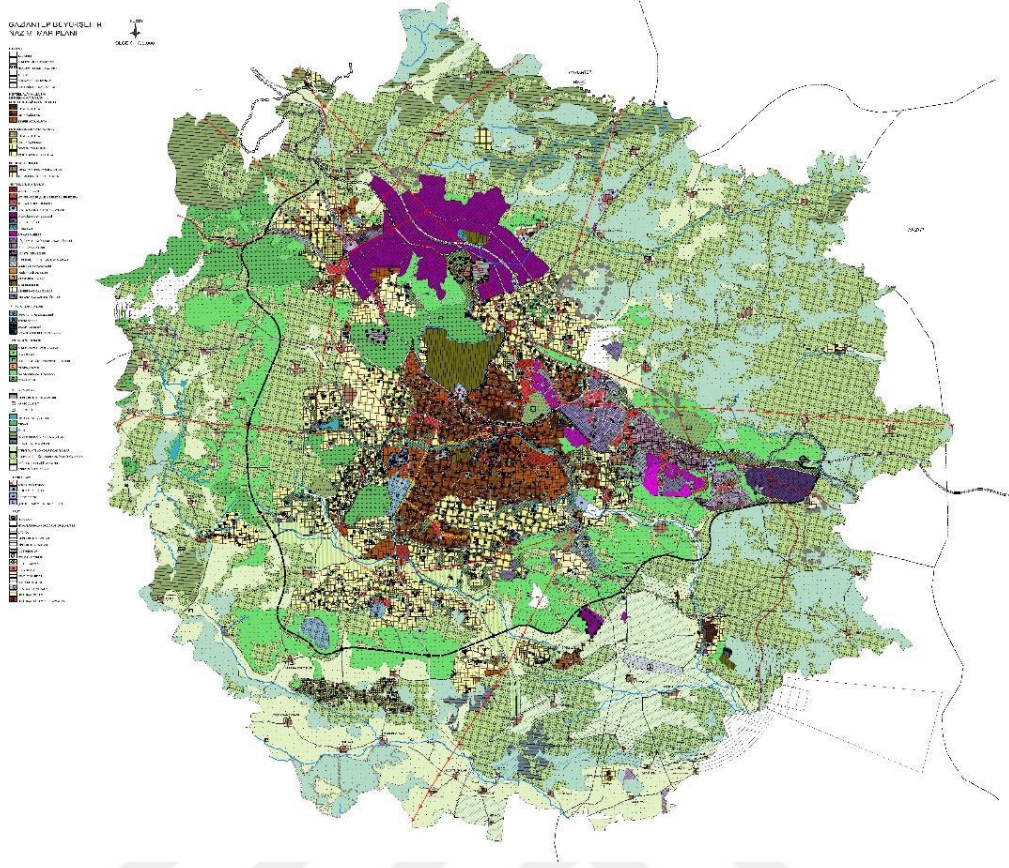

Şekil 4.4 H. Oğuz Aldan Planı (1990) (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı Arşiv).

1935 ve 1990 yılları arasında yapılan imar plan çalışmaları incelendiğinde, yapılan planlarda daha çok hızlı nüfus artışının daha kontrollü bir şekilde planlanması üzerine çalışıldığı görülmüştür.

Hızlı şehirleşme özellikle 1960-1970 yıllarında geleneksel Antep evlerinin işlevsel ve estetik olarak bozulmalarına neden olmuştur. Özellikle beton yığınlarıyla yapılan eklemeler dokuda büyük bozulmalara neden olmuştur. Her ne kadar H. Jansen koruma kararları almaya çalışmış olsa da bu yeterli olmamıştır. Kentin imar planlarının yapıldığı dönemlerde mimari ve şehirsal dokuların kullanımı Türkiye'nin de gündeminde olmadığı için bu konu eksik kalmış, ancak 1980 yıllarında koruma planı çalışılmaya başlanmıştır.

Son olarak 2011 yılında 1/100.000 çevre düzeni planına uyumlu olarak 1/25.000 ölçekli nazım imar planı hazırlanmıştır. Şehrin merkezi odak noktası olarak kabul edilerek, 20 km çapındaki alanı kapsayacak şekilde hazırlanmıştır.

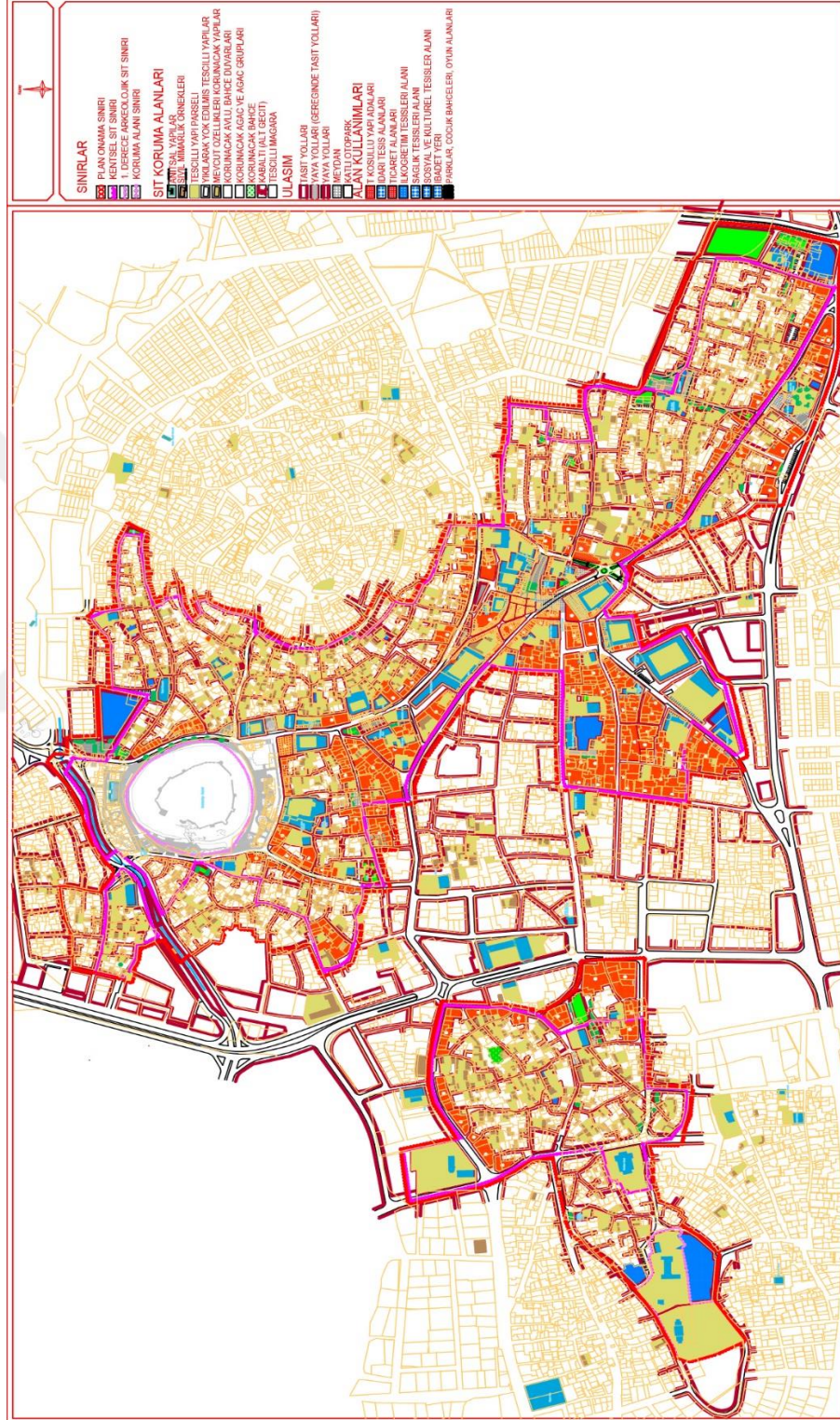
Şekil 4.5 Onaylı 1/25.000 Nazım İmar Planı (GBB İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı Dijital Arşivi).

4.3 Gaziantep'te Koruma ve Plan Kararlarının Gelişim Süreci

Gaziantep için koruma amaçlı ilk kapsamlı tescil kararı 1973 yılında Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu (GEEAYK) tarafından kale ve çevresi için alınmıştır. Yapılan düzeltmeler sonrası 1979 yılında ilk sit sınırı belirlenmiş, 1980 yılında ilk koruma amaçlı imar planı hazırlanmıştır. 17.07.1987 gün ve 3579 sayılı Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulunun kararıyla sit alanlarının sınırı yeniden belirlenmiştir. Kentsel sit alanına yönelik hazırlanan ikinci imar planı ise 10.03.1997 tarih ve 2732 sayılı kararla uygun bulunmuştur. Bu plan kararıyla yaklaşık 83,62 hektarlık alan koruma alanı kapsamına alınmıştır (GBB, 2010).

Gaziantep için hazırlanan koruma amaçlı imar planlarının uygulaması sınırlı düzeyde kalmış, bu sebeple 2000' li yıllarda yeniden koruma planı ele alınmıştır. Bunun en büyük sebebi ise Türkiye' de var olan koruma bilinci ve korunması gereken alanlara yönelik yaklaşımda yaşanan değişimlerdir. Bununla birlikte koruma alanlarında uygulanan olumlu projelerin artması, uygulamaların bölge ekonomisine olumlu etkileri ve aynı dönemde kurulan Tarihi Kentler Birliği'nin de etkisiyle bu kararı

tetiklemiştir. Böylece geçmiş tarihlerde planlama aşamasında koruma kararları kadar önemli olan ‘imar haklarının korunması’ ve ‘yenileme’ kararlarının yerini ‘sağlıklaştırma’ ve ‘aktif koruma’ kararları alınmıştır (GBB, 2010).

Şekil 4.6 Gaziantep koruma alanı planlama sınırları

4.3.1 Korumadan Sorumlu Birimler

Gaziantep’ te kültür ve tabiat varlıklarının korunmasında yetkili kurum 2009 yılına kadar Adana Koruma Bölge Kurulu olmuştur. 2009 yılında Gaziantep Koruma Bölge Kurulunun kurulmasıyla yetki bu kuruma geçmiştir. Belediye nezlinde 2004 öncesinde ise tarihi çevre koruma işleri Fen İşleri Müdürlüğü’nün mimar ve mühendisleri tarafından yürütülmüştür(Yıldırım, 2011).

2005 yılında 2863 sayılı yasa ile belediyeler bünyesinde KUDEB (Koruma, Uygulama, Denetim Birimi) kurulmuştur. KUDEB, il özel dairelerinin imarla ilgili birimlerinde, Büyükşehir belediyelerinde imar daire başkanlığında ve diğer belediyelerde imar müdürlüğü biriminde görev yapmaktadır. Kendine özgü yapısı, sorumlulukları ve görevleri bulunan “KUDEP”, Belediyeler, Kültür ve Turizm bakanlığının izni ile kurabilmektedirler (Özaslan, Özkut, 2010). KUDEB’ in en önemli görevi, tamirat ve tadilat projelerine ön izin vermek, bu projeleri denetlemek ve sonlandırmak; bulunduğu yerdeki taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunması için yapılacak projelerin programını hazırlamak ve koruma amaçlı imar planlarının uygulamasını hazırlamak, denetlemek ile görevlidir. KUDEB birimini ilk açan belediye Gaziantep Büyükşehir Belediyesi olmuştur.

1990 yılında vakıf statüsünde kurulan Çekül’ün kurulma amacı, koruma amaçlı imar planların hazırlanması, kültürel dokunun korunması, kentlerin yok olmaya yüz tutmuş mahallelerinde sağlıklaştırma çalışmaları, tarihi yapıların, çarşıların, geleneksel evlerin, kent meydanlarının onarılıp yeniden düzenlenmesi hedef alınmıştır. Ağustos 2005 yılında Büyük Şehir Belediyesi ve ÇEKÜL vakfı arasında anlaşma imzalanmıştır. Böylece ÇEKÜL 5 yıla yayılan Kültür Yolu Projesinin danışmanı olmuştur (Çekül, 2010). (www.cekulvakfi.org.tr).

Çalışma alanı olarak seçilen Şehreküstü Bölgesinde bulunan Suyabatmaz Mahallesi ve Şehitler Caddesi Projesi kapsamında Metin Sözen’in başında bulunduğu Tarihi Kentler Birliği, Çekül ve belediyelerin ortak görüşmeleri ve fikirleri doğrultusunda iş birlikleri yapılmıştır.

4.4 Koruma Alanlarının Kent İçindeki Yeri Ve Önemi

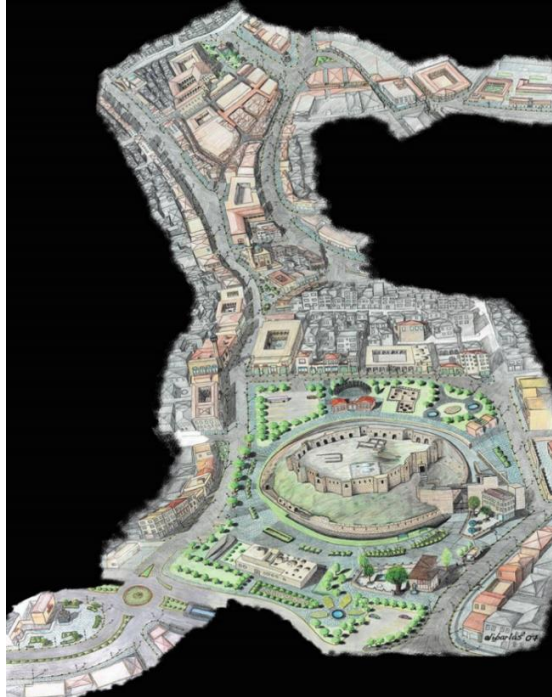
Tarih öncesi çağlardan Osmanlı dönemine kadar geçen zaman diliminde birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Gaziantep, Anadolu tarihinde zengin kültür varlıklarına sahip en önemli şehirlerden birisidir. Süreç içerisinde kentte yer bulmuş, korunması gereken birçok geleneksel ve anıtsal yapı geçmişten günümüze ulaşmaya kadar büyük değişimlere ve tahribata uğramasına rağmen kentin bazı bölümlerinde günümüze kadar ulaşabilmiştir. Bu süre içinde yaşayan uygarlıklar kent içinde farklı yerleşim alanlarında bulunmuş olsalar bile Gaziantep Kalesi yapıldıktan sonra kale ve çevresi şehrin kültür, ilim, sosyal ve ticari hayatın merkezi haline gelmişken aynı zamanda kentin gelişimini büyük ölçüde etkileyen ana arter olmuştur. Zaman içinde gelişen bu merkez kendine bağladığı yeni küçük bölgelerle bir yol aksı haline gelmiş, Camileri, hanları, çarşıları ve hamamlarıyla bir kültür yolu oluşturmuştur. Bu yol üzerinde Gaziantep' in yöresel el sanatları, gümüş işletmeciliği, bakırcılık, kilimcilik, çömlekçilik gibi sanat ve zanaat eserleri görebileceğimiz bir merkezdir.

Gaziantep kentsel sit alanı için yapılan koruma amaçlı imar planı ve revizyon çalışmaları 2 farklı bölgeden oluşmaktadır. Hanlar bölgesi olarak adlandırılan birinci bölge, tarihi ipek yolunun etrafında bulunan ticari merkez ve çevresindeki alanları kapsamaktadır. Bey mahallesini içine alan bölge ise koruma planının ikinci bölgesi olarak adlandırılmıştır. Alanın büyük bölümü Şahinbey ilçesi sınırları içindeyken, diğer küçük bir kısmında Şehitkamil sınırları içinde yer almaktadır. Bu bölgeler içinde yer alan tarihi hanlar, camiler ve hamamlar koruma altına alınırken çok sayıda sivil mimarlık örnekleri ve anıtsal yapılarda koruma altına alınmıştır (Çekül, 2010).

Büyük Şehir Belediyesi bünyesinde başlatılan 'Kültür Yolu' ve sokak sağlıklılaştırma projeleridir. Kentte koruma çalışmaları kapsamında yapılan en önemli projelerden birisi; Kale ve çevresi ile başlayan koruma projesi, Uzun Çarşı, Keçehane Caddesi, Boyacı Camii, Gümrük Caddesi, Hamdi Kutlar Caddesi, Meyvacı Çarşısı, Alaüddevle Sokak, Eski Saray Caddesi, Buğday Arasası, Bakırcılar Caddesi, Şirehan, Almacı Pazarı ve Yemiş Han'a kadar uzanmaktadır. Bu aks üzerinde 9 Camii, 4 Hamam, 18 Han ve birçok taşınmaz kültür varlığı ile birçok eser bulunmakta olup alanda çok sayıda sivil mimari örneği yer almaktadır (Eyikoçak, 2014).

4.4.1 Kültür Yolu Projesi

Gaziantep Kültür Varlıklarını Koruma Planlarını 2000'li yıllardan önce yeterli kamusal kaynak ayrılmadığı için hayata geçirmek okta mümkün olmamıştır. 2863 sayılı 'Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanununun' 12. Maddesi ile değiştirilen "Taşınmaz Kültür Varlıklarının Onarımına Yardım Sağlanması ve Katkı Payı" yürürlüğe girmesiyle birlikte Valiliklerde toplanan % 10 oranındaki katkı payı doğrudan koruma amaçlı çalışmalara yönlendirilmiştir. Koruma çalışmalarına katkı sağlayan bir diğer önemli kaynak ise Avrupa fonları olmuştur. Gaziantep'te korumaya yönelik atılan olumlu adımlardan bir diğeri ise 2004 yılında Gaziantep'in (TKB) Tarihi Kentler Birliği' yesi olmasıdır. Bununla birlikte 2005 yılında Gaziantep Büyükşehir Belediyesi kendi bünyesinde kentsel sınır içinde daha bilinçli, kapsamlı uygulamalar ve bunların denetim altına alınması amacıyla KUDEB açılmış, aynı dönemde ekl Vakfı ile Büyükşehir belediyesi arasında ortak çalışma resmiyete dökülmüştür. Gerçekleşen bu gelişmelerin ardından koruma amaçlı projeler hızla hazırlanarak uygulamaya geçirilmiştir. Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan ilk ve en önemli proje olan 'Kültür Yolu' projesidir. 2005-2006 yılları arasında planlanmaya başlayan ve uygulaması hızla gerçekleştirilen proje 2007 yılında 'Metin Sözen Koruma Büyük dl' kazanmıştır (ekl, 2010).

şekil 4.7 Kültür Yolu projesi (Kudep Arşiv).

Kültür Yolu Projesi kapsamında birçok taşınmaz kültür varlığı ve sivil mimari örneğine yönelik koruma uygulama projeleri yapılmıştır (Tablo 4.1).

Tablo 4.1 Kültür yolu projesi kapsamında gerçekleştirilen projeler (Kudep Arşiv).

Proje Uygulama Birimleri	Kültür Yolu Dahilinde Yapılan Projeler	
KUDEP ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	Kale Ve Çevre Düzenlemesi	Uzun Çarşı
	Gaziantep Kahramanlık Panoraması Müzesi	Bayaz Han Röleve, Restirüsyon, Restorasyon Projelendirilmesi Ve Uygulanması
	Naib Hamamı Röleve, Restirüsyon, Restorasyon Projelendirilmesi Ve Uygulanması	Bayaz Han Kent Müzesi Teşhir Ve Tanzimi
	Geleneksel Binanın Butik Otel Renovasyonu	Yemiş Han
	Kır Kahvesi Röleve, Restirüsyon, Restorasyon Projelendirilmesi	Şire Han
	14 Şehit Anıtı Ve Meydan Düzenlenmesi	Eski Saray Caddesi
	Orhun Yazıtları Ve Meydan Düzenlenme	Elmacı Pazarı Üst Örtü Düzenlenmesi
	Hışva Han Röleve, Restirüsyon, Restorasyon Projelendirilmesi Ve Uygulanması	Buğday Arastası Düzenlenmesi
	Emine Göğüş Konağı Röleve, Restirüsyon, Restorasyon Projelendirilmesi Ve Uygulanması	Yeni Han
	Gaziantep Mutfak Müzesi Teşhir Ve Tanzim Uygulanması	
VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	Tahmis Kahvesi	Pürsefa Han
	Millet Hanı	Yüzükçü Han (Özel Mülkiyet)
	Mevlevihane Müzesi	Tütün Hanı
	Pişirici Mescidi	Ali Naçar Camisi
	Alaüddeve Camisi	Büdeyri Han

Koruma çalışmalarının hız kazandığı bu dönemde kültür yolu projesiyle beraber pekçok proje daha hayata geçirilmiş (Tablo 4.2, Tablo 4.3), kent koruma çalışmaları ile dikkatleri üzerini çekmiştir.

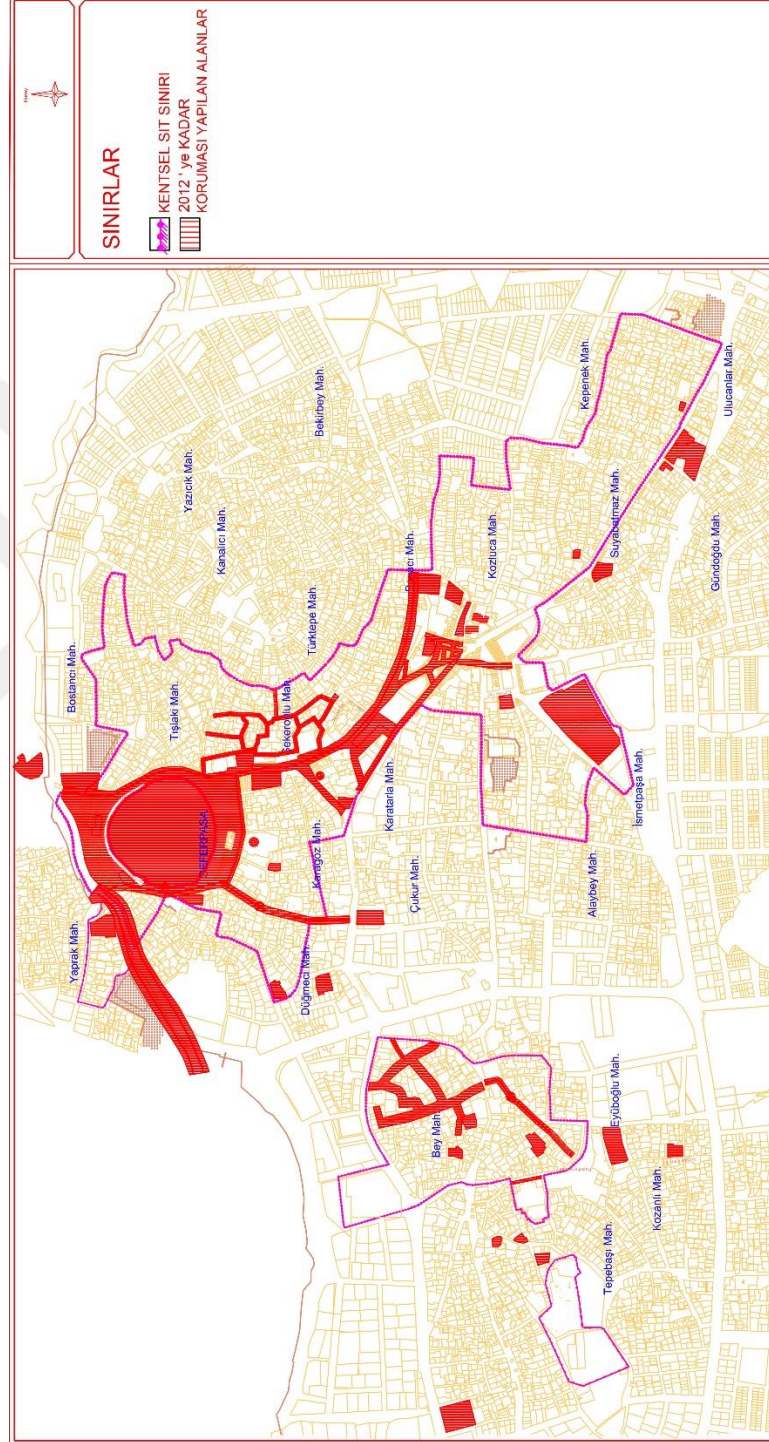
Tablo 4.2 Kentsel sit alanı sağlıklılaştırma projeleri (Kudep Arşiv).

Proje Uygulama Birimleri	Kentsel Sit Alanı Dahilinde Yapılan Projeler
KUDEP ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	Ömer Ersoy Kültür Merkezi Röleve, Restirüsyon, Restorasyon Projelendirilmesi Ve Uygulaması
	Metin Sözen Eğitim Ve Kültür Evi Röleve, Restirüsyon, Restorasyon Projelendirilmesi Ve Uygulaması
	Hıdır Sokak Sağıklaştırma Projelendirilmesi
	Kayacık İlköğretim (Kudep Binası) Röleve, Restirüsyon, Restorasyon Projelendirilmesi Ve Uygulaması
	Antep Evleri Çatı Onarımı Kampanya Ve Uygulaması
	Bey Mahallesi Sokak Sağıklaştırma Uygulamaları
VAKIFLAR BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	Gazi İlköğretim Okulu
İL ÖZEL İDARESİ	Kurtuluş Camisi
	Dayı Ahmet Ağa Konağı Restorasyon Projesi

Tablo 4.3 2012 yılına kadar yapılan koruma projeleri (Kudep Arşiv).

Proje Uygulama Birimleri	2012 Yılına Kadar Yapılan Diğer Projeler
KUDEP ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	Bakırcılar Çarşısının Sokaklarının Sağıklaştırılması
	Fatih Sultan Mehmet İlköğretim Okulu (Kudep Binası)
	Elmacı Pazarı Üst Örtüsünün Yenilenmesi
	Eski Saray Caddesi'nin Sağıklaştırılması
	Kale-Bakırcılar Çarşısı Arası Kültür Yolunun Sağıklaştırılması
	Ömer Ersoy Kültür Merkezinin Restorasyonu
	Çatı Onarımı Kampanyası Kapsamında 6 Adet Yapının Çatısının Yapılması
	Metin Sözen Kültür Evinin Restorasyonunun Yapılması
	Orhun Abideleri Ve Meydan Düzenlemesinin Yapılması
	Eyüpoğlu Mahallesi Hıdır Sokağın Sağıklaştırma Projesinin Hazırlanması
	Karagöz-Kale Arası Sokak Sağıklaştırma Proje Ve Uygulamasının Yapılması
	Demokrasi Meydanı-Kale Arası Sokak Sağıklaştırılma Proje Ve Uygulamasının Yapılması
	Bey Mahallesi 44 Nolu Envanterin Atatürk Müzesi Olarak Restore Edilmesi
VAKIFLAR BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	Ömeriye Camisinin Restorasyonu
	Mehmet Nuri Paşa Camisinin Restorasyonu
	Karagöz Camisinin Restorasyonu
	Zincirli Bedestenin Restorasyonu
	Hacı Veli Camisinin Restorasyonu
	Tekke Camii Ve Meslevihanenin Restorasyonu
	Ağa Camisinin Restorasyonu
	Boyacı Caminin Restorasyonu
İL ÖZEL İDARESİ	Gaziantep Koruma Kurulu Binasının Restorasyonu
	A Butik Otel Restorasyonu
	Şekeroğlu Mahallesi Sağıklaştırma Projesinin Hazırlanması
	Şekeroğlu Mahallesi Sokak Sağıklaştırılması
ŞAHİNBEY BELEDİYESİ TARAFINDAN YAPILAN RESTORASYONLAR	Kurtuluş Camisinin Çevre Düzenlenmesi Ve Ön Dükkanların Restorasyonu
	Şehitler Hamamı Çevresi Düzenlenmesi
	Savaş Müzesi Restorasyonu Ve Savaş Müzesi Olarak Düzenlenmesi
	Kolej Binası Restorasyonu
	Gümrük Hanının Restorasyon Projesinin Hazırlanması
	Düveroğlu Evi Restore Edilmesi

Gaziantep koruma çalışmaları kapsamında 2004-2008 yılları arasında yapımını tamamladığı bölgeler (Şekil 4.8) de ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Şekil 4.8 Gaziantep koruma çalışmaları kapsamında 2004-2008 yılları arasında yapımını tamamladığı bölgeler

BÖLÜM 5

SUYABATMAZ ÖRNEĞİ

5.1 Şehreküstü Ve Suyabatmaz Mahallesi Tarihi Gelişimi

Mahalleler, bir şehrin mimari biçimlenişinde rol oynayan, fiziksel ve idari özelliklerini içinde barındıran en küçük birimlerdir. Evliya Çelebi, 17. yüzyıl ortalarında Gaziantep’de mahalle sayısının toplamda 32 olduğunu söylemektedir. Ticaret merkezinde Gaziantep kalesi yakınında yani Lala Mustafa Paşa Hanı’ndan Arataya (Arasa) kadar uzandığını anlatmaktadır. Evliya Çelebi’nin adını verdiği yapılar kuzeyden güneye bugünkü Kozluca, Şakirbey, Bekirbey ve Suyabatmaz mahalleleri, doğuda Suyabatmaz Mahallesi’ndeki Şıh Cami ve Külliyesi’nin bir kısmını kapsadığını, güneyde ise Tepebaşı, Kozanlı ve Alaybey mahallelerine kadar uzandığını anlatmaktadır. Ayrıca Şehre Küsti’de olan Ağa Camisi’nden de söz etmektedir (Kuban, 2001).

Gaziantep’te mahalle oluşumları dini gruplara göre şekillenmiştir. 1. Dünya savaşına kadar, Akyol ve Şehreküstü Müslümanların, Tepebaşı ve Kayacık mahalleleri ise Ermenilerin, Karagöz, Düğmeci mahalleleri Yahudi ve Müslümanların, Eyüboğlu ve Türktepe ise Müslüman ve Yahudilerin ortak yaşadığı mahallelerdi. Kamu ve sosyal binaları yukarıda adı geçen tipik Osmanlı şehri mahallelerinde bulunmaktaydı (Uğur, 2004).

1696 Ağustos tarihli Şeriye sicili, 17. Yüzyıl ortalarında Evliya Çelebi’ nin Seyahatnamesi ve 1869 yılı Halep Vilayeti Salnamesi, Doğan Kuban’ında belirttiği üzere 1696 Ağustos tarihli bir seciriye sicili’ne göre Şehreküstü Bölgesi ve Suyabatmaz mahallesinin oluşumunun çok eski tarihlere dayandığını göstermektedir (Tablo 5.1, Tablo 5.2).

Tablo 5.1 17. Yüzyılda bulunan mahalleler

Boyacı Bey	Senginakkaş
Karacalar	Ehlicefa
İbnikör	Cevizlice
Çukur	Tışlaki
Kürsünçüyün	Kürkçüyün
Tışlaki	Şarkıyan
Kııcılamescit	İbn Eyüp
Ali En-Neccar	Hayık
Müslüman	Bostancı
Ammo	Kanalıcı
Sengi Hoş Kadem	Yahal
Cabl	Akyol
Hayık	Zimyan
Tarlayı Atık	Kayser
Töbe	Tarlayı Cedid
Kastel	Eblahan
Kastel	Sanayi Tavid
Kayacık	Mağarabaşı
Zincirli	Molla Ahmet
Nefs Kuzcalı	Şehreküstü
Hayık Baba	

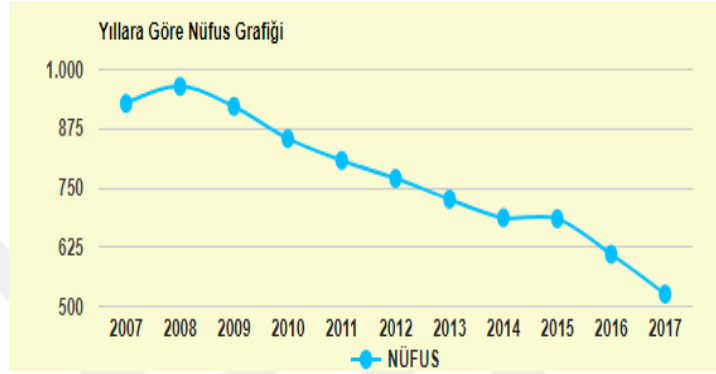
Tablo 5.2 1869 yılı Halep Vilayeti Salnamesi'ne göre Antep'te yer alan mahalle adları (Ünal, 1998 aktaran Kuban, 2001, 1696 Ağustos Tarihli Sicil).

1. Akyol	27. Hızır	53. Kurb-u Kayacık
2. Araphanesi	28. İbn-i Eyüp	54. Kurb-u Kozanlı
3. Bayrak Bölüğü	29. İbn-i Kôr	55. Kurb-u Molla Ahmet
4. Bey	30. İbn-i Şükrü	56. Kurb-u Tarlay-ı Cedit
5. Bostancı	31. İlhan	57. Kurb-u İbni Şükür
6. Boyacı	32. İmam Bölüğü	58. Kurb-u Zincirli
7. Cabi	33. Kabasakal	59. Mağarabaşı
8. Çakmak Bölüğü	34. Kabo Sokağı	60. Musluzade
9. Çavuş Delbe	35. Kanalcı	61. Nerkiz Hanesi
10. Cevizlice	36. Kara Çalı Bölüğü	62. Pecavde
11. Çukur	37. Karabaş	63. Sefer Paşa
12. Daracık Sokak	38. Karasakal	64. Sembyan
13. Düğmecici Bölüğü	39. Kastel	65. Senki Hoşkadem
14. Ehlicefa	40. Kayseriye	66. Senki Nakkaş
15. Emin Dede	41. Kazaz Pavki	67. Senki Tavil
16. Emrekli	42. Kepkep	68. Suyabatmaz
17. Fare Bölüğü	43. Kocaoğlan	69. Şerefyan
18. Gercikli	44. Kozanlı	70. Şeyh Süleyman
19. Gülşenhanesi	45. Kurb-u Ali Naccar	71. Şıhcan
20. Gürtembyan	46. Kurb-u Bey	72. Tarlay-ı Atik
21. Hacı Baki	47. Kurb-u Bostancı	73. Tarlay-ı Cedit
22. Hacı Halil	48. Kurb-u Şerefyan	74. Tisan
23. Hacı Vahap	49. Kürküyan	75. Tıslaki
24. Hamamcı Hanesi	50. Kılıçoğlu	76. Tövbe
25. Hayık Baba	51. Kızılca Mescid	77. Yahni
26. Hayık Müslüman	52. Kurb-u Cevizlice	78. Yalnız Hane

Şekil 5.1'de Şehreküstü bölgesinde bulunan Suyabatmaz Mahallesi sınırları belirtilmiştir.

5.2 Demografik Bilgiler

Gaziantep Şahinbey ilçesine bağlı Suyabatmaz mahallesinin toplam nüfusu 2017 yılında 526 kişidir. Bu nüfusun 278'si erkek, 248'sini kadın oluşturmaktadır (Tablo 5.3). Yıllar içerisinde nüfus oranlarında değişiklikler görülmektedir (Tablo 5.2) (<http://www.tuik.gov.tr>, 2017). 2012 yılında başlatılan Suyabatmaz sokak sağlıklaştırma projesinden itibaren nüfusta düşüşler görülmektedir.

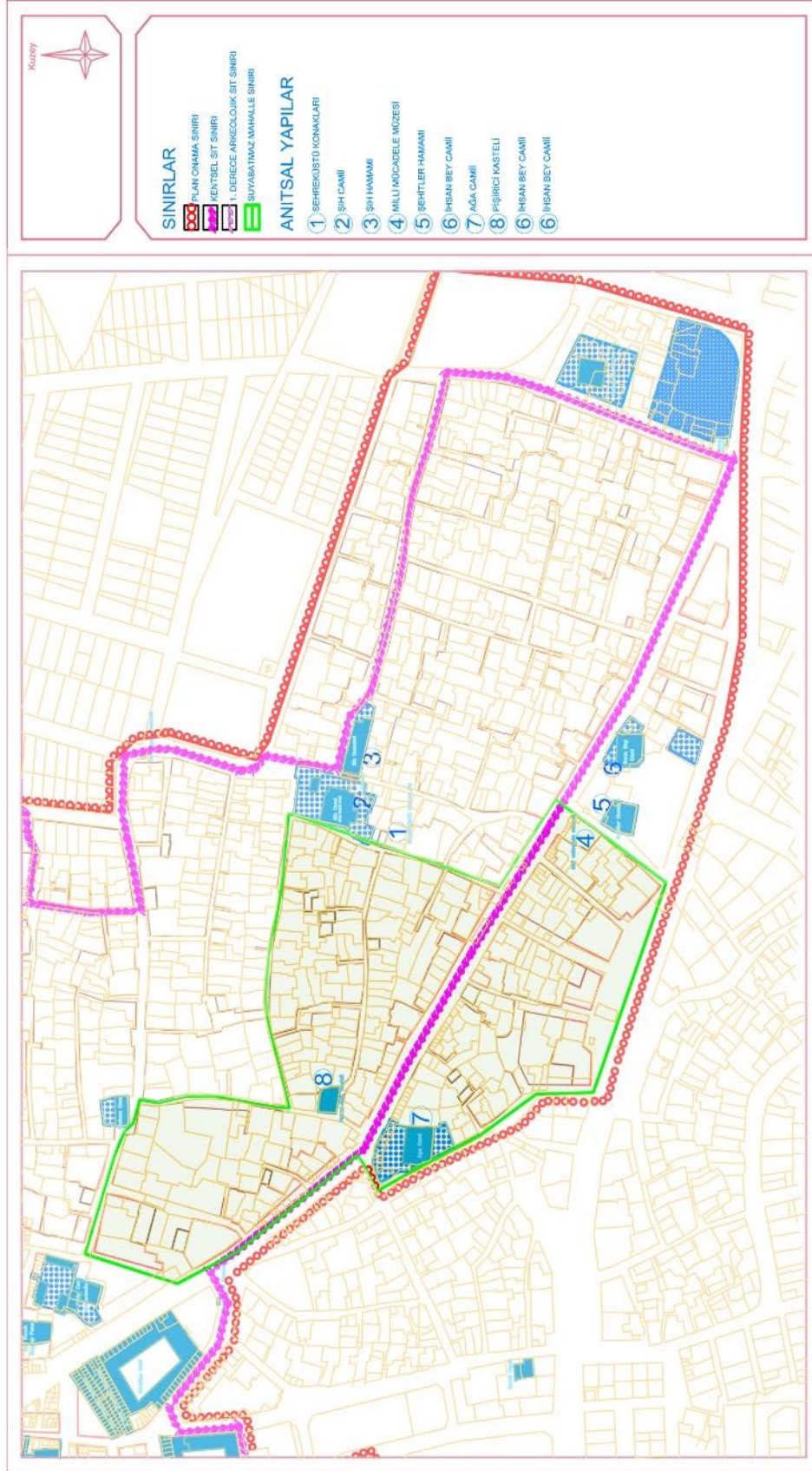
Şekil 5.2 Suyabatmaz mahallesi yıllara göre nüfus dağılım grafiği (<http://www.tuik.gov.tr>, 2017).

Tablo 5.3 Suyabatmaz mahallesi yıllara göre nüfus dağılımı (<http://www.tuik.gov.tr>, 2017).

YIL	MAHALLE ADI	TOPLAM NÜFUSU
2017	SUYABATMAZ MAHALLESİ	526
2016	SUYABATMAZ MAHALLESİ	610
2015	SUYABATMAZ MAHALLESİ	685
2014	SUYABATMAZ MAHALLESİ	687
2013	SUYABATMAZ MAHALLESİ	726
2012	SUYABATMAZ MAHALLESİ	770
2011	SUYABATMAZ MAHALLESİ	808
2010	SUYABATMAZ MAHALLESİ	854
2009	SUYABATMAZ MAHALLESİ	922
2008	SUYABATMAZ MAHALLESİ	964
2007	SUYABATMAZ MAHALLESİ	928

5.3 Bölgedeki Anıtsal Yapılar

Çalışma alanı olarak seçilen Şehreküstü bölgesinde Gaziantep'in tarihi ve kültürel geçmişi için önemli anıtsal yapılar bulunmaktadır. Bölgede bulunan Şeyh Fetullah Camii, Pişirici Kasteli, Savaş Müzesi, Ağa Camii, Şih Hamamı, Şehitler Hamamı ve Kozluca Camii gibi yerli ve yabancı turistler için önemli olan bu tarihi anıtların onarımı ve yenilenmesi yapılmıştır (Şekil 5.3).

Şekil 5.3 Bölgedeki anıtsal yapılar

5.3.1 Şeyh Fetullah Camii

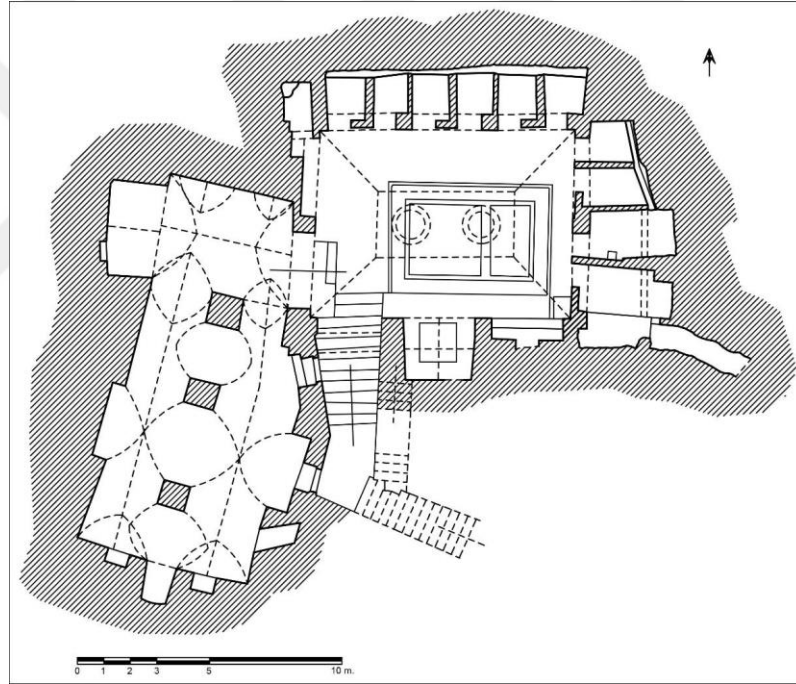
Şeyh Fetullah Camii bin Abdülkerim hazretleri tarafından 1963 yılında şehreküstü bölgesinde yapılmıştır. Şıyh Camii olarak ta bilinmektedir. Fransız savaşında hastane olarak kullanıldığından dolayı savaştan hem cami hem de mahallede hasar görülmemiştir. Gaziantep için en değerli külliye camisidir. Caminin diğer önemli tarafı dönemin en değerli örneklerinden olmasıdır (Göğüş, 1997).

Şıh hamamı ilk onarımını 1597’ de halkın mahkemeye başvurusuyla görmüştür. Daha sonra onarım gördüğüne dair bir tutanak bulunmamaktadır. 1974 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğünce onarım görmüştür. Fakat yeterli bir iyileştirme yapılmamıştır. Daha çok yüzeysel küçük onarımlar yapılmıştır. 2006 yılında yapılan yenileme ile eski mimarisine uymayan camekanlar ve galeri katı kaldırılmıştır.(Altın, 2015).

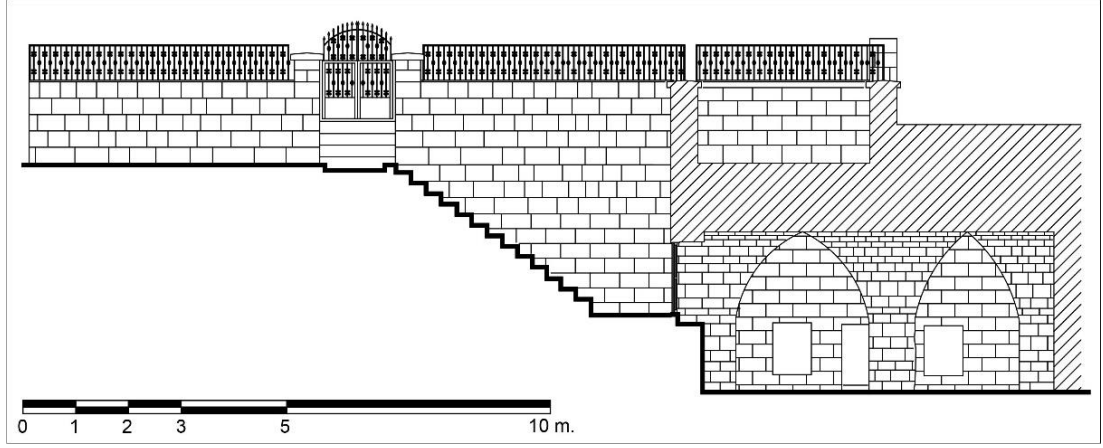
En son Şahinbey belediyesi tarafından 2013 yılında onarımına başlanıp 2014 yılında onarımı tamamlanmıştır.

5.3.2 Pişirici Kasteli Ve Mescidi

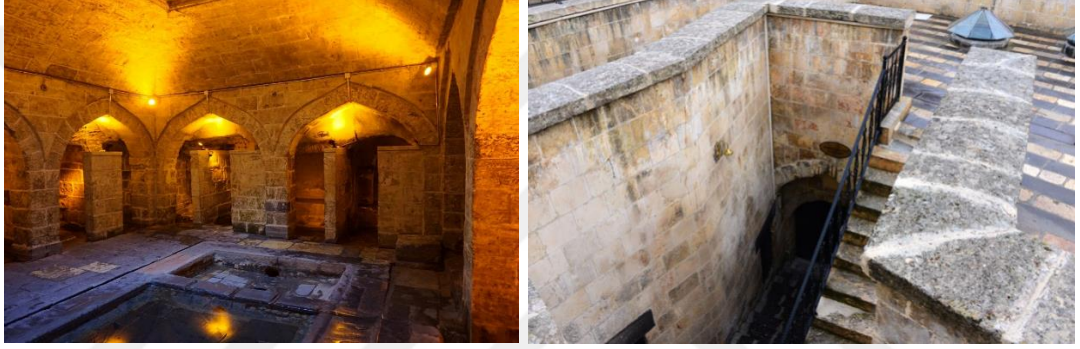
Su mimarisinin en önemli örneklerinden biri olan Pişirici Kasteli suabatmaz mahallesi, Müftüoğlu sokak ile Bişirici sokağın kesiştiği noktadadır. Yapılış tarihi tam olarak bilinmemektedir. Birçok kaynakta H.681 (1283) tarihinde yapıldığı söylenmektedir. Ancak bu bilginin gerçekliği konusunda kesin bir belge yoktur. Kastel'in içerisinde; mescit, havuz, çimeklik, ziyaret yeri ve tuvaletler bulunmaktadır. Bu yüzden plan düzenlemesiyle diğer kastellerden ayrıdır. Havuz mekânın üstünü kapatan aynalı tonoz bulunmaktadır. Tonuzun ortasında havalandırma ve aydınlatma görevi gören pencere vardır. Mescit kısmı ise kayaya oyulmuştur. En son 2006 yılında restore edilmiştir (belgelerle Gaziantep, 2012),(<https://archnet.org/publications/3222>).

Şekil 5.6 Pişirici kastel mescidi plan (<https://archnet.org/publications/3222>).

Şekil 5.7 Pişirici Kastel Mescidi doğu-batı görünüşü
(<https://archnet.org/publications/3222>).

Şekil 5.8 Pişirici kasteli görünüm (22.04.2018).

5.3.3 Savaş Müzesi

Gaziantep savunmasının panolarla anlatıldığı Gaziantep savaş müzesi 2008 yılında halka açılmıştır. Savaş müzesi tarihi bir Antep evinin tekrardan onarım ve düzenlenmesiyle oluşmuştur. Müze, iki katlı olan tarihi konağın birde avlu zeminin 5 metre altında bulunan mağaradan oluşmaktadır. Bu Antep evinin seçilmesinin önemli nedenleri, hem tarihi ticaret aksı olan şehitler caddesinin üstünde bulunması hem de savaş esnasında şehitler ilk bu konağın yanı başında bulunan şehitler anıtına defnedilmesidir. Buda tarih-mekân bütünleşmesi açısından doğru bir yaklaşımdır.

Şekil 5.9 Gaziantep savaş müzesi dış cephesinden bir görünüm (22.04.2018).

5.3.4 Ağa Camii

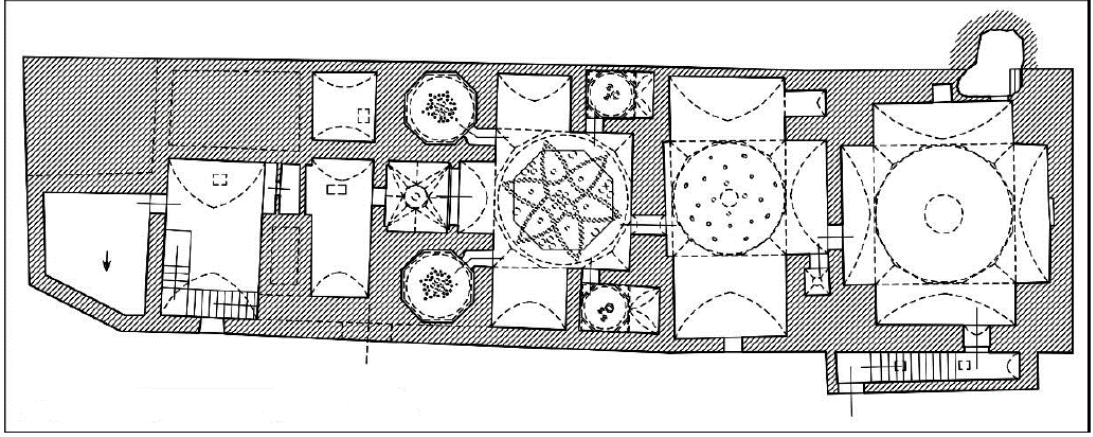
Gaziantep' in Sancak Beyliği yapan Tunuslu Ferruh Ağa tarafından 1554-1559 yılları arasında yaptırılmıştır. Bulduğu konumdan dolayı Şehreküstü camii olarak anılmaktadır. İlk onarımı 18 yüzyılda halk tarafından yaptırılmıştır. İki bölümden oluşan dikdörtgen planlıdır. Mihrap önü kubbelidir. Beyaz siyah taş işlemeciliği ile en özgün eserlerden biridir. Diğer bir özelliği; caminin içerisinden anlaşıldığı kadarıyla özgün minarenin yıkılıp yeni minarenin avlunun içerisinde yapılmasıdır. Vakıflar genel müdürlüğü tarafından 2005 yılında restorasyonu yapılmıştır (<http://www.gaziantepgezisi.com/index.php/inanc-turizmi/tarihi-gaziantep-camileri/126-aga-camii>), (Kültür Envarteri, 2005).

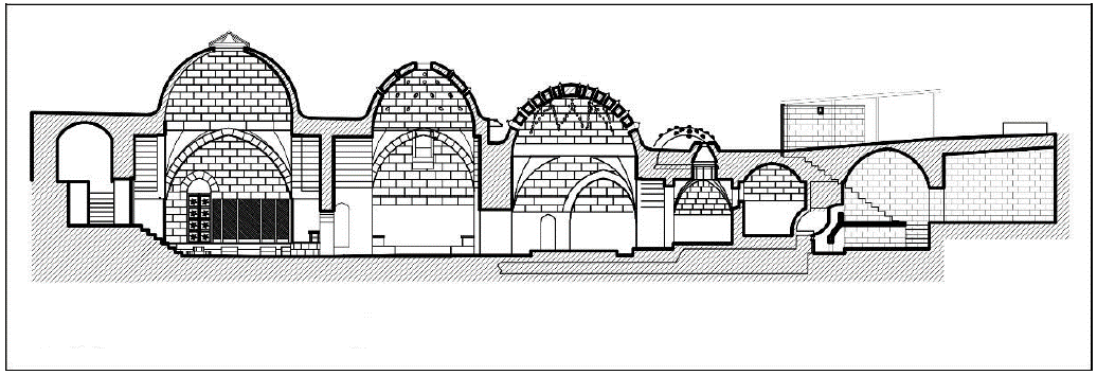
Şekil 5.10 Ağa camii dış cephesinden bir görünüm (22.04.2018).

5.3.5 Şih (Şeyh Fetullah) Hamamı

Şih hamamının ne zaman yapıldığına dair kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Bilinen rivayetlere göre Şeyh Fetullah tarafından yaptırılmıştır. Cemil Cahitgüzelbey ve Nusret Çam' a göre 16 yy.' da camii ile aynı zamanda yaptırılmıştır. Sokağın konumundan dolayı düzgün bir şekle sahip değildir. Dolayısıyla hamam kısmen sokak seviyesinin altında kalmaktadır. Şih Hamamı günümüzde halen kadınlar tarafından kullanılmaktadır. 2016 yılında restorasyonuna başlanılarak şuan yenilenmesi tamamlanmıştır (Altın, 2015).

Şekil 5.11 Şeyh Fethullah Hamamı planı (Altın A.)

Şekil 5.12 Şeyh Fethullah Hamamı batı kesit (Altın A.)

Şekil 5.13 Şeyh Fetullah Hamamı dış cephesinden bir görünüm (22.04.2018).

5.3.6 Şehitler Hamamı

Suyabatmaz mahallesinde bulunan şehitler hamamı ne zaman, kimin tarafından yapıldığı bilinmemektedir. Arazi yapısı düz olan hamamın sadece sıcaklık kısmı günümüze ulaşmıştır. Sıcaklığın ön kısmına betonarmeden ek bölümler yapılarak işlevine devam etmektedir. Hamam beyaz kesme taşlardan yapılmıştır. Fakat cephede bulunan siyah taşlar orijinal değildir. Hamamın içerisinde herhangi bir süsleme bulunmamaktadır.

Şekil 5.14 Şehitler Hamamı dış cephesinden bir görünüm (22.04.2018).

5.3.7 Kozluca Camii

Küçük bir mescit olarak Zaim Ahmet Ağa tarafından yaptırılmıştır. Yapılan araştırmalara göre 19. Yüzyılda yapıldığı anlaşılmaktadır. Mehmet Ali tarafından 1698 yılında camiye çevrilmiştir. Camii sade dikdörtgen plan şekline sahiptir. Cami kesme taşlardan yapılmıştır. Orijinal tekne tavan olan camii kendine has kalem işi süslemeler ve ahşap kirişleme mevcuttur.

Şekil 5.15 Kozluca Camii dış cephesinden bir görünüm (28.03.2018).

5.4 Sağlıklaştırma Proje Sınırı

Suyabatmaz Mahallesi, Gaziantep ili, Şahinbey ilçesine bağlı şehre küstü bölgesi olarak bilenen bölgenin sınırları içinde yer almaktadır. Adrese dayalı kayıt bilgilerine göre 2017 yılındaki son nüfus sayımına göre nüfusu 526 kişi yaşamaktadır (<http://www.tuik.gov.tr>, 2017).

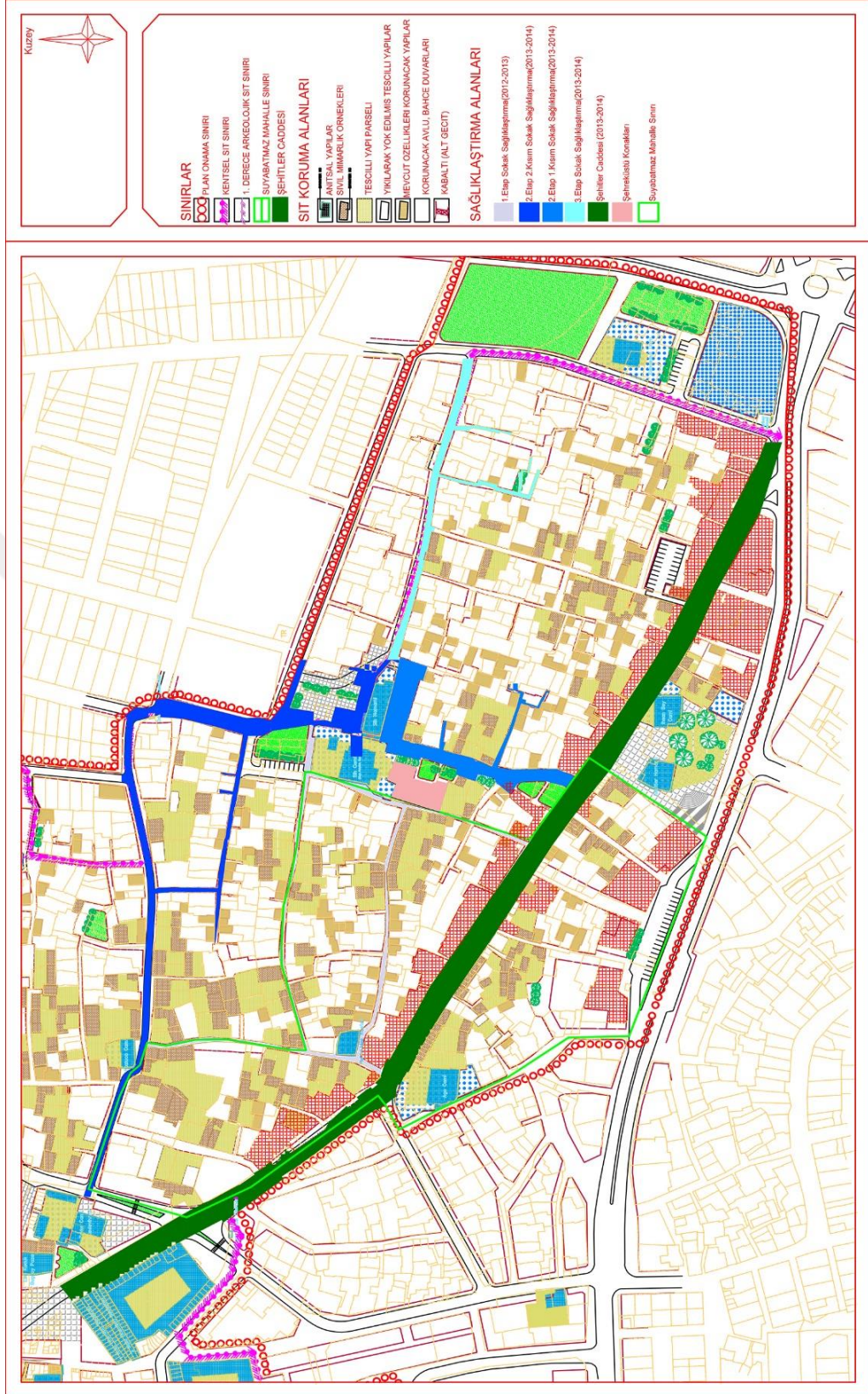
Gaziantep'in önemli aksları üzerinde bulunan, tarihi dokuda yer alan ve halen insanların yaşadığı mahalle ve sokaklarda, bütüncül koruma düşüncesiyle kentsel tasarım proje uygulamaları ve cephe sağlıklaştırma çalışmaları yapılmıştır.

Şahinbey belediyesi için öncelikli alanlardan olan Şhreküstü Bölgesi; eski Antep evlerinin yoğun olarak bulunduğu bir bölgedir. Bu proje kapsamında tarihi yapıların çevreye yeniden kazandırılmasının yanı sıra halkın koruma bilincinin geliştirilmesi adına etkili sonuçlar yaratmıştır(Şekil 5.16).

Proje üç aşamada gerçekleştirilmiştir:

1. Aşamada, Pişirici ve Şih Camii bölgesi sağlıklılaştırma bölgesi olarak belirlenmiştir. Pişirici, Ubeydullah, Müftüoğlu, Şeyh Fetullah sokaklarını kapsayan sınırlardır. Çift taraflı olarak toplamda 1440 metre uygulama yapılmıştır.
2. Aşamada, Acioğlu Çıkmağı, Kozluca caddesi, Şih Hamam, Sergiönü sokaklarında sağlıklılaştırma yapılmıştır. Toplamda çift taraflı olarak 1700 metre cephe ve sokak sağlıklılaştırılma yapılmıştır. Bu bölgede 24 adet tescilli yapı bulunmaktadır.
3. Aşamada, Kabasakal Camii, Kepenek sokak bölgesidir. Bu bölgede 18 adet tescilli bina bulunmaktadır. Çift taraflı olarak 1360 metre sokak sağlıklılaştırılma yapılmıştır.

Bölge için çok değerli olan Şehitler Caddesi sağlıklılaştırma projesi ve Şehreküstü konaklarının restorasyon çalışmalarında yapılmıştır. Şeyh Fetullah bölgesinde bulunan dört adet tescilli Antep evi kamulaştırılarak Şehreküstü Konakları adı altında kullanıma açılmıştır.

Şekil 5.16 Sağlıklaştırma proje sınırı

5.4.1 Şhreküstü Konakları

Gaziantep kent dokusunda yer alan 1900'lı yılların mimarisinin önemli özelliklerini yansıtan Şhreküstü Konakları görkemli kültürü ve tarihi ihtişamıyla Gaziantep'in tarihi bölgesi olan Şahinbey turizmüne büyük katkı sağlamaktadır. Geleneksel antep evlerinde yer alan pek çok mimari unsur bu konaklarda korumaya değer kılınmıştır. Gaziantep evlerinde, dış mekandan soyutlanmış, yüksek duvarlar ile kapatılmış avluya (hayata) dönük yapılardır. Evlerin girişleri sokaktan avluya giriş ile sağlanmaktadır. Geleneksel Antep evlerinde pencereler, kullanıldıkları amaca ve mekana göre farklılıklar göstermektedir. Fakat cepheye bakıldığı zaman tüm pencerelerin uyum içinde oldukları görülmektedir. Oda pencerelerinde kemerli ya da dikdörtgen formlar kullanılırken, bodrum, çatı ve kuş pencereleri oda pencerelerinden daha küçük boyutta kullanılmıştır.

Şekil 5.17 Suyabatmaz Mahallesi Cephe Örneği

Dikkat çeken en önemli özelliklerden biri de, evin avludan sokağa ulaşımını sağlayan avlu kapılarıdır. Genellikle kemer ya da siyah taş ile süslenen kapılar ahşaptan yapılmakta ve doğa şartlarından korunması için de tudyay ile kaplanmaktadır.

Şekil 5.18 Suyabatmaz Mahallesi Kapı Örneği

Evlere, avludan merdivenler ile ulaşım sağlanırken eyvansız plan düzenlemelerinde ise odalar direk merdiven sahanlığının oluşturduğu koridora açılmaktadır. Güneydoğu Anadolu bölgesinde kullanılan eyvan her evde görülmemek ile birlikte evin ana mekanlarından. Eyvanın avluya bakan kemerli geniş açıklı bir girişi ve her iki tarafında odalara açılan kapılar vardır. Tavan yapıları genellikle kubbe tavan ya da tekne tavan şeklindedir. Kışları soğuk geçen Gaziantep’ te eyvanın avluya bakan tarafı genellikle ahşap ya da demir aksamı camekanla kapatılmıştır(Şekil 5.19).

Şekil 5.19 Suyabatmaz Mahallesi Eyvan Örneği

Geleneksel Antep evlerinde avlular sosyal yaşamın büyük kısmının geçtiği en önemli mekandır ve bir zenginlik göstergesidir. Genellikle yüksek duvarlar ve binanın cephesi ile çevrili üstü açık avluya sokaktan kapı ile girilmektedir. Merdiven, mutfak, hela ve banyo kısımlarına avludan direk ulaşılmaktadır. Bu birimlere avludan birkaç basamak çıkılarak direk ulaşılır. Evin bütün üyelerinin ortak kullanımı olduğu için ortak avluya bağlanmıştır. Geleneksel antep evlerinde her evde banyo bulunmamaktadır. Eski tarihlerde hamamlarda giderilen banyo ihtiyaçları günümüzde genelde avluda yapılan ek bölümlerde giderilmektedir.

Şekil 5.20 Suyabatmaz Mahallesi Avlu Örneği

Yapılar genellikle kağır/yığıma tekniği ile yapılmıştır. Evlerin yapımında çoğunlukla kıymık, minare kayası, havara taşı ve karataş kullanılmıştır. Taş malzemesinin kullanılma sebebi bölgeden çıkarılması ve iklim koşullarına uygun olmasıdır. Yapıların iç kısımlarında ise daha dayanıksız olan havara taşı kullanılmıştır. Genellikle döşemelerde beyaz mermer kullanılırken, kırmızı mermer ve kara taş avlu, eyvan ve oda döşemelerinde kullanılmıştır. Ahşap ise genellikle çatı ve kat döşemelerinde taşıyıcı olarak kullanılmıştır. Dekorasyon malzemesi olarak ta kullanılan ahşap pencere, kapı ve duvarlarda kullanılmıştır (Dik, 2006). Şahinbey Belediyesi tarafından hazırlanan sanat tarihi raporunda yapıların korumaya değer fiziki ve mimari özelliklerini içeren detaylı bilgiler (Ek 2)' de verilmiştir.

Şehreküstü konakları 4 tescilli binadan oluşmaktadır. 2012 yılında Şahinbey Belediyesi tarafından kamulaştırılarak restorasyon uygulama projelerini başlatmıştır. Restorasyonları 2013 yılında tamamlanıp yeni fonksiyonlar verilerek kullanıma açılmıştır. Kültür evleri, konuk evi kadın okuma salonları, el sanatları merkezi gibi fonksiyonlarla bölgedeki insanlara büyük katkılar sağlamaktadır. Şehreküstü konakları sadece kültürel mirası korumak ile sonuçlandırılmak istenmemiştir. Aynı zamanda bölgedeki insanlara ekonomik gelişme için yol açmak istenmiştir.

Şekil 5.21 526 ada 21-22 parsel 291 nolu envanter eski dış görünümü (Şahinbey belediye arşivi, 2018).

Şekil 5.22 526 ada 21-22 parsel 291 nolu envanter yeni dış görünümü (Şahinbey Belediye Arşivi, 2018).

Suyabatmaz mahallesinde, 526 ada 13-14 parselde bulunan 292 nolu tescilli sivil mimarlık örneği olan “Geleneksel Antep Evi” restorasyonu tamamlandıktan sonra “Kültür Evi” işlevi verilmiştir.

Şekil 5.23 526 ada 13-14 parsel 596 nolu envanter, eski-yeni dış görünüşleri, (Şahinbey Belediye Arşivi, 2018).

Şekil 5.24 526 ada 12-24-25 parsel 563-562 nolu envanter, eski dış görünüşleri, (Şahinbey Belediye Arşivi, 2018).

Şekil 5.25 Şehreküstü konakları eski-yeni görünümü ,
(Şahinbey Belediye Arşivi, 2018).

5.4.2 Şehitler Caddesi Sağlıklaştırma

Şehitler caddesi Gaziantep'in en önemli tarihi ticaret akslarından biridir. Şehitler caddesi cephe yenileme ve düzenleme projesi hem tarihi dokuyu cadde boyu hissettirmek, kültürel turizmin gelişmesini sağlamak hem de çevrede yapılan koruma ve sağlıklaştırma projeleriyle bütünleştirmek adına büyük önem taşımaktadır.

Şekil 5.27 Şehitler caddesi sokak silüeti (Tarihi Kentler Birliği, 2013).

Şehitler caddesi cephe yenileme ve çevre düzenleme projesi Şahinbey Belediyesi tarafından Nisan 2013 yılında başlatılıp 2014 yılında bitirilmiştir. Projenin bütün finansman ihtiyacını da Şahinbey Belediyesi üstlenmiştir. Bu proje kapsamında 750+750 metre uzunluğunda karşılıklı 2 cephe düzenlemesi, bu cadde üzerinde bulunan 10 adet tescilli yapının düzenlenmesi yapılmıştır. Şehitler caddesi üzerinde olan bütün dükkân ve bina cephelerin kepenk ve alüminyum cephe profilleri yapılırken aynı zamanda aydınlanma, yeşil bantlar ve oturma alanları yapılmıştır. Ayrıca cephe kirliliğine neden olan 1. ve 2. Katların kirli görünümünü kapatmak için gölgeleme sistemi uygulanmıştır.

Şekil 5.28 Şehitler Caddesi Eski Görünüm (Şahinbey Belediye Arşivi, 2018).

Şekil 5.29 Şehitler Caddesi Yeni Görünüm (Şahinbey Belediye Arşivi, 2018).

Şekil 5.30 Şehitler caddesi dış cephesinden bir görünüm (28.03.2018).

5.4.3 Suyabatmaz Mahallesinin Seçilme Nedeni

Çalışma bölgesi olarak seçilen alanımız Şehreküstü bölgesinde bulunan Suyabatmaz mahallesinin seçilmesinin temel nedenleri; eski ticaret akslarından olan Şehitler caddesinin üstünde bulunması ve yoğun olarak konut kullanımının olması aynı zamanda bölgede yapılan koruma ve sağlıklılaştırma çalışmaları kültür yolu projesi devamı niteliğinde olması bu alanı çalışma bölgesi olarak seçmemizde büyük etkisi olmuştur.

Şehreküstü bölgesinde bulunan Suyabatmaz mahallesi, geleneksel yapıların yoğun olarak bulunduğu bir bölgedir. Zaman içerisinde sosyal yapısının neredeyse tamamıyla değiştiği geçmiş dönemlerde varlıklı ailelerin yaşadığı konaklar zamanla terk edilmiştir. Bu konakların bir kısmında genelde düşük gelirli aileler yaşarken diğer kısmında Suriyeli göçmenler yaşamaktadır. Bu yapılarda çevresel faktörlerden dolayı yıpranmalar olsa da, kullanıcı ihtiyaçlarına göre de dokularda bozulmalar olmuştur. Çevrede yaşayan ailelerin maddi güce sahip olmadıkları dolayı tadilat yapılamamıştır. Dolayısıyla bu bölgelerin tekrardan eski dokularına döndürülmesi tekrardan canlandırılması görevini Şahinbey Belediyesi üstlenmiştir. Bu proje tasarımıyla hem Büyükşehir Belediyesinin ‘Kültür Yolu’ projesinin devamı

niteliğinde olması hem de tarihi dokuyu tekrardan algılanması düşüncesi Şahinbey Belediyesine ‘Metin Sözen Koruma Büyük Ödülü’nü kazandırmıştır.

Suyabatmaz mahallesinin zengin bir kültürel mirasa sahip olmakla beraber bu değerlere yerel otoriteler ve sivil toplum kuruluşları tarafından verilen önem de her geçen gün biraz daha artmaktadır. Korumaya yönelik çabaların güçlendiği, koruma bilincinin gelişimini hedef alındığı bu süreçte tarihi sit alanı içerisinde bulunan geleneksel Antep evlerinin yanlış kullanımının devam edildiği görülmektedir.

Şekil 5.31 Antep Evi Son Hali
(12.03.2018)

Şekil 5.32 Antep evi son hali
(12.03.2018)

(Şekil 5.34 ve Şekil 5.35) de görüldüğü üzere geleneksel dokuya uygulanan yanlış müdahaleler sonucu büyük oranlarda hasar verilmiştir. Doğal Antep taşlarıyla yapılan geleneksel evlerinde briket kullanıp, kat eklemeleri, doğal dokudaki duvarlarda duvar kağıdı kullanımı, çadır ile kapatılmaya çalışılan çatı yapımı gibi yanlış uygulamalar yapılmıştır. Bu yüzden geleneksel Antep evlerin iç ve dış dokularına büyük zararlar vermektedir.

Geleneksel Antep evleri genelde yüksek duvarlar kullanılarak dış mekanlardan genelde soyutlanmış avluya dönük evlerdir (Şekil 5.36). Görüldüğü üzere gerçek dokularını kaybetmişlerdir (Şekil 5.37) de ise kullanıcıların boş odaları killer, depo gibi alanlara dönüştürerek tarihi dokusuna zarar vermektedirler.

Şekil 5.33 Antep Evi Son Hali
(17.03.2018)

Şekil 5.34 Antep Evi Son Hali
(17.03.2018)

Tarihi yapıların günün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde değiştirirken tarihi dokularının yok olmaması gerekmektedir. Fakat aşağıdaki (Şekil 5.38 ve Şekil 5.39) anlaşılıyor ki birçok konutta hala kullanıcı hataları yapılmaktadır.

Şekil 5.35 Antep Evi Son Hali
(17.03.2018)

Şekil 5.36 Antep Evi Son Hali
(17.03.2018)

Şekil 5.37 Antep Evi Son Hali
(17.03.2018)

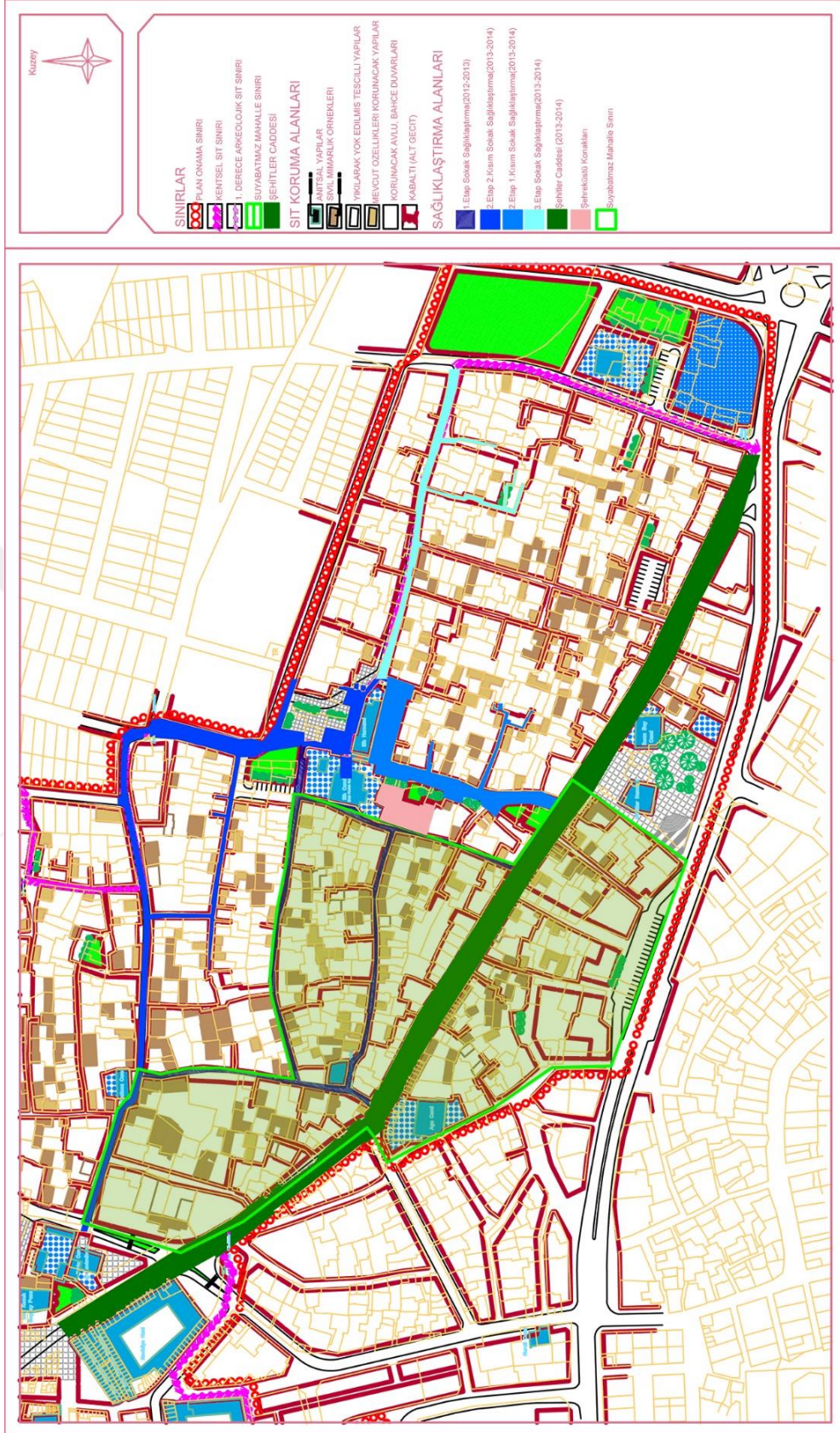

Şekil 5.38 Antep Evi Son Hali
(17.03.2018)

(Şekil 5.40) da geleneksel Antep taşlarıyla tasarlanan avlulu evler yanlış kullanım ve uygulamalar sonucunda bütün tarihi dokusunu kaybetmektedir. Zamanla ekonomik sıkıntılar sonucu bakımsızlıktan dolayı bölgesel yıkılan duvarlarda doğal taş yerine briket kullanımı, farklı strüktürler ile çatı yapımı tamamıyla tarihi Antep evlerine zarar vermektedirler.

5.5 Suyabatmaz Mahallesi (1. Etap) Sokak Sağlıklaştırma Projesi

Suyabatmaz mahallesi sokak sağlıklaştırma çalışmaları Ocak, 2012 yılında başlatılıp Ocak, 2013 tarihinde çalışma sona ermiştir. Suyabatmaz mahallesi kapsamında sokak sağlıklaştırma çalışmaları Pişirici, Ubeydullah, Müftüoğlu ve Şeyh Fetullah Sokakları sınırları içerisinde yapılmıştır. Alanda toplam 34 adet tescilli yapı ve 4 sokağın toplamda 1790 m uzunluğundaki karşılıklı cephelerinde yapılan uygulama ve sokak sağlıklaştırma yapılmıştır. Projesinin bütün maddi ihtiyaçları Şahinbey Belediyesi üstlenmiştir.

Şekil 5.39 Suyabatmaz mahallesi sokak sağlıklaştırma sınırı

Alanda toplam 34 adet tescilli yapı ve 4 sokağın toplamda 1790 m uzunluğundaki karşılıklı cephelerinde yapılan uygulama ve sokak sağıklaştırma yapılmıştır. Projesinin bütün maddi ihtiyaçları Şahinbey Belediyesi üstlenmiştir.

Şekil 5.40 Suyabatmaz Mah. Eski Görünüm (Şahinbey Belediye Arşivi, 2018).

Şekil 5.41 Suyabatmaz Mah. Yeni Görünüm (Şahinbey Belediye Arşivi, 2018).

Şekil 5.42 Suyabatmaz Mah. Eski Görünüm (Şahinbey Belediye Arşivi, 2018).

Şekil 5.43 Suyabatmaz Mah. Yeni Görünüm (Şahinbey Belediye Arşivi, 2018).

Şekil 5.44 Suyabatmaz Mah. Yeni Görünüm (Şahinbey Belediye Arşivi, 2018).

Şekil 5.45 Suyabatmaz Mah. Yeni Görünüm (Şahinbey Belediye Arşivi, 2018).

BÖLÜM 6

ANALİZ VE BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde anket uygulaması sonucu elde edilen verilerin dağılımlarına ilişkin analizlerine ve hipotez testlerine ilişkin bulgulara yer verilecektir.

6.1 Anket ile İlgili Genel Açıklamalar

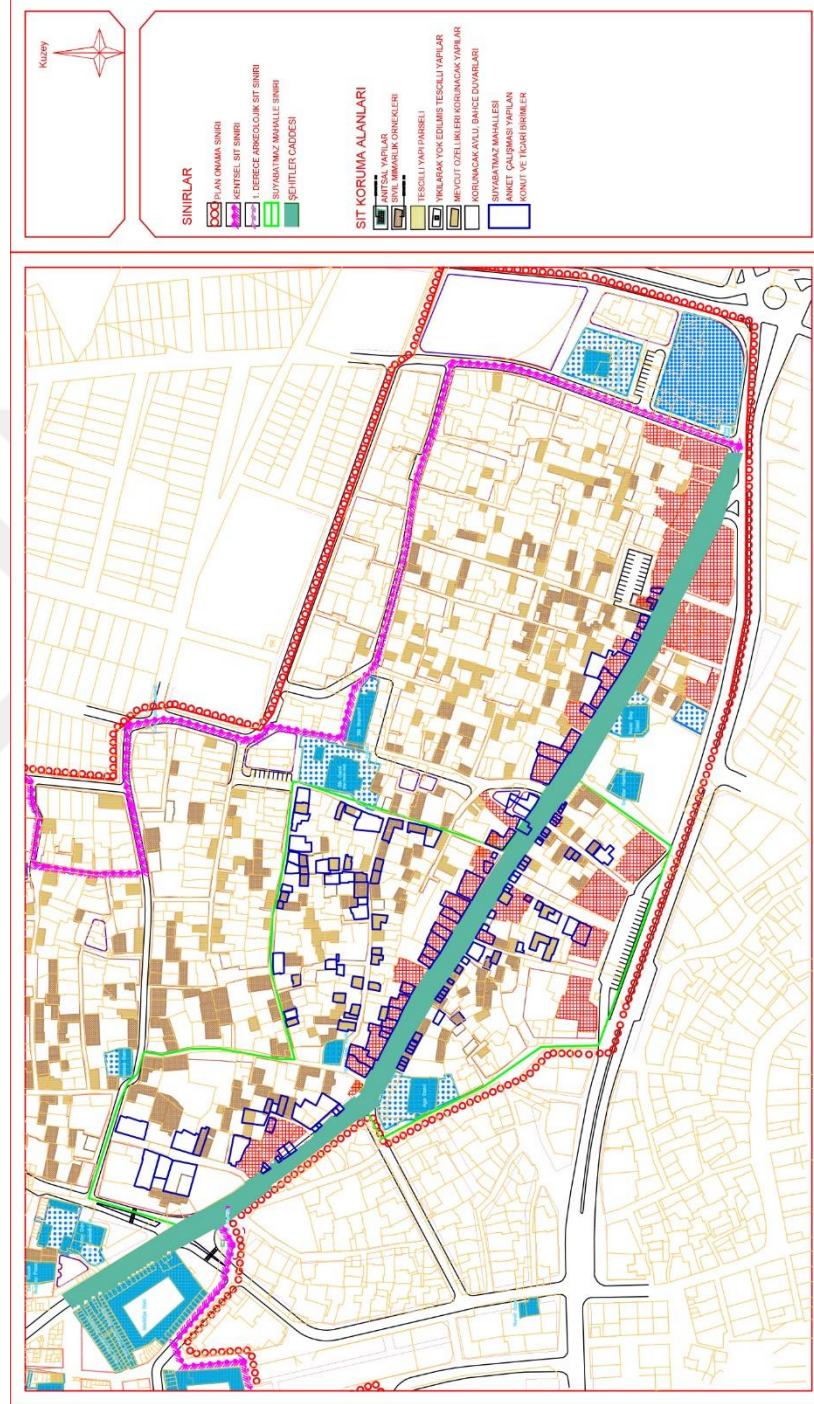
Gaziantep kentsel sit alanı içerisinde yer alan Suyabatmaz Mahallesi'nde bulunan tarihi dokuyu kapsayan uygulama sürecinin değerlendirilmesi amacıyla, planın yapıldığı sınırlar içerisinde yaşayan hane halkı ve ticari alan sahipleri ile anket çalışmaları yapılmıştır.

Anket çalışması ile öncelikli olarak Suyabatmaz mahallesinde gerçekleştirilen koruma ve sağlıklılaştırma çalışmalarının; bu bölgede ikamet eden bireylerin koruma bilinci düzeyleri, gelecekteki beklentileri, memnuniyet ve görüşleri üzerindeki etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda anket soruları ticari bölge ve konut bölgesi olarak iki grupta hazırlanmış ve uygulama toplamda 182 kişi (90 konut, 92 ticari alan) ile gerçekleştirilmiştir.

Bu bölümde ele alınan anket çalışması Suyabatmaz Mahallesinde bulunan konut ve ticari alanlarda yüzyüze anket yöntemiyle yapılmıştır. Bu bölgede yaşayan insanlar ziyaret edilerek yaşadıkları ortam gözlenmiş ve görüşmeler yapılmış sorular buna göre düzenlenmiştir. Gözlem sırasında koruma bölgesinde zorunlu göç ile gelen Suriyeli göçmenlerin fazlalığı dikkat çekmiştir. Dolayısıyla anket sorularının düzenlenmesinde bu durum göz önünde bulundurulmuştur. Anketler bu durum dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir.

Suyabatmaz Mahallesi, konut bölgesinde yaşayan 90 katılımcı ile anket yapılmıştır. Elde edilen anketler sonucunda 57 katılımcının Türk vatandaşı olduğu, 33 katılımcının Suriye vatandaşı olduğu görülmektedir. Ticari alanda ise 73 kişinin Türk

vatandaşı, 19 kişinin Suriye vatandaşı olduğu görülmektedir. Çalışma kapsamında bölgede yüz yüze anket yapılan konut ve ticari birimler detaylı olarak gösterilmiştir (Şekil 6.1).

Şekil 6.1 Suyabatmaz mahallesi anket yapılan birimler

Bölgede yapılan gözlemler sonucu çok daha fazla Suriye vatandaşının yerleşik olarak yaşadığı ancak katılım konusundaki azlığının temel nedeninin ise yasal olarak kayıtlı olmamalarından kaynaklı çalışmaya katılmak istememelerinin olduğu söylenebilir. Özellikle ticari bölgedeki iş yerlerinde bu durum daha net görülmektedir. İş yerlerinin sahibi olmadıklarını belirtmek ile beraber aslında iş yerlerinin onlara ait olduğu gözlemlenmiştir.

Ticari ve konut bölgesi için oluşturulan 2 farklı anket formu ankete katılan kişilerin yaşadıkları ortamda ve birebir soru cevap şeklinde yapılmıştır. Sorular için herhangi bir süre konulmamış kişilerin istedikleri kadar düşünüp cevap vermesine olanak sağlanmıştır. Anlaşılmayan noktalarda yeterli açıklamalar yapılmıştır. Suriyeli katılımcılar için bölgede yaşayan Suriyeli Türkmen vatandaşlardan tercümanlık için yardım alınmıştır. Sorular tercüme edilirken herhangi bir yönlendirme yapılmadan okunmuş ve verilen cevaplar değiştirilmeden şıklar işaretlenmiştir.

Anket soruları 4 bölümden oluşturulmuştur. Bunlardan ilki, görüşülen kişiler hakkında demografik bilgileri kapsamaktadır. İkinci bölümde Sosyo-Ekonomik yapı incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise koruma bilinci sorgulanırken, dördüncü bölümde bölgede yapılan koruma ve sağlıklaştırma uygulamalarında memnuniyet ve geleceğe dair beklentiler sorgulanmıştır.

6.2 Hane Halkı İçin Yapılan Anket Sonuçlarının Değerlendirmesi

6.2.1 Demografik Boyut

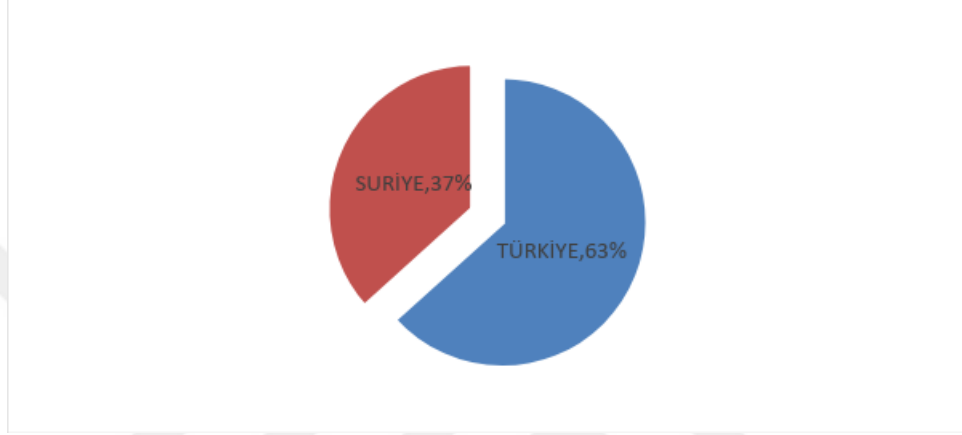
6.2.1.1 Demografik Boyuta İlişkin Dağılımlar

Anket çalışmasının ilk bölümünde katılımcıların bireysel özellikleri sorgulanmıştır. Buradan elde edilen bilgilere göre katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin genel dağılımlar bu başlık altında değerlendirilecektir.

Anket çalışmasına katılım sağlayan hane halklarının uyuşuğa göre dağılımlarına bakıldığında %63,3'ünün Türk vatandaşı ve %36,7'sinin ise Suriye vatandaşı oldukları görülmektedir (Tablo 6.1, Şekil 6.2)

Tablo 6.1 Uyuşa göre dağılım-Hane halkı

UYRUK	FREKAN S	YZD E
TÜRKİYE	57	63.3
SURİYE	33	36.7
TOPLAM	90	100.0

Şekil 6.2 Uyuşa göre dağılım-Hane halkı

Katılımcıların cinsiyetlerine ilişkin dağılımlara bakıldığında ise %79'unun kadın; %21'inin ise erkek katılımcılardan oluştuğu ortaya çıkmıştır (Tablo 6.2, Şekil 6.3).

Tablo 6.2 Cinsiyete göre dağılım-Hane halkı

CİNSİYE T	FREKAN S	YZD E
KADIN	71	78.9
ERKEK	19	21.1
TOPLAM	90	100.0

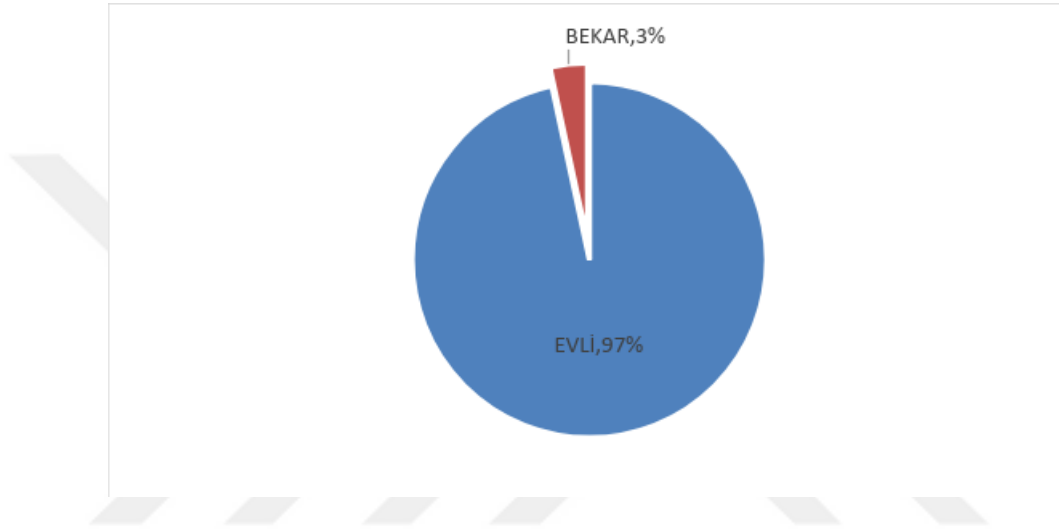

Şekil 6.3 Cinsiyete göre dağılım-Hane halkı

Katılımcıların medeni durumlarına ilişkin dağılıma bakıldığında ise %97'sinin evli ve %3'ünün bekar oldukları görülmektedir (Tablo 6.3, Şekil 6.4).

Tablo 6.3 Medeni duruma göre dağılım-Hane halkı

MEDENİ DURUM	FREKANS	YÜZDE
EVLİ	85	97
BEKAR	3	3
TOPLAM	88	100

Şekil 6.4 Medeni duruma göre dağılım-Hane halkı

Katılımcıların eğitim düzeylerine ilişkin cevaplarına bakıldığında ise en çok ilkokul (%42,2) ve öğrenim yok (%41,1) mezunu kişilerin çalışmaya katılım gösterdikleri görülmektedir (Tablo 6.4; Şekil 6.5).

Tablo 6.4 Eğitim durumuna göre dağılım-Hane halkı

EĞİTİM	FREKAN S	YÜZD E
ÖĞRENİM YOK	37	41.1
İLKOKUL	38	42.2
ORTAOKUL	2	7.8
LİSE	6	6.7
YÜKSEK LİSANS	1	1.1
TOPLAM	89	100

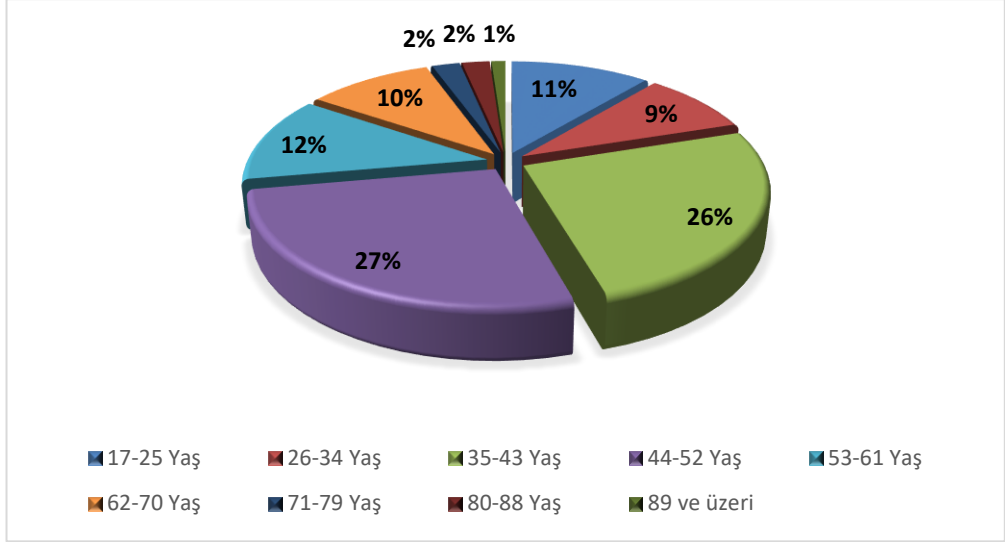

Şekil 6.5 Eğitim durumuna göre dağılım-Hane halkı

Çalışmaya katılım gösteren kişilerin yaş gruplarına ilişkin dağılımlarına bakıldığında toplamın %26,7'sini 44-52 yaş grubunun oluşturduğu ve bunu ikinci sırada 35-43 yaş grubunun %25,6'lık bir oranla takip ettiği görülmüştür (Tablo 6.5, Şekil 6.6).

Tablo 6.5 Yaş grubuna göre dağılım-Hane halkı

YAŞ GRUBU	FREKANS	YÜZDE
1(17-25)	10	11.1
2(26-34)	8	8.9
3(35-43)	23	25.6
4(44-52)	24	26.7
5(53-61)	11	12.2
6(62-70)	9	10.0
7(71-79)	2	2.2
8(80-88)	2	2.2
9(89-...)	1	1.1
TOPLAM	90	100.0

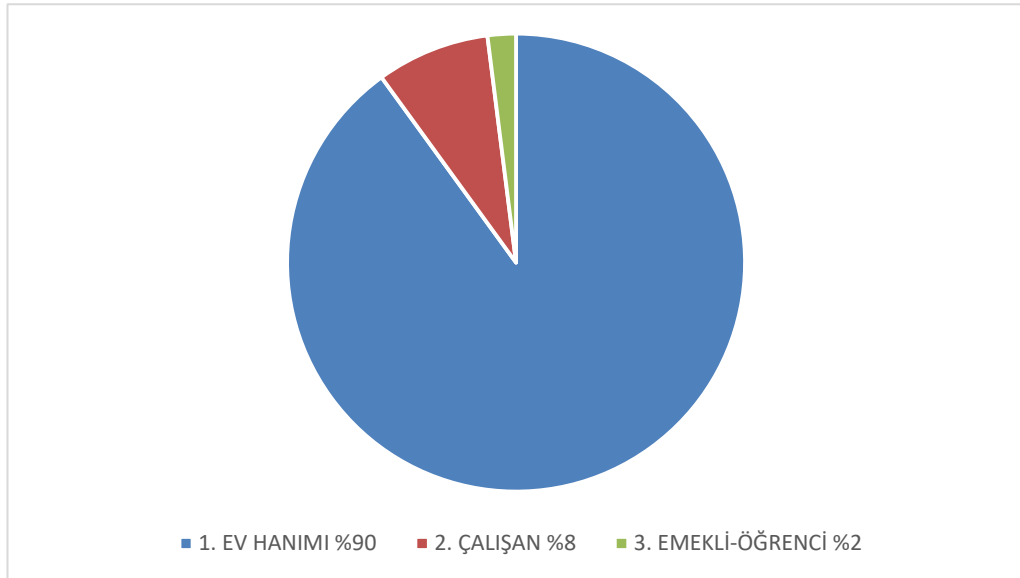

Şekil 6.6 Yaş grubuna göre dağılım-Hane halkı

Anket çalışmasına katılan hane halkının meslek dağılımına bakıldığında ise katılımcıların %90'ının ev hanımı olduğu görülmektedir (Tablo 6.6, Şekil 6.7).

Tablo 6.6 Meslek grubuna göre dağılım-Hane halkı

MESLEK	FREKAN S	YÜZD E
ÇALIŞAN	15	7.8
EMEKLİ - ÖĞRENCİ	6	2.2
EV HANIMI	69	90.0
TOPLAM	90	100.0

Şekil 6.7 Meslek grubuna göre dağılım-Hane halkı

6.2.1.2 Demografik Boyuta İlişkin Analizler ve Bulgular

Anket sonuçları elde edilen verilerden demografik boyut altında ele alınan medeni durum, eğitim, yaş grubu, meslek ve cinsiyet değişkenlerinin katılımcıların uyruklarına göre farklılık gösterip göstermediklerini incelemek üzere yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 6.7’de yer almaktadır. Bulgulara göre Türkiye ve Suriye uyruklu katılımcılar arasında sadece yaş grupları açısından anlamlı bir farklılık olduğu diğer değişkenler açısından bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 6.7 Demografik boyuta ilişkin Mann-Whitney U testi Sonuçları-Hane halkı

	MEDENİ DURUM	EGITIM	YAS GRUBU	MESLEK GRUBU	CINSIYE T
Mann-Whitney U	858,000	906,500	285,000	930,000	894,000
Wilcoxon W	1419,000	2559,500	846,000	2583,000	1455,000
Z Testi	-1,357	-,308	-5,603	-,169	-,551
Anlamlılık	,175	,758	,000	,866	,582
Grup Değişkeni: UYRUK					

6.2.2 Sosyo-Ekonomik Boyut

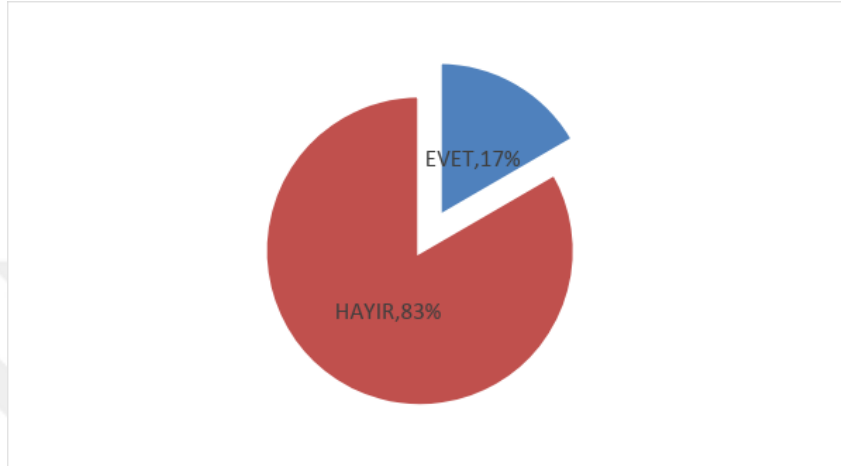
6.2.2.1 Sosyo-Ekonomik Boyuta İlişkin Dağılımlar

Yapılan anket çalışmasında koruma alanı içerisindeki halkın sosyo-ekonomik yapısına ilişkin bilgiler verilmiştir. Bu kapsamda ankete katılan kişilere; aylık hane geliri, çalışan sayısı, ev sahibi olup olmadıkları, ikamet süreleri ve sonradan buraya yerleşme nedenlerine yönelik sorular yöneltilmiştir.

Koruma ve sağlıklaştırma alanı içerisinde konut bölgesinde yaşayan 90 katılımcı 57 Türk vatandaşı, 33 katılımcının da Suriye vatandaşı olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılım gösteren kişilerin % 83,3’ü çalışmadığını belirtirken %16,7’si ise çalıştıklarını belirtmişlerdir (Tablo 6.8, Şekil 6.8). Bu oranın yüksek çıkmasının sebebi ise konut bölgesinde anket katılımcılarının %79’nun kadın olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 6.8 Çalışma durumuna göre dağılım-Hane halkı

ÇALIŞMA DURUMU	FREKAN S	YÜZD E
EVET	15	16.7
HAYIR	75	83.3
TOPLAM	90	100.0

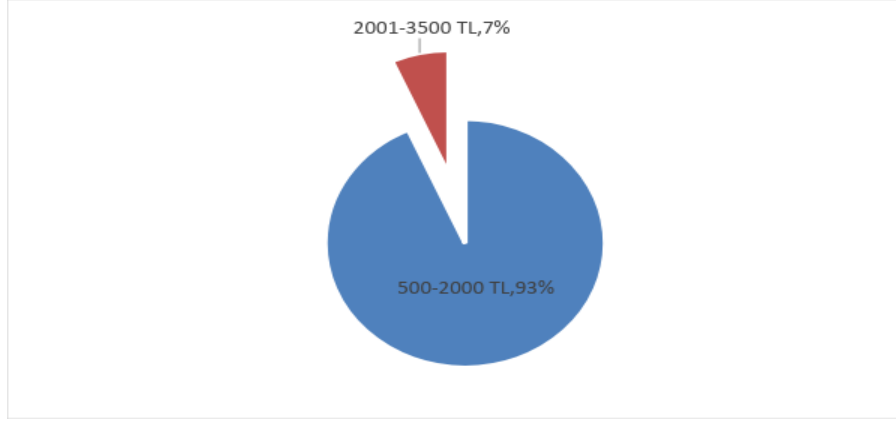

Şekil 6.8 Çalışma durumuna göre dağılım-Hane halkı

Katılımcı hane halklarının toplam hane gelirlerine bakıldığında ise %93,3'ünün geliri 500-2000 TL arasında iken %6,7'lik kısmın gelirinin 2001-3500 TL arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 6.9 Hane gelirine göre dağılım-Hane halkı

HANE GELİRİ	FREKAN S	YÜZD E
500-2000 TL	84	93.3
2001-3500 TL	6	6.7
TOPLAM	90	100.0

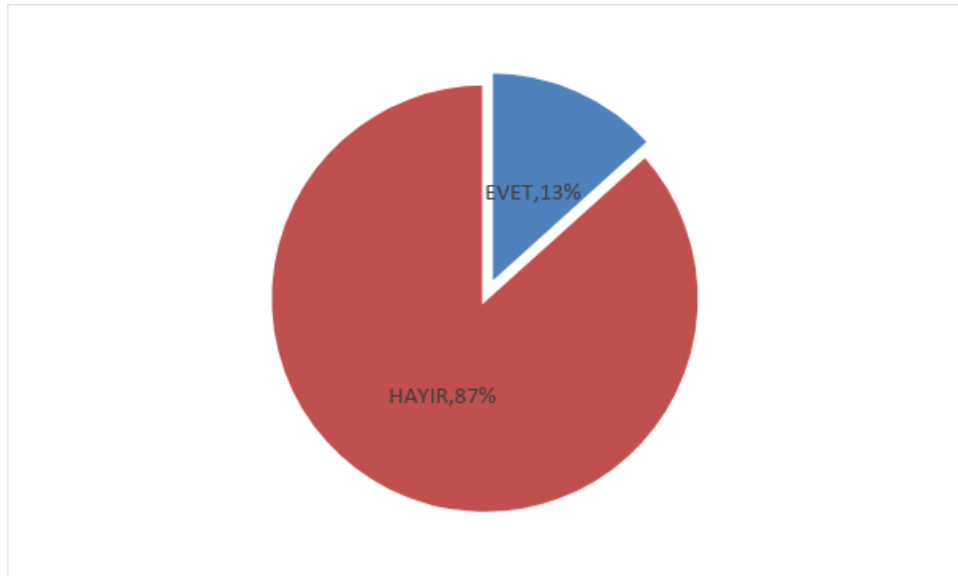

Şekil 6.9 Hane gelirine göre dağılım-Hane halkı

Katılımcıların maddi yardım alıp almadıklarına ilişkin sorulan sorunun dağılımına bakıldığında ise %86,7'lik büyük çoğunluğun yardım almadığını ifade ettikleri görülmektedir.

Tablo 6.10 Yardım alma durumuna göre dağılım-Hane halkı

YARDIM ALIYOR MUSUNUZ?	FREKANS	YÜZDE
EVET	12	13.3
HAYIR	78	86.7
TOPLAM	90	100.0

Şekil 6.10 Yardım alma durumuna göre dağılım-Hane halkı

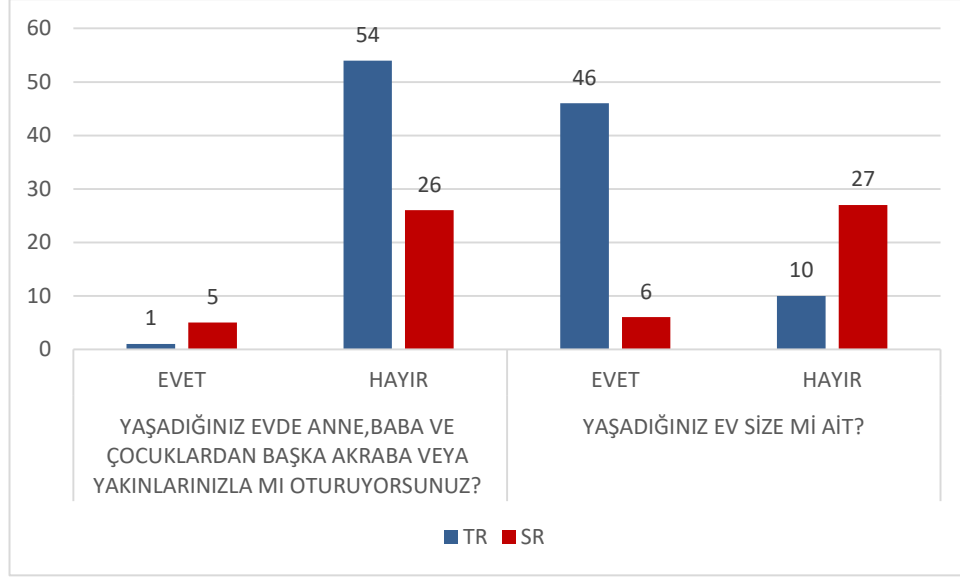
Bu bölgedeki hanelerin %62,5'inde 1 kişi, %11,4'ünde 2 kişi çalışmaktadır. Aylık kira bedellerinin ise 300-500 tl olduğu saptanmıştır. Buldukları evde kaç kişi

yaşadıkları ve yakın aile dışında başka yakınlarında oturduklarına dair sorulan sorulara verilen cevaplar aşağıdaki tabloda ayrıntılı olarak verilmiştir. Türk vatandaşlarının verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde çalışmaya katılan hanelerde ortalama çalışan sayısının 0,73 kişi; Suriye uyruklu vatandaşlarda ise bu durumun daha yüksek (1,25 kişi) olduğu görülmektedir. Katılımcıların toplam açısından değerlendirildiğinde ise ortalama 0,92 kişinin her bir hanede çalıştığı görülmektedir. Aynı evde yaşayan kişi sayısına bakıldığında ise Türk vatandaşlarının ortalama 4,17 kişi ile Suriye vatandaşlarının ise ortalama 6,87 kişi ile yaşadıkları ortaya çıkmıştır (Tablo 6.11).

Tablo 6.11 Hanede çalışan ve yaşayan sayısına göre dağılım-Hane halkı

	TR			SRY			TOPLAM
	ORT	MI N	MAKS .	ORT.	MI N	MAKS .	ORT.
BULUNDUĞUNUZ EVDE KAÇ KİŞİ ÇALIŞIYOR?	0,73	0	3	1,25	1	2	0,92
BULUNDUĞUNUZ EVDE KAÇ KİŞİ YAŞIYORSUNUZ?	4,17	1	11	6,87	2	16	5,17

Bölgede yapılan ziyaretler ve gözlemler paralelinde katılımcıların verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde özellikle Suriye vatandaşı olan katılımcıların aynı evde yaşayan kişi sayısını doğru belirtmedikleri ve kendi aileleri dışında başka akraba ve yakınlarıyla aynı evde oturmadıklarına dair bilgilerin tam olarak gerçeği yansıtmadığı düşünülmektedir. u sonuca varılmaktadır. Gerçeği belirtmemelerinde ki nedenlerden birincisi ev sahibiyle problem yaşamamak, ikicisi ise evde yaşayan kişi sayısının kaydının olmaması olarak düşünülmektedir. Sağlıklaştırma alanı içerisinde, konut bölgesinde yaşayan halkın toplam ;%57,7'si ev sahibi olduklarını belirtmektedir. Bu eve nasıl sahip oldukları sorulduğunda %78,7'sinin miras yoluyla ev sahibi olduklarını %57,5'inin ise satın aldıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Çalışmaya katılım gösteren hane halklarının sadece %6,6'sının akraba veya yakınlarla oturdukları da elde edilen bulgular arasında yer almaktadır (Tablo 6.12).

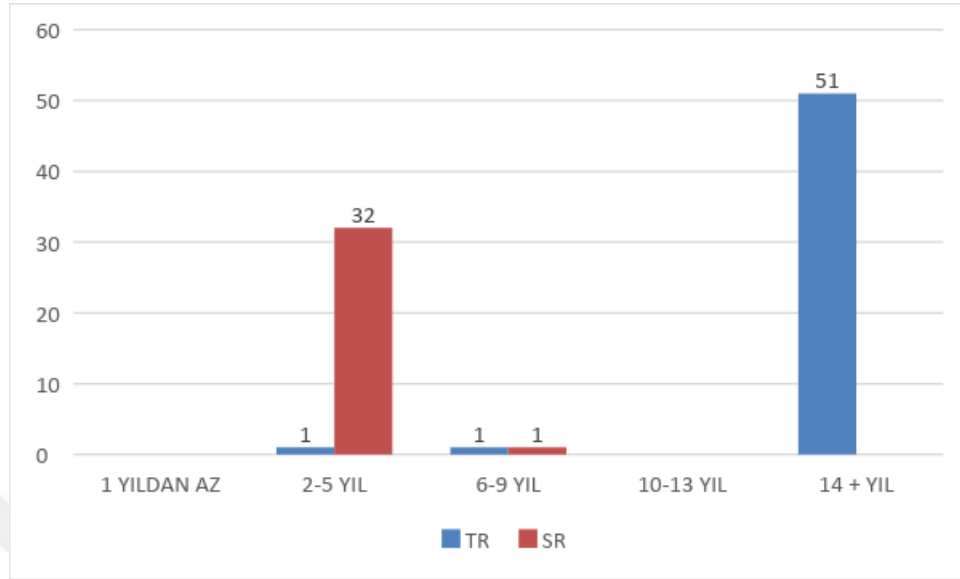
Şekil 6.11 Hanede akraba ve yakınlarla yaşama durumu ve ev sahipliğine ilişkin dağılım-Hane halkı

Tablo 6.12 Hanede akraba ve yakınlarla yaşama durumu ve ev sahipliğine ilişkin dağılım-Hane halkı

SORU	FREKANS		YÜZDE		FREKANS		YÜZDE		FREKANS		YÜZDE	
	TR				SR				TOPLAM			
	EVET	HAYIR	EVET	HAYIR	EVET	HAYIR	EVET	HAYIR	EVET	HAYIR	EVET	HAYIR
YAŞADIĞINIZ EVDE ANNE,BABA VE ÇOCUKLARDAN BAŞKA AKRABA VEYA YAKINLARINIZLA MI OTURUYORSUNUZ?	1	54	8.7	45.6	5	26	15.1	78.7 9	6	80	6.6	88. 8
YAŞADIĞINIZ EV SİZE Mİ AİT?	46	10	10. 5	47.3	6	27	18.1	81.8 2	52	37	57. 7	41. 1
CEVABINIZ EVET İSE BU EVE NASIL SAHİP OLDUNUZ?	EVET	HAYIR	EVET	HAYIR	EVET	HAYIR	EVET	HAYIR	EVET	HAYIR	EVET	HAYIR
MİRAS	26	0	0	0	0	0	0	0	26	0	78. 7	0
SATIN ALDIM	19	0	0	0	0	0	0	0	19	0	57. 5	0
KENDİM YAPTIM	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	3.0	0
DİĞER	1	0	1.7	0	1	0	3.0	0	2	0	6.0	0

Katılımcılarımızın ikamet süreleri incelendiğinde %56,67 oranında 14 yıl üstü olduğu görülmektedir. Bu oranın %89,47'sini Türk nüfusu oluşturmaktadır. 2-5 yıl

arası ikamet süresi bulunan katılımcıların oranı %96,97'si göç ile bölgeye yerleşen Suriyeli göçmenlerdir (Tablo 6.13).

Şekil 6.12 İkamet sürelerine ilişkin dağılım-Hane halkı

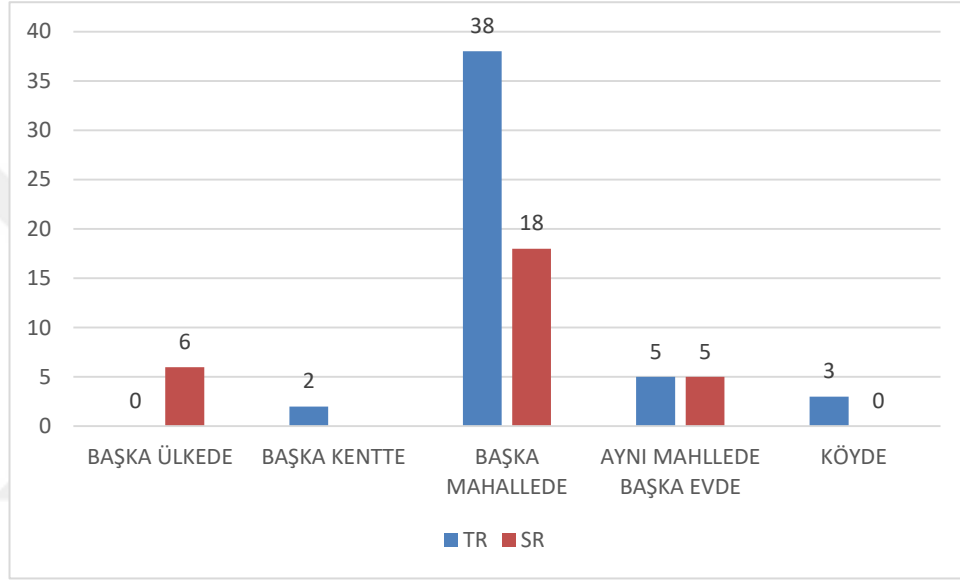
Tablo 6.13 İkamet sürelerine ilişkin dağılım-Hane halkı

NE KADAR SÜREDEN BERİ GAZİANTEP'TE İKAMET EDİYORSUNUZ?	FREKANS		YÜZDE		FREKANS	YÜZDE
	TR	SR	TR	SR	TOPLAM	
1 YILDAN AZ	0	0	0.00	0.00	0.00	0.00
2-5 YIL	1	32	1.75	96.97	33.00	36.67
6-9 YIL	1	1	1.75	3.03	2.00	2.22
10-13 YIL	0	0	0.00	0.00	0.00	0.00
14 + YIL	51	0	89.47	0.00	51.00	56.67

Kişilerin Gaziantep'li olup olmadıklarını, gelme nedenlerini göç sonucu bölgeye yerleşip yerleşmediklerini anlamak için sorulan “Bu eve taşınmadan önce nerede yaşıyordunuz?” “Başka ülkeden ya da şehirden geldiyseniz nedeni?” sorularına verilen cevapların yüzdelik oranları Tablo 6.14’da yer almaktadır. Katılımcıların %62,22’sinin yaşadıkları eve taşınmadan önce başka mahallede yaşadıkları görülürken bu sonuçlara yine Suriye vatandaşlarının zorunlu göçlerinin etki ettiği ifade edilebilir (Tablo 6.14, Şekil 6.13).

Tablo 6.14 Önceki yaşam yerlerine ilişkin dağılım-Hane halkı

BU EVE TAŞINMADAN ÖNCE NEREDE YAŞIYORDUNUZ?	FREKANS		YÜZDE		FREKAN S	YÜZD E
	TR	SR	TR	SR	TOPLAM	
BAŞKA ÜLKEDE	0	6	0.00	18.18	6.00	6.67
BAŞKA KENTTE	2		3.51	0.00	2.00	2.22
BAŞKA MAHALLEDE	38	18	66.67	54.55	56.00	62.22
AYNI MAHALLEDE BAŞKA EVDE	5	5	8.77	15.15	10.00	11.11
KÖYDE	3	0	5.26	0.00	3.00	3.33

Şekil 6.13 Önceki yaşam yerlerine ilişkin dağılım-Hane halkı

Ankete katılım sağlayan hane halkının Suyabatmaz Mahallesi'ni tercih etme nedenlerini sıralamalarının istendiği soruya verilen dağılıma bakıldığında; Türk vatandaşlarının ilk sıraya yoğun olarak ev sahipliğini (% 67), ikinci ve üçüncü sıraya diğer (% 32) nedenleri yerleştirdikleri görülmektedir. Suriye vatandaşları açısından bu durum değerlendirildiğinde ise ilk sırada ucuz kira (% 76), ikinci sırada işyerine yakınlık (% 27) ve üçüncü sırada akrabalık (% 27) nedenlerinin yerleştirildiği elde edilen bulgular arasındadır (Tablo 6.15).

Tablo 6.15 Suyabatmaz mahallesini tercih etme sebebine göre dağılım – hane halkı

UYRUK	FREKANS							YÜZDE					
	SIRALAMA	EV SAHİPLİĞİ	UCUZ KİRA	İŞYERİNE YAKINLIK	AKRABALIK	MİMARİ AÇIDAN BENZERLİK	DİĞER	EV SAHİPLİĞİ	UCUZ KİRA	İŞYERİNE YAKINLIK	AKRABALIK	MİMARİ AÇIDAN BENZERLİK	DİĞER
TR	1	38	8	1	1	1	1	67	14	1.8	1.8	1.8	1.8
	2	2	1	10	5	5	18	3.5	1.8	18	8.8	8.8	32
	3	0	0	1	0	1	10	0	0	1.8	0	1.8	18
SRY	1	0	25	6	1	0	1	0	76	18	3	0	3
	2	0	5	9	8	5	0	0	15	27	24	15	0
	3	0	0	1	9	5	5	0	0	3	27	15	15

6.2.2.2 Sosyo-Ekonomik Boyuta İlişkin Analiz ve Bulgular

Anket sonuçları elde edilen verilerden sosyo-ekonomik boyut altında ele alınan çalışma durumu, hane geliri, yardım alma durumu, çalışan sayısı, aynı evde yaşayan sayısı, akraba ve/veya yakınlarla yaşama durumu, ev sahibi olup olmama durumu ve Gaziantep’te ikamet süresi değişkenlerinin katılımcıların uyruklarına göre farklılık gösterip göstermediklerini incelemek üzere yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 6.16’da yer almaktadır. Bulgulara göre Türkiye ve Suriye uyruklu katılımcılar arasında çalışan sayısı, yaşayan sayısı, akraba ve/veya yakınlarla yaşama durumu, ev sahipliği ve ikamet süreleri açısından istatistiksel açıdan anlamlı ve negatif yönlü bir farklılık olduğu diğer değişkenler açısından bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 6.16 Sosyo-ekonomik boyuta ilişkin Mann-Whitney U testi Sonuçları-Hane halkı

	CALISMA DURUMU	HANE GELİRİ	YARDIM ALMA	EVDE CALISAN SAYISI	EVDE YASAYAN SAYISI	AKRABA/YA KINLARLA YAŞAMA	EV SAHİPLİĞİ	GAZIANTEP İKAMET SURESI
Mann-Whitney U	828,000	904,500	738,000	484,000	460,500	730,500	333,000	17,000
Wilcoxon W	1389,000	2557,500	1203,000	2137,000	2056,500	1226,500	1929,000	578,000
Z	-1,459	-,698	-1,109	-4,054	-3,984	-2,487	-5,880	-8,882
Anlamlılık	,145	,485	,267	,000	,000	,013	,000	,000
Grup Değişkeni: UYRUK								

6.2.3 Koruma Bilinci Boyutu

6.2.3.1 Koruma Bilinci Boyutuna İlişkin Dağılımlar

Koruma alanında yaşayan halkın, yaşadıkları bölgenin tarihini, değerini bilip bilmediklerini ve koruma bilincini saptanması amacıyla sorular sorulmuştur. Verilen cevaplar doğrultusunda Türk ve Suriyeli katılımcılar arasında ciddi farklılıklar görülmektedir. Çalışmaya katılan toplam 90 katılımcının %52,22'si "kentsel sit alanın ne demek" olduğunu bildiklerini belirtirken, %45,56'sı ise bilmediklerini belirtmişlerdir. Bölgede yaşayan Suriyeli göçmenlerin sadece %18,18'i kentsel sit alanın ne demek olduğunun farkındayken Türk vatandaşlarının %78,79'nun farkında olması dikkat edilmesi gereken bir sonuçtur (Tablo 6.17).

Tablo 6.17 Kentsel sit alanı bilincine ilişkin dağılım – hane halkı

KENTSEL SİT ALANI NE DEMEK BİLİYOR MUSUNUZ?	TR	SR	TR	SR	TOPLAM	
	FREKANS		YÜZDE		FR EK AN S	YÜZD E
EVET	41	6	71.93	18.18	47	52.22
HAYIR	15	26	26.32	78.79	41	45.56

Ankete katılan halkın %53,33 oranındaki katılımcılığın evlerinin sit alanı dahilinde olduğunun farkındayken, %45,56'sının farkında olmadığı ortaya çıkmaktadır. Farkın da olan toplam katılımcıların %73,68'i yerel halkın , %26,32 göçmen halkın olduğu görülmektedir.

Tablo 6.18 Evin kentsel sit alanı içinde bulunma bilincine ilişkin dağılım – hane halkı

EVİNİZİN KENTSEL SİT ALANI İÇİNDE OLDUĞUNU BİLİYOR MUSUNUZ?	TR	SR	TR	SR	TOPLAM	
	FREKANS		YÜZDE		FR EK AN S	YÜZD E
EVET	42	6	73.68	18.18	48	53.33
HAYIR	15	26	26.32	78.79	41	45.56

Katılımcıların %80'i kentsel sit alanı içinde bulunan evlerin onarımı için izin almaları gerektiğini bilmektedirler. Bu orandaki önemli nokta Suriyeli göçmenlerin %54,55'i izin almaları gerektiğini bilmesidir. Bu sonuçlar neticesinde görülüyor ki

Suriye uyruklu kullanıcıların koruma bilincinin olmaması ile birlikte sadece evlerinin onarımı için izin almaları gerektiğinin bilincindedirler.

Tablo 6.19 Kentsel sit alanı içinde bulunan evin onarımı için izin alma bilinci bilincine ilişkin dağılım – hane halkı

KENTSEL SİT ALANI İÇİNDE BULUNAN EVİNİZİN ONARIMI İÇİN İZİN ALMANIZ GEREKTİĞİNİ BİLİYOR MUSUNUZ?	TR	SR	TR	SR	TOPLAM	
	FREKANS		YÜZDE		FR EK AN S	YÜZD E
EVET	54	18	94.74	54.55	72	80.00
HAYIR	3	13	5.26	39.39	16	17.78

“Eviniz tescilli mi?” sorusuna verilen cevaplar; %18,89 evet, %78,89’u hayır olarak tespit edilmiştir.

Tablo 6.20 Ev tescili bilincine ilişkin dağılım – hane halkı

EVİNİZ TESCİLLİ Mİ?	TR	SR	TR	SR	TOPLAM	
	FREKANS		YÜZDE		FR EK AN S	YÜZD E
EVET	12	5	21.05	15.15	17	18.89
HAYIR	45	26	78.95	78.79	71	78.89

Koruma alanı sınırları içerisinde yaşayan katılımcıların sağlıklılaştırma çalışmalarına dahil etmek amacıyla Şahinbey Belediyesi tarafından bilinçlendirme programları yapılmıştır. Bölgedeki halk ile yapılacak sağlıklılaştırma projeleri hakkında bilgiler verilmiştir.

Bölgede yaşayan halkın bu görüşmelere katılıp katılmadıklarını ölçmek için katılımcılar “yaşadığınız bölgede yapılan koruma uygulama hakkında size bilgi verildi mi?” sorusu yöneltilmiştir.%34,44’ü evet cevabı verirken %54,44’ü hayır cevabını vermiştir. Tablo 6.21’ya göre Türk katılımcıların %50,87’si evet cevabı verirken Suriyeli göçmenlerin sadece %6,36’sı evet cevabı vermiştir.

Tablo 6.21 Koruma uygulamaları hakkında bilgi verilme durumuna ilişkin dağılım – hane halkı

YAŞADIĞINIZ BÖLGEDE YAPILAN KORUMA UYGULAMALARI HAKKINDA SİZE BİLGİ VERİLDİ Mİ?	FREKANS		YÜZDE		FREKANS	YÜZDE
	TR	SR	TR	SR	TOPLAM	
EVET	29	2	50.88	6.06	31	34.44
HAYIR	23	26	40.35	78.79	49	54.44

Katılımcılara sorulan “çocuklarınıza okullarda tarihi kültür varlıklarını koruma eğitimi verilmesini ister miydiniz?” sorusuna verilen cevaplar; %86,67’i evet %1,11’i hayır olarak cevaplandırmıştır.

Tablo 6.22 Okullarda koruma eğitimi verilmesi isteğine ilişkin dağılım – hane halkı

ÇOCUKLARINIZA OKULLARDA TARİHİ KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA EĞİTİMİ VERİLMESİNİ İSTER MİYDİNİZ?	FREKANS		YÜZDE		FREKANS	YÜZDE
	TR	SR	TR	SR	TOPLAM	
EVET	50	28	87.72	84.85	78	86.67
HAYIR	0	1	0.00	3.03	1	1.11

Katılımcılara yöneltilen “Yaşadığınız çevrenin korunma altına alınmasından memnun musunuz?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımına bakıldığında Türkiye (%82,46) ve Suriye (%45,5) uyruklu vatandaşların cevapları arasında farklılıklar ortaya çıkmıştır. Toplam açısından değerlendirildiğinde ise bu durumdan katılımcıların %68,8’inin memnun oldukları görülmektedir. Katılımcıların istek ve beklentilerinin ölçüldüğü “Sizce bu bölgede korunması gereken en önemli değerler nelerdir?” sorusuna katılımcıların %57,78’i komşular, %40’ı evler,%25’i sokaklar, %1,11’i çevre, %14,44’ü diğer seçimler olarak cevaplar verdikleri ortaya çıkmıştır. Tablo 6.23’de gösterildiği gibi Türk vatandaşları en çok korunması gereken değerleri sırasıyla %82,45 oranında komşular, %49,12’si evler, %35,08’i sokaklar olarak ifade etmişlerdir. Suriyeli katılımcıların %24,24 ‘ü evler, %15’i komşular,%9’u sokaklar, %36,3’sı diğer seçenekler olarak belirtmişlerdir. Bu değerlerin sonucunda Türk vatandaşlarının geçmişten gelen kültürlerinin değişime uğramasını istemediklerini gösterir. Sosyal yapının bozulması yöredeki halkı mutsuz edeceğinin göstergesidir.

Tablo 6.23 Korumadan memnuniyet, korunması gereken en önemli değerler ve koruma olumsuz etkilerine ilişkin dağılım – hane halkı

	FREKANS		YÜZDE		FREKANS		YÜZDE
	TR	SR	TR	SR	TOPLAM		
YAŞADIĞINIZ ÇEVRENİN KORUMA ALTINA ALINMASINDAN MEMNUN MÜSUNUZ?							
EVET	47	15	82,46	45.45	62		68.89
HAYIR	5	13	8,77	39.39	18		20.00
SİZCE BU BÖLGELERDE KORUNMASI GEREKEN EN ÖNEMLİ DEĞERLER NELERDİR?							
EVLER							
EVET	28	8	49,12	24.24	36		40.00
HAYIR	24	17	42,11	51.52	41		45.56
SOKAKLAR							
EVET	20	3	35,09	9.09	23		25.56
HAYIR	34	22	59,65	66.67	56		62.22
ÇEVRE							
EVET	1	0	1,75	0.00	1		1.11
HAYIR	53	25	92,98	75.76	78		86.67
KOMŞULAR							
EVET	47	5	82,46	15.15	52		57.78
HAYIR	7	20	12,28	60.61	27		30.00
DİĞER							
EVET	1	12	1,75	36.36	13		14.44
HAYIR	53	13	92,98	39.39	66		73.33
YAŞADIĞINIZ EVİN KENTSEL SİT ALANI İÇİNDE OLMASI NE GİBİ OLUMSUZ ETKİLER YARATMAKTADIR?							
ONARIM YIKIM YAPAMIYORUZ							
EVET	36	22	63,16	66.67	58		64.44
HAYIR	11	6	19,30	18.18	17		18.89
TARİHİ DOKUNUN YAPISI							
EVET	32	6	56,14	18.18	38		42.22
HAYIR	15	22	26,32	66.67	37		41.11
ÇOK YOĞUN ZİYARETÇİ VAR							
EVET	0	0	0,00	0.00	0		0.00
HAYIR	47	28	82,46	84.85	75		83.33
KİRALAR YÜKSELDİ							
EVET	1	0	1,75	0.00	1		1.11
HAYIR	46	28	80,70	84.85	74		82.22
DİĞER							
EVET	8	5	14,04	15.15	13		14.44
HAYIR	39	23	68,42	69.70	62		68.89

Anket yapılan kişilerin koruma alanı içindeki evlerine herhangi bir müdahale yapıp yapmadıklarının saptanması amacıyla “sizden önce eve herhangi bir müdahale yapılmış mı?”, “siz taşındıktan sonra müdahalede buldunuz mu?”, “Bulduysanız bunlar nelerdir?” soruları yöneltilmiştir. Verilen cevaplar neticesinde %15,56’sı daha

önce eve müdahale edildiği, %15,56'sı eve taşındıktan sonra kendilerinin müdahalede bulunduğunu, %3,33'ü dış cepheye, %1,11 iç cepheye müdahalede bulduklarını belirtmişlerdir (Tablo 6.24). Ankete katılan kullanıcılar evlere müdahalede bulduklarına dair açıklamalar yapsalar da bölgedeki çalışmalar sırasında evlerde müdahale oranlarının yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 6.24 Evlere yapılan müdahaleye ilişkin dağılım – hane halkı

	TR	SRY	TR	SRY	TOPLAM	
SİZDEN ÖNCE EVE HERHANGİ BİR MÜDAHALE YAPILMIŞ MI?	FREKANS		YÜZDE		FREKANS	YÜZDE
EVET	4	1	7.02	3.03	5	5.56
HAYIR	53	31	92.98	93.94	84	93.33
SİZ TAŞINDIKTAN SONRA EVİNİZE HERHANGİ BİR MÜDAHALEDE BULUNDUNUZ MU?	FREKANS		YÜZDE		FREKANS	YÜZDE
EVET	6	8	10.53	24.24	14	15.56
HAYIR	48	21	84.21	63.64	69	76.67
CEVABINIZ EVET İSE BUNLAR NELER?	FREKANS		YÜZDE		FREKANS	YÜZDE
DIŞ CEPHE	1	2	1.75	6.06	3	3.33
İÇ CEPHE	5	5	8.77	15.15	10	11.11

6.2.3.2 Koruma Bilinci Boyutuna İlişkin Analiz ve Bulgular

Anket sonuçları elde edilen verilerden koruma bilinci boyutu altında ele alınan kentsel sit ne demek, evinizin kentsel sit alanı içinde olduğunu biliyor musunuz?”, kentsel sit alanı içinde bulunan evlerin onarımı için izin alma konusundaki bilgi, evlerin tescilli olup olmama durumu, evleri önce sonra müdahale yapılıp yapılmama durumu, koruma hakkında yapılan bilgilendirme ve okullarda eğitim gören çocuklarına bu konuda eğitim verilmesini isteme durumu ve yapılan korumadan memnuniyet değişkenlerinin katılımcıların uyruklarına göre farklılık gösterip göstermediklerini incelemek üzere yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 6.25’de yer almaktadır. Bulgulara göre Türkiye ve Suriye uyruklu katılımcılar arasında evlerin tescilli olup olmaması ve çocuklara okulda eğitim verilmesini isteyip istememe durumları bakımından istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı ve diğer değişkenler açısından negatif yönlü uyruk farklılıkları bulgulandığı görülmektedir.

Tablo 6.25 Koruma Bilinci boyutuna ilişkin Mann-Whitney U testi Sonuçları-Hane halkı

	KENTSEL SİT NE DEMEK	EVİN KENTSEL SİT ALANI İÇİNDE OLMASI	KENTSEL SİT ALANI İZİN	EVİNİZ TESCİLLİ Mİ?	DAHA ÖNCE MUDAHALE YAPILDI MI?	SONRA MUDAHALE YAPILDI MI	KORUMA HAKKINDA BİLGİ VERİLDİ Mİ?	COCUKLARINIZA KORUMA HAKKINDA EĞİTİM VERİLDİ Mİ	KORUMADAN MEMNUN MUSUNUZ?
Mann-Whitney U	427,0	411,0	559,5	840,0	590,5	654,0	374,0	756,0	460,0
Wilcoxon W	2080,0	2064,0	2212,5	2493,0	2243,5	1089,0	1752,0	2241,0	1838,0
Z Testi	-4,795	4,961	4,236	-,556	3,166	1,900	4,231	1,365	3,737
Anlamlılık (2-tailed)	,000	,000	,000	,578	,002	,057	,000	,172	,000
Grup Değişkeni: Uyruk									

6.2.4 Memnuniyet-Beklenti Boyutu Dağılımı

6.2.4.1 Memnuniyet-Beklenti Boyutuna İlişkin Dağılımlar

Anket yapılan katılımcıların koruma alanı içinde yaşama konusundaki memnuniyetleri incelenip değerlendirildiğinde konut bölgesindeki katılımcıların %40'ı memnunken, %14'ü memnun olmadığı, %43'lük oranında kısmen memnun olduğu görülmüştür. Çoğunluğun kısmen de olsa geleneksel dokuda yaşamaktan memnun olduğu görülmüştür. Memnuniyet nedenlerinin en başında %65'i evin müstakil olması gelirken %35'i evlerin mimari yapısının yaşam tarzlarına uygunluğundan dolayı memnuniyetlerini belirtmişlerdir. %15'lik kesimde ev kirasının ucuz olmasını sebep göstermiştir. Memnun olmayan %14,44'lük kesime neden memnun olmadıkları sorulduğunda ; % 44,44'ü evlerin eski ve yıkık olması yönünden, % 35,56'ı bakımlarının zor olmasından dolayı %30'u ısıtma sorunundan kaynaklandığını belirtmiştir. Evlerin büyük ya da küçük olması ikame edenler için problem olmadığını belirtmişlerdir. Memnuniyet oranları neden memnun olup olmadıkları uyruk farkları ile beraber detaylı bir şekilde Tablo 6.26'da verilmiştir. Anket sonuçları incelendiğinde Türk katılımcılar ile Suriyeli katılımcılar arasında tercih sebeplerinde farklılıklar görülmektedir. Suriyeli katılımcıların %24,24'lik kısmı memnun olduklarını belirtmişlerdir. Memnuniyet oranları düşük olmasına rağmen ev yapılarının müstakil olması ve kira bedellerinin düşük olması nedeniyle tercih edilmektedir. Memnuniyetsizliklerinin nedeni olarak; %57,58'i evlerin eski ve yıkık olması, %27,27'i bakımının zor olması, %21,21'i ise ısıtma problemi olarak

açıklamaktadır. Türk katılımcılarda ise memnuniyet oranı daha yüksek görülmektedir. %49,12’i memnun olduklarını memnuniyet sebeplerini de; %73,68’i evlerin müstakil olması, %38,60’ı evlerin mimari yaşam tarzlarına uyması olarak açıklıyor. “Hayır” cevabı veren %7,02’lik Türk katılımcıda %40,35’i oran ile en çok bakımının zor olması olarak açıklamamaktadır.

Tablo 6.26 Yaşanılan evden memnuniyete ilişkin dağılım – hane halkı

	T R	SR	TR	SR	TOPLAM	
YAŞADIĞINIZ EVDEN MEMNUN MUSUNUZ?	FREKANS		YÜZDE		FREKAN S	YÜZD E
EVET	28	8	49.12	24.24	36	40.00
HAYIR	4	9	7.02	27.27	13	14.44
KISMEN	25	14	43.86	42.42	39	43.33
CEVABINIZ EVET İSE NEDEN?	FREKANS		YÜZDE		FREKAN S	YÜZD E
MÜSTAKİL	42	17	73.68	51.52	59	65.56
MİMARİ	22	10	38.60	30.30	32	35.56
UCUZ KİRA	4	10	7.02	30.30	14	15.56
İŞYERİ YAKIN	2	2	3.51	6.06	4	4.44
DİĞER	5	1	8.77	3.03	6	6.67
CEVABINIZ HAYIR İSE NEDEN?	FREKANS		YÜZDE		FREKAN S	YÜZD E
ISITMA	20	7	35.09	21.21	27	30.00
BAKIM	23	9	40.35	27.27	32	35.56
ESKİ	21	19	36.84	57.58	40	44.44
BÜYÜK	2	0	3.51	0.00	2	2.22
KÜÇÜK	0	0	0.00	0.00	0	0.00
DİĞER	2	0	3.51	0.00	2	2.22

Bölgede yaşayan katılımcılar ile yapılan anket çalışmasının sonucunda katılımcıların “evden memnun musunuz?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda çoğunluğun evden memnun olduğunu göstermektedir. Fakat aynı katılımcılara tekrar sorulan “taşınma şansınız olsa başka bir yere gider misiniz?” sorusuna verilen cevaplar neticesinde %63,33’lük oranında katılımcıdan evet cevabı alınmıştır. Taşınmak isteme nedenlerinin %61,11 ‘lük oranıyla “iş yerlerine uzaklık” olarak belirtilirken, %53,33’ü evden memnun olmama ; %24,44’ü kiraların yüksekliği, %43,33’ü çevreden memnun olmama, %5,56’sı ise başka nedenlerden dolayı taşınmak istediklerini belirtmektedirler. Taşınmak istemeyen katılımcılardan %27,78’lik kısmı evin mimari tasarımından dolayı bu bölgede yaşamayı tercih etmektedirler. Diğer %12,22’i ucuz kira, %4,44’ü çevrede akrabaların olması, %4,44’ü iş yerine yakınlık, %7,78’de başka nedenlerden ötürü taşınmak istemediklerini belirtmektedirler. Tablo

6.27'deki anket sonuçları kapsamında verilen cevaplarda Türk ve Suriyeli katılımcılar arasında farklar gözlenmektedir. “Taşınma şansınız olsa başka bir yere gider misiniz?” sorusuna Suriyeli katılımcıların %69,70'i çevreden memnun olmadıkları için, %69,70'u işyerine uzaklığı için, %66,67'lik kiraların yüksek olduğu için, %57,58'i evden memnun olmadığı için taşınmak istediklerini dile getirmişlerdir. Fakat Türk katılımcıların; %56,14'ü iş yerine uzak olduğu için, %50'si evden memnun olmadıkları için, %28,07'si çevreden memnun olmadıkları için taşınmak istediklerini belirtmişlerdir. Burada dikkat çeken nokta zorunlu göç ile gelen Suriyeli vatandaşlardan Türk vatandaşları rahatsızlık duymazken, Türkiye'ye savaş sonrası gelen göçmenlerin %69,70 oranında yaşadıkları çevreden memnun olmaması önemli bir sonuçtur (Tablo 6.27).

Tablo 6.27 Taşınma şansına ilişkin dağılım – hane halkı

	TR	SR	TR	SR	TOPLAM	
TAŞINMA ŞANSINIZ OLSA BAŞKA BİR YERE GİDER MİSİNİZ?	FREKANS		YÜZDE		FREKANS	YÜZDE
EVET	33	24	57.89	72.73	57	63.33
HAYIR	24	9	42.11	27.27	33	36.67
CEVABINIZ EVET İSE NEDEN?	FREKANS		YÜZDE		FREKANS	YÜZDE
MEMNUN OLMAMA	29	19	50.88	57.58	48	53.33
KİRA	0	22	0.00	66.67	22	24.44
İŞYERİ UZAK	32	23	56.14	69.70	55	61.11
ÇEVRE	16	23	28.07	69.70	39	43.33
DİĞER	1	4	1.75	12.12	5	5.56
CEVABINIZ HAYIR İSE NEDEN?	FREKANS		YÜZDE		FREKANS	YÜZDE
UCUZ KİRA	2	9	3.51	27.27	11	12.22
MİMARİ	21	4	36.84	12.12	25	27.78
AKRABA	2	2	3.51	6.06	4	4.44
İYERİNE YAKIN	1	3	1.75	9.09	4	4.44
KÜÇÜK	6	1	10.53	3.03	7	7.78
NEREYE TAŞINMAK İSTERSİNİZ?	FREKANS		YÜZDE		FREKANS	YÜZDE
MODERN DAİRE	8	5	14.04	15.15	13	14.44
DAHA İYİ BÖYLE BİR EV	45	24	78.95	72.73	69	76.67
YAKINLARININ OLDUĞU SEMTE	0	0	0.00	0.00	0	0.00
DİĞER	3	1	5.26	3.03	4	4.44

Katılımcılara sorulan “evinizi yenilemek ister misiniz?” sorusuna katılımcıların %95,56'sı yenilemek istediklerini %3,33'ü istemediklerini belirtmişlerdir. Bu güne kadar yenileyememe sebepleri sorulduğunda ise katılımcıların %91,11'i ekonomik

sıkıntılardan, %17,78'i hukuki kısıtlılıklardan, %2,22'si bürokratik zorluklardan, %1,11 başka nedenlerden dolayı olduğunu belirtmektedir (Tablo 6.28).

Tablo 6.28 Ev yenileme isteğine ilişkin dağılım – hane halkı

YAŞADIĞINIZ EVİ YENİLEMEK İSTER MİSİNİZ?	FREKANS		YÜZDE		FREKAN S	YÜZD E
	TR	SR	TR	SR	TOPLAM	
EVET	54	32	94.74	96.97	86	95.56
HAYIR	3	0	5.26	0.00	3	3.33
CEVABINIZ EVET İSE ŞİMDİYE KADAR NEDEN YENİLEMEDİNİZ?	TR	SR	TR	SR	TOPLAM	
EKONOMİK SIKINTILARDAN	FREKANS		YÜZDE		FREKAN S	YÜZD E
EVET	51	31	89.47	93.94	82	91.11
HAYIR	2	0	3.51	0.00	2	2.22
BÜROKRATİK ZORLUKLARDAN	FREKANS		YÜZDE		FREKAN S	YÜZD E
EVET	2	0	3.51	0.00	2	2.22
HAYIR	51	31	89.47	93.94	82	91.11
TEKNİK NEDENLERDEN	FREKANS		YÜZDE		FREKAN S	YÜZD E
EVET	0	0	0.00	0.00	0	0.00
HAYIR	57	31	100.00	93.94	88	97.78
HUKUKİ KISITLILIKLAR	FREKANS		YÜZDE		FREKAN S	YÜZD E
EVET	12	4	21.05	12.12	16	17.78
HAYIR	41	27	71.93	81.82	68	75.56
DİĞER	FREKANS		YÜZDE		FREKAN S	YÜZD E
EVET	0	1	0.00	3.03	1	1.11
HAYIR	57	30	100.00	90.91	87	96.67

Bölgede yaşayan halka “eğer imkanınız olsa hangisini yapmak istersiniz?” sorusuna %78,89’u onarıp kullanmak, %3,33’ü satmak, %2,22’si kiraya verip daha modern bir eve çıkmak %2,22’si yıkıp yeniden buna benzer bir ev yapmak olarak cevaplandırmıştır (Tablo 6.29).

Tablo 6.29 Hane hakkında yapılmak istenilenlere ilişkin dağılım – hane halkı

EĞER İMKANINIZ OLSA HANGİSİNİ YAPMAK İSTERDİNİZ	TR	SRY	TR	SRY	TOPLAM	
	FREKANS		YÜZDE		FREKAN S	YÜZD E
SATMAK	3	0	5.26	0.00	3	3.33
ONARIP KULLANMAK	44	27	77.19	81.82	71	78.89
KIRAYA VERİP DAHA MODERN BİR EVE ÇIKMAK	1	1	1.75	3.03	2	2.22
YIKIP YENİDEN BUNA BENZER EV YAPMAK	2	0	3.51	0.00	2	2.22
DİĞER	6	1	10.53	3.03	7	7.78

6.2.4.2 Memnuniyet-Beklenti Boyutuna İlişkin Analiz ve Bulgular

Anket sonuçları elde edilen verilerden memnuniyet-beklenti boyutu altında ele alınan yaşanan evden memnuniyet, taşınma şansı olursa taşınma isteği ve ev yenileme isteği değişkenlerinin katılımcıların uyruklarına göre farklılık gösterip göstermediklerini incelemek üzere yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 'da yer almaktadır. Bulgulara göre Türkiye ve Suriye uyruklu ele alınan değişkenlerin hiçbirinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık ortaya çıkmadığı görülmektedir.

Tablo 6.30 Memnuniyet-Beklenti boyutuna ilişkin Mann-Whitney U testi Sonuçları- Hane halkı

	YASANAN EVDEN MEMNUNİYET	TASINMA SANSI	EVİNİ YENİLEME İSTEĞİ
Mann-Whitney U	789,000	801,000	864,000
Wilcoxon W	2442,000	1362,000	1392,000
Z Testi	-1,143	-1,399	-1,313
Anlamlılık	,253	,162	,189
Grup Değişkeni: UYRUK			

6.2.5. Yerel Halk ve Suriyeli Katılımcıların Arasındaki Farklılaşmalar

Yapılan anket çalışmaları sonucunda koruma alanı sınırları içinde bulunan bölgede yaşayan Türk ve Suriyeli katılımcıların arasındaki en fazla farklılık gösteren oranlar üzerinde inceleme yapılmıştır (Tablo 6.31). Bu incelemeler kapsamında “Yaşadığınız ev size mi ait?” sorusuna Türk katılımcıların %46’ı, Suriyeli katılımcıların %6’nın ev sahibi olduğu görülmektedir. Türk katılımcıların %56,67’si 14 ve 14 yıl üzeri bu bölgede yaşarken, Suriyeli katılımcıların ise 2 ve 5 yıl arasında değiştiği, bu yılların

aynı zamanda sağlıklaştırma projesinin başlama tarihi ile aynı dönemlere denk geldiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Koruma alanında yaşayan halkın, buldukları bölgenin tarihini, değerini ve en önemlisi koruma bilinci düzeyini öğrenebilmek için sorulan sorular kapsamında, Suriyeli katılımcıların %18,18'si, kentsel sit alanın tanımını hatta, buldukları bölgenin koruma bölgesinin sınırı içinde bulunduğunun bilincinde olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların beklentilerinin ölçüldüğü “Sizce bölgede korunması gereken en önemli değerler nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda, Türk vatandaşların %82,46'ı komşular, %49,12'si evler, % 35,09'da sokakların korunması gerektiği, Suriyeli katılımcılar ise %24,24'ü evlerin, % 15,15'i komşuların, %9,09'u da sokakların korunması gerektiğini ifade etmiştir. Bu değerlerin sonucunda bölgede yaşayan Türk katılımcıların geçmişten gelen mimari ve kültürel miraslarının değişime uğramasını istemediklerini göstermektedir.

Suyabatmaz mahallesinde yaşayan katılımcılara sorulan “Taşınma şansınız olsa başka bir yere gider misiniz?” sorusuna Türk katılımcıların %57,89'u, Suriyeli katılımcıların ise %72,73'ü taşınmak istediklerini belirtmişlerdir. Bunun nedeni olarak Türk katılımcıların %28,07'i, Suriyeli katılımcıların %69,70'i, “Çevreden memnun olamama” olarak açıklamaktadır. Bu sonuca göre dikkat çeken en önemli nokta ise göç ile gelen Suriyeli vatandaşlardan, Türk vatandaşları rahatsızlık duymazken, Türkiye'ye savaş sonrası gelen Göçmenlerin çevreden memnun olmaması önemli bir sonuçtur.

Tablo 6.31 Türk ve Suriyeli katılımcıların arasındaki farklılaşmalar

SORU	CEVAP	TR	SRY
Yaşadığınız ev size mi ait?	Evet	%46	%6
Ne kadar süredir Gaziantep’ te ikamet ediyorsunuz?	14+ Yıl	%56,67	%0
	2-5 Yıl	%1,75	%96,97
Kentsel sit alanı ne demek biliyor musunuz?	Evet	%71,93	%18,18
Evinizin kentsel sit alanı içinde olduğunu biliyor musunuz?	Evet	%73,68	%18,18
Sizce bölgede korunması gereken en önemli değerler nelerdir?	Komşular	%82,46	%15,15
	Evler	%49,12	%24,24
	Sokaklar	%35,09	%9,09
Taşınma şansınız olsa başka bir yere gider misiniz?	Evet	%57,89	%72,73
Cevabınız “evet” ise neden?	Çevreden memnun olmama	%28,07	%69,70

6.3 Ticari Alan İçin Yapılan Anket Sonuçlarının Değerlendirmesi

Çalışmanın bu bölümünde Suyabatmaz Mahallesi’nde bulunan tarihi dokuyu kapsayan uygulama sürecinin değerlendirilmesi amacıyla planın yapıldığı bölge sınırları içerisinde faaliyet gösteren 92 ticari alan sahibi katılımcıyla yapılan anket çalışmasının sonuçları irdelenmiş ve değerlendirilmiştir. Ankete katılanların bulunduğu evler ve detaylı analizler Şekil de verilmiştir.

6.3.1 Demografik Boyut

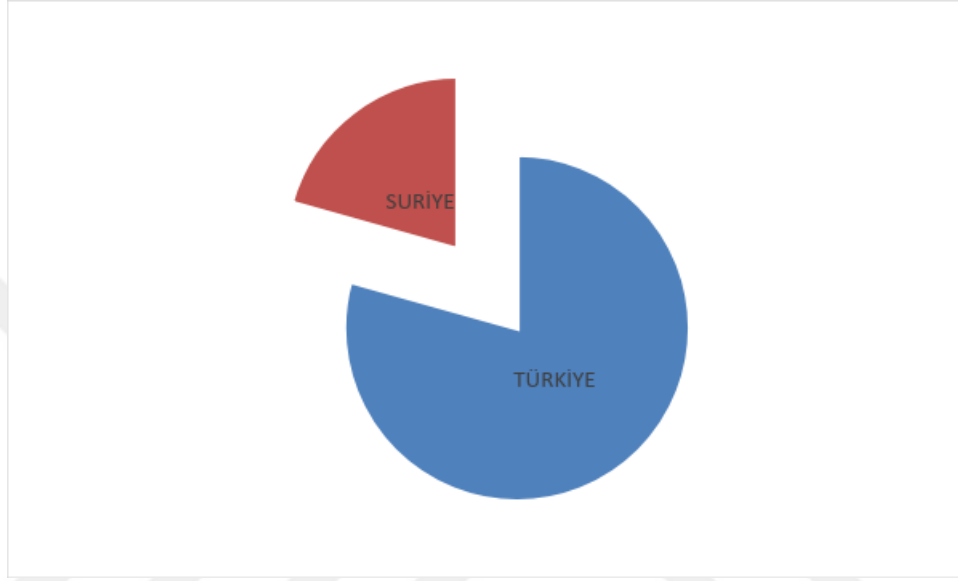
Anket çalışmasının ilk bölümünde katılımcıların bireysel özellikleri sorgulanmıştır. Buradan elde edilen bilgilere göre katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin genel dağılımlar bu başlık altında değerlendirilecektir.

6.3.1.1 Demografik Boyuta İlişkin Dağılımlar

Anket çalışmasına katılım sağlayan ticari alan sahiplerinin uyruğa göre dağılımlarına bakıldığında %78,8’inin Türk vatandaşı ve %21,1’inin ise Suriye vatandaşı oldukları görülmektedir (Tablo 6.32, Şekil 6.14)

Tablo 6.32 Uyuşa göre dağılım-Ticari alan

UYRUK	FREKANS	YÜZDE
TÜRKİYE	71	78.89
SURİYE	19	21.11
TOPLAM	90	100.00

Şekil 6.14 Uyuşa göre dağılım-Ticari alan

Katılımcıların cinsiyetlerine ilişkin dağılımlara bakıldığında ise %97'sinin erkek; %3'ünün ise kadın katılımcılardan oluştuğu ortaya çıkmıştır (Tablo 6.33, Şekil 6.15).

Tablo 6.33 Cinsiyete göre dağılım-Ticari alan

CİNSİYET	FREKANS	YÜZDE
KADIN	3	3.26
ERKEK	89	96.74
TOPLAM	92	100.00

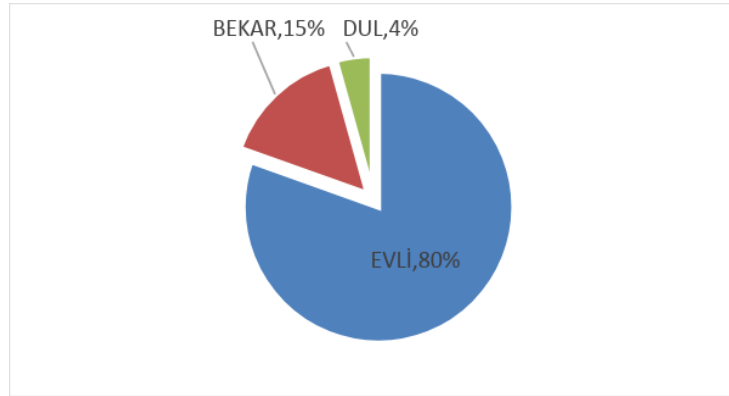

Şekil 6.15 Cinsiyete göre dağılım-Ticari alan

Katılımcıların medeni durumlarına ilişkin dağılıma bakıldığında ise %80'inin evli, %16'sının bekar ve %4'ünün dul oldukları görülmektedir (Tablo 6.34, Şekil 6.16).

Tablo 6.34 Medeni duruma göre dağılım-Ticari alan

MEDENİ DURUM	FREKANS	YÜZDE
EVLİ	74	80,43
BEKAR	14	15,22
DUL	4	4,35
TOPLAM	92	100,00

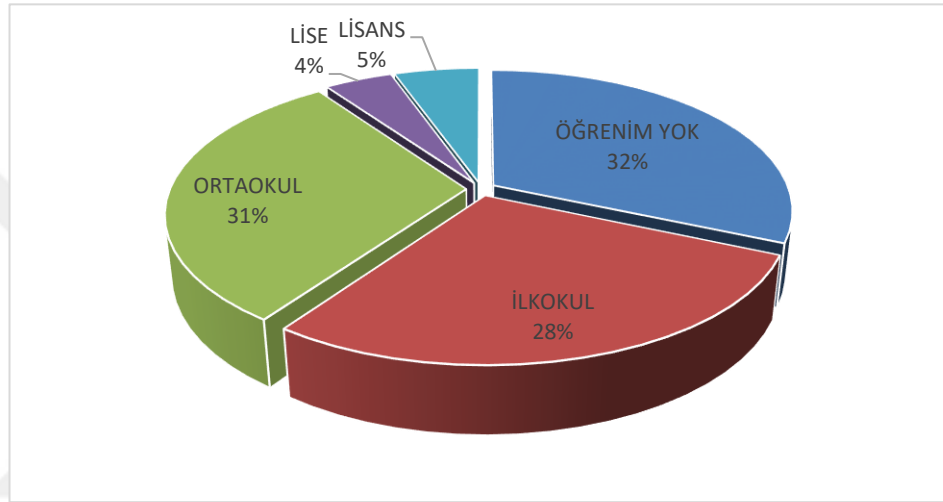

Şekil 6.16 Medeni duruma göre dağılım-Ticari alan

Katılımcıların eğitim düzeylerine ilişkin soruya bakıldığında ise en çok ilkokul (%31,52), lise (%30,43) ve ortaokul (%28,26) mezunu kişilerin çalışmaya katılım gösterdikleri görülmektedir (Tablo 6.35, Şekil 6.17).

Tablo 6.35 Eğitim durumuna göre dağılım-Ticari alan

EĞİTİM	FREKAN S	YÜZD E
ÖĞRENİM YOK	29	31.52
İLKOKUL	26	28.26
ORTAOKUL	28	30.43
LİSE	4	4.35
LİSANS	5	5.43
TOPLAM	92	100.00

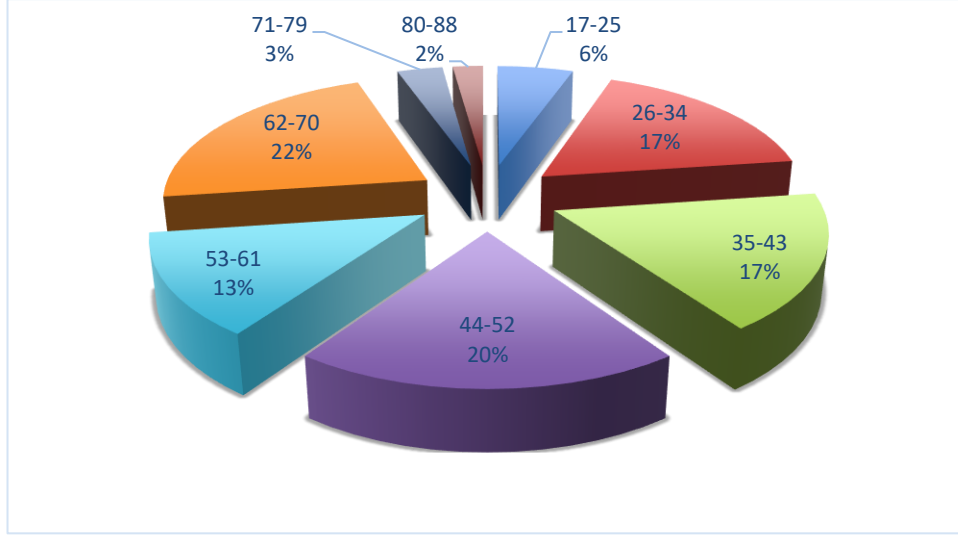

Şekil 6.17 Eğitim durumuna göre dağılım-Ticari alan

Çalışmaya katılım gösteren kişilerin yaş gruplarına ilişkin dağılımlarına bakıldığında toplamın %21,74'ünün 62-70 yaş grubunun oluşturduğu ve bunu ikinci sırada 44-52 yaş grubunun %19,57'lik bir oranla takip ettiği görülmüştür(Tablo 6.36, Şekil 6.18).

Tablo 6.36 Yaş grubuna göre dağılım-Ticari alan

YAŞ GRUBU	FREKANS	YÜZDE
17-25	5	5.43
26-34	16	17.39
35-43	16	17.39
44-52	18	19.57
53-61	12	13.04
62-70	20	21.74
71-79	3	3.26
80-88	2	2.17
TOPLAM	92	100.00

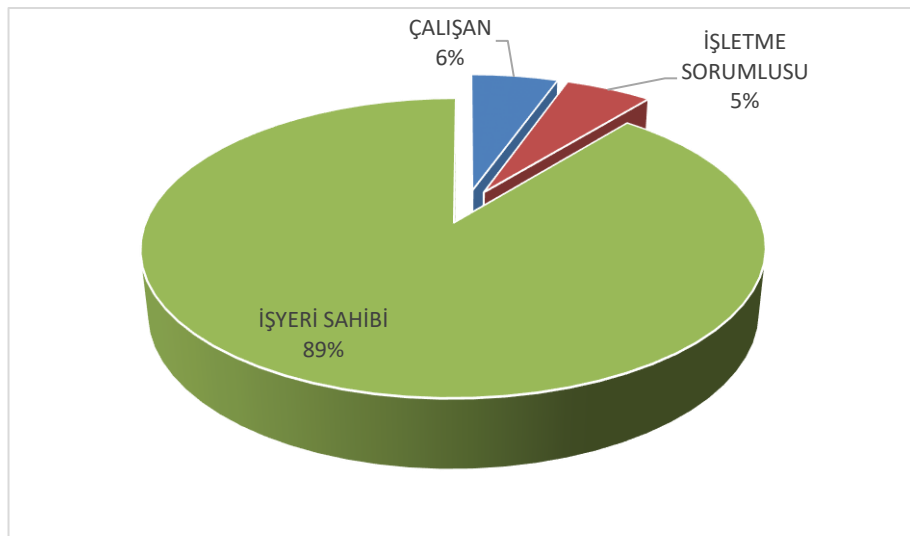

Şekil 6.18 Yaş grubuna göre dağılım-Ticari alan

Anket alışmasına katılan ticari alan sahiplerinin görev dağılımına bakıldığında ise %89,13'ünün 3 görev grubunda kendilerini tanımladıkları görülmektedir (Tablo 6.37, Şekil 6.19).

Tablo 6.37 Göreve göre dağılım-Ticari alan

GÖREV	FREKANS	YÜZDE
ÇALIŞAN	5	5
İŞLETME SORUMLUSU	5	6
İŞYERİ SAHİBİ	82	89
TOPLAM	92	100.00

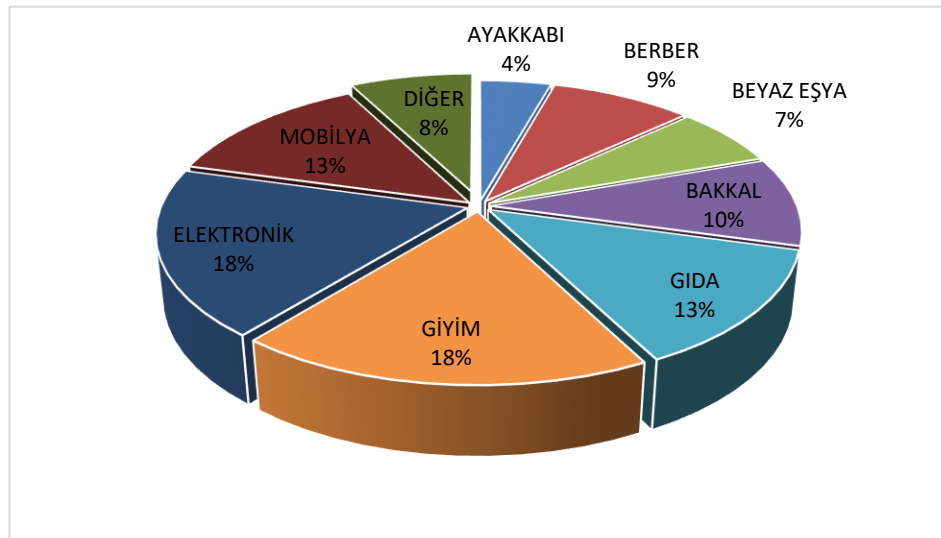

Şekil 6.19 Göreve göre dağılım-Ticari alan

Çalışma alanında işyerleri tek tek ziyaret edilip işyerleri sahipleriyle birebir görüşmeler yapılmıştır. Anket sonuçlarına göre bölgede çalışanların farklı meslek gruplarında olduğu ve bölgede beyaz eşya bayilerinin ve motosiklet tamircilerinin çoğunlukta olduğu gözlemlenmiştir. Ağırlıklı olarak giyim ve elektronik alanından ticarethane sahiplerinin katılım gösterdiği çalışmada meslek gruplarına ilişkin bulgular Tablo 6.38 ve Şekil 6.20’de verilmektedir. Anket bulgularına göre katılımcılardan %79,3 Türk %19.6’ sı Suriyeli göçmen olduğu saptansa da sahada yapılan gözlemlerde bölgede saha fazla Suriyeli olduğu tespit edilmiştir. Bunun nedeninin Suriyeli göçmen yasal yollarla işyeri açamamaları olduğu düşünülmektedir.

Tablo 6.38 Meslek grubuna göre dağılım-Ticari alan

MESLEK GRUBU	FREKANS	YÜZDE
AYAKKABI	4	4.35
BERBER	8	8.70
BEYAZ EŞYA	6	6.52
BAKKAL	9	9.78
GIDA	12	13.04
GIYİM	17	18.48
ELEKTRONİK	17	18.48
MOBİLYA	12	13.04
DİĞER	7	7.61
TOPLAM	92	100.00

Şekil 6.20 Meslek grubuna göre dağılım-Ticari alan

6.3.1.2 Demografik Boyuta İlişkin Analizler ve Bulgular

Anket sonuçları elde edilen verilerden ticari alanlara ilişkin demografik boyut altında ele alınan meslek grubu, cinsiyet, medeni durum, eğitim, yaş ve görev değişkenlerinin katılımcıların uyruklarına göre farklılık gösterip göstermediklerini incelemek üzere yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 6.39'da yer almaktadır. Bulgulara göre Türkiye ve Suriye uyruklu katılımcılar arasında sadece yaş grupları açısından anlamlı bir farklılık olduğu diğer değişkenler açısından bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 6.39 Demografik boyuta ilişkin Mann-Whitney U testi Sonuçları-Ticari alan

	MESLEK	CINS	MEDE NI	EGITIM	YAS	GOREV
Mann-Whitney U	547,000	665,000	600,500	616,500	421,000	684,000
Wilcoxon W	737,000	3366,000	3301,500	806,500	611,000	3385,000
Z Testi	-1,427	-,894	-1,300	-,775	-2,669	-,170
Anlamlılık	,154	,372	,194	,438	,008	,865
Grup Değişkeni: UYRUK						

6.3.2 Sosyo-Ekonomik Boyut

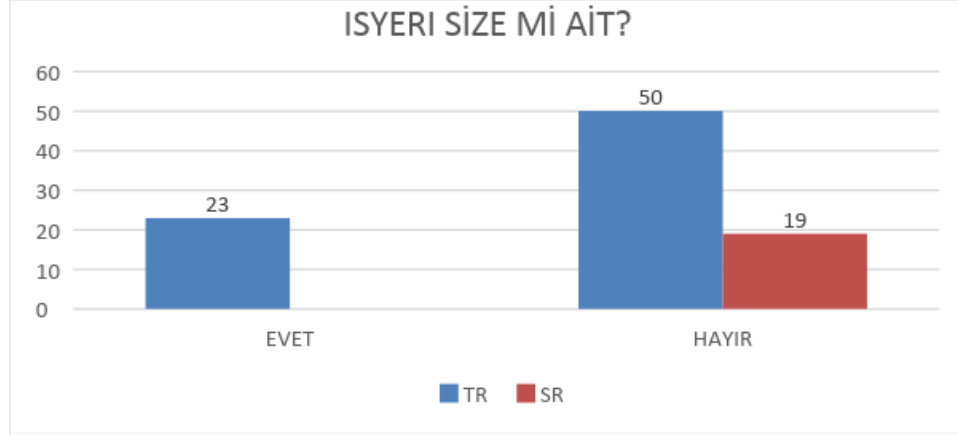
Yapılan anket çalışmasında koruma alanı sınırı içinde çalışanların sosyo-ekonomik yapılarına ilişkin bilgiler verilmiştir. Bu amaçla işyerlerinin mülkiyet durumu, kira bedelleri; katılımcıların çalışma süreleri, bu bölgede çalışmadan önceki işyeri ikametleri, işyeri ve çevresiyle ilgili görüşleri sorgulanmıştır.

6.3.2.1 Sosyo-Ekonomik Boyuta İlişkin Dağılımlar

Anket çalışmasında işyerlerinin mülkiyet durumu sorgulanmış; katılımcıların % 25'inin işyeri sahibi olduğu ve %75'inin ise kiracı olduğu tespit edilmiştir. Mülkiyet durumuyla ilgili detaylar Tablo 6.40 ve Şekil 6.21'de verilmiştir.

Tablo 6.40 İşyeri sahipliğine göre dağılım-Ticari alan

İSYERİ SİZE Mİ AİT?	FREKANS		YÜZDE		TOPLAM	
	TR	SR	TR	SR	FREKANS	YÜZDE
EVET	23	0	31.51	0.0	23	25
HAYIR	50	19	68.49	100.0	69	75

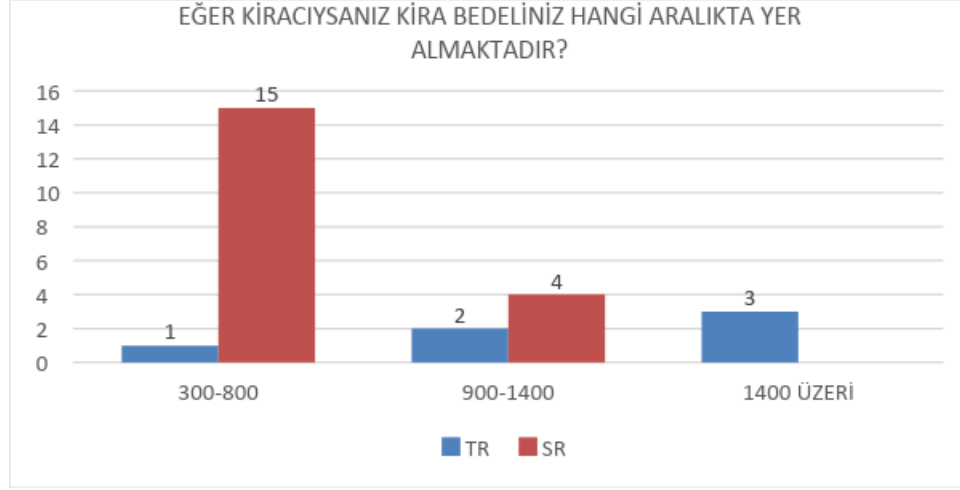

Şekil 6.21 İşyeri sahipliğine göre dağılım-Ticari alan

Anket çalışmasında aylık kira bedelleri sorgulanmış; kiracıların %5.4'ünün 1400 TL ve üzeri,%1.1'inin 1500 TL, %52.2'sinin, 300-800 TL aralığında, %17.4' ünün 900-1400 TL aralığında kira bedeli ödediği tespit edilmiştir. Bu verilere göre en fazla dağılımın %52,2 oranıyla 300-800 Tl aralığında olduğu tespit edilmiştir (Tablo 6.41, Şekil 6.22).

Tablo 6.41 Kira bedeline göre dağılım-Ticari alan

EĞER KİRACIYSANIZ KİRA BEDELİNİZ HANGİ ARALIKTA YER ALMAKTADIR?	TR	SR	TR	SR	TOPLAM	
	FREKAN S	YÜZD E	FREKAN S	YÜZD E	FREKAN S	YÜZD E
300-800	1	15	1.37	78.9	16	17.39
900-1400	2	4	2.74	21.1	6	6.52
1400 ÜZERİ	3	0	4.11	0.0	3	3.26

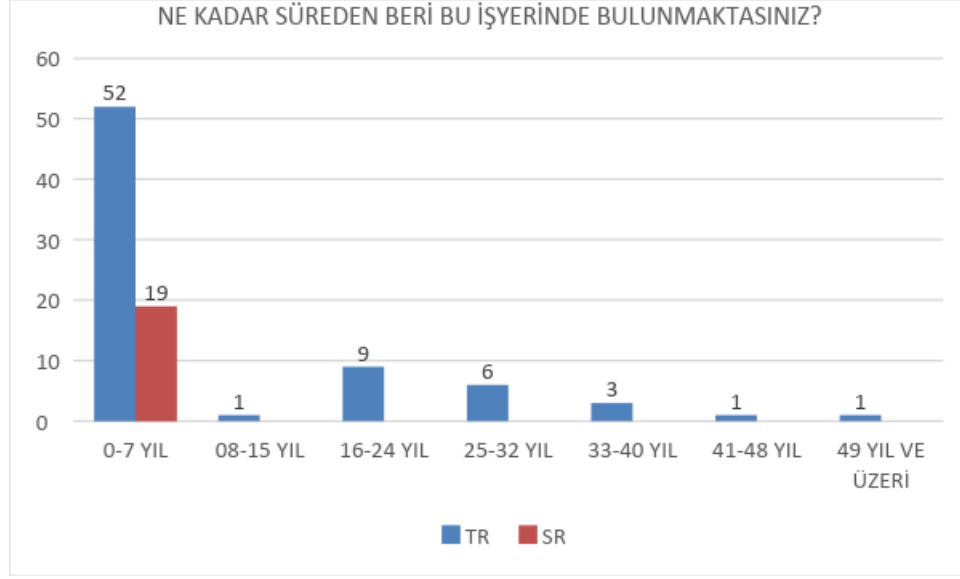

Şekil 6.22 Kira bedeline göre dağılım-Ticari alan

Anket çalışmasında katılımcıların işyerinde çalışma süresi sorgulanmış; aynı iş yerinde 0-7 yıl arası çalışanlar nüfusun %77.2'sini, 8-15 yıl arası çalışanlar %1.1'ini 16-24 yıl arası çalışanlar, %9.2'sini, 25-32 yıl arası çalışanlar, %6.5'ini, 33-40 yıl arası çalışanlar %3.3'ünü, 40 yıl ve üzeri çalışanlar %2.2'sini oluşturmaktadır. Bu verilere göre katılımcıların çoğunluğu 0-7 yıl arası Suyabatmaz mahallesinde çalışmaktadır. 0-7 yıl arası çalışanlar arasında Suriyelilerin %100 ü yer alırken Türk katılımcıların %77.1'i yer almaktadır (Tablo 6.42, Şekil 6.23).

Tablo 6.42 İşyerinde ikamet süresine göre dağılım-Ticari alan

NE KADAR SÜREDEN BERİ BU İŞYERİNDE BULUNMAKTASINIZ?	TR	SR	TR	SR	TOPLAM	
	FREKAN S	YÜZD E	FREKAN S	YÜZD E	FREKAN S	YÜZD E
0-7 YIL	52	19	71.23	100.0	71	77.17
08-15 YIL	1	0	1.37	0.0	1	1.09
16-24 YIL	9	0	12.33	0.0	9	9.78
25-32 YIL	6	0	8.22	0.0	6	6.52
33-40 YIL	3	0	4.11	0.0	3	3.26
41-48 YIL	1	0	1.37	0.0	1	1.09
49 YIL VE ÜZERİ	1	0	1.37	0.0	1	1.09

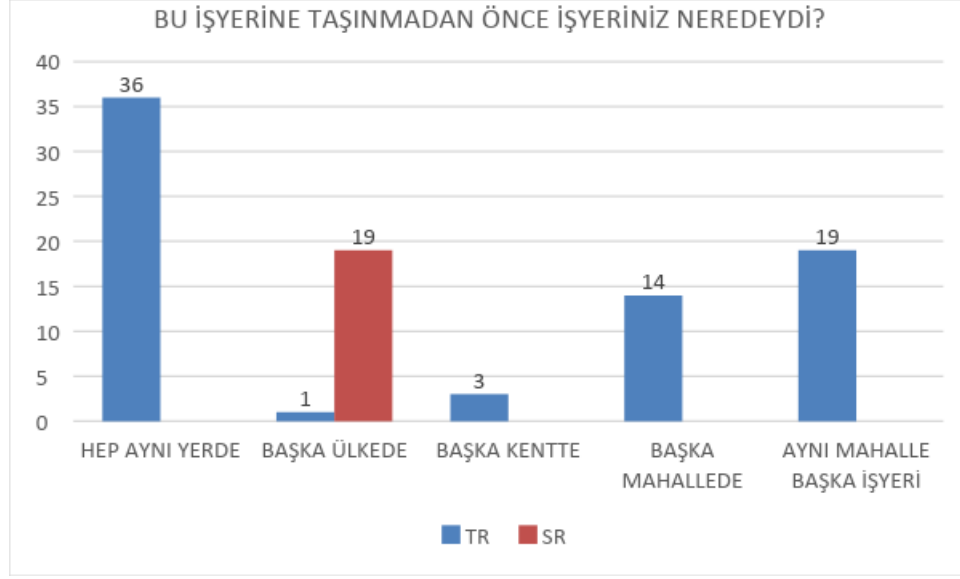

Şekil 6.23 İşyerinde ikamet süresine göre dağılım-Ticari alan

Katılımcılara bu işyerine taşınmadan önceki işyerlerinin yeri sorulmuş; işyeri sahiplerinin %19.6'sı aynı mahallede başka işyerinde, %3.3'ü başka kentte, %15.2'si başka mahallede, %21.7'si başka ülkede, %39.1'i aynı yerde cevabını vermiştir. Başka ülkeden gelenler Türklerin %1.37'sini oluştururken Suriyelilerin %100'ünü oluşturmaktadır (Tablo 6.43, Şekil 6.24).

Tablo 6.43 Önceki işyerlerine göre dağılım-Ticari alan

BU İŞYERİNE TAŞINMADAN ÖNCE İŞYERİNİZ NEREDEYDİ?	TR	SR	TR	SR	TOPLAM	
	FREKANS	YÜZDE	FREKANS	YÜZDE	FREKANS	YÜZDE
HEP AYNI YERDE	36	0	49.32	0.0	36	39.13
BAŞKA ÜLKEDE	1	19	1.37	100.0	20	21.74
BAŞKA KENTTE	3	0	4.11	0.0	3	3.26
BAŞKA MAHALLEDE	14	0	19.18	0.0	14	15.22
AYNI MAHALLE BAŞKA İŞYERİ	19	0	26.03	0.0	19	20.65

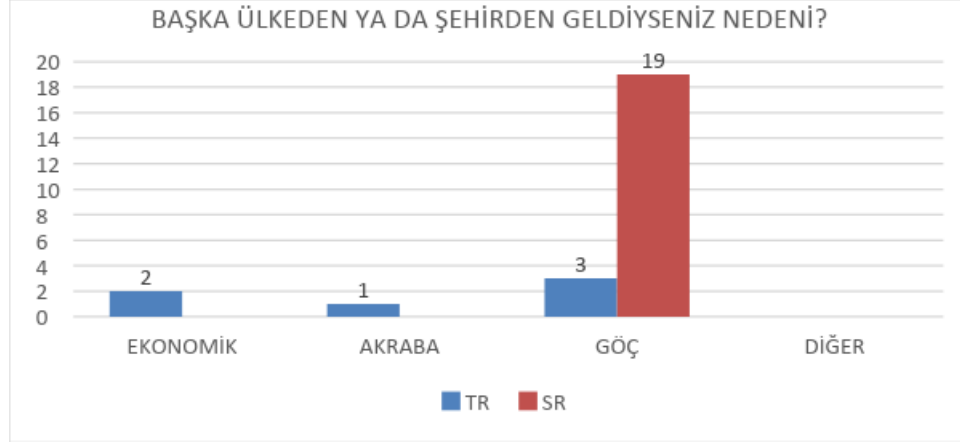

Şekil 6.24 Önceki işyerlerine göre dağılım-Ticari alan

Başka ülkeden veya şehirden gelenlere gelme nedenleri sorulmuş; katılımcıların %1.1'i akraba, %2.2'si ekonomik, %23.9'u göç cevabını vermiştir. Türklerin % 4.1' i göç cevabını verirken Suriyelilerin %100'ü göç cevabını vermiştir (Tablo 6.44, Şekil 6.25).

Tablo 6.44 Başka yerden gelme nedenine göre dağılım-Ticari alan

BAŞKA ÜLKEDEN YA DA ŞEHİRDEN GELDİYSENİZ NEDENİ?	TR	SR	TR	SR	TOPLAM	
	FREKANS	YÜZDE	FREKANS	YÜZDE	FREKANS	YÜZDE
EKONOMİK	2	0	2.74	0.0	2	2.17
AKRABA	1	0	1.37	0.0	1	1.09
GÖÇ	3	19	4.11	100.0	3	3.26
DİĞER	0	0	0.00	0.0	0	0.00

Şekil 6.25 Başka yerden gelme nedenine göre dağılım-Ticari alan

6.3.2.2 Sosyo-Ekonomik Boyuta İlişkin Analiz ve Bulgular

Ticari alana uygulanan anket sonuçları elde edilen verilerden sosyo-ekonomik boyut altında ele alınan işyeri sahipliği, kira bedeli, işyerinde bulunma süresi ve önceki işyerinin konumu değişkenlerinin katılımcıların uyruklarına göre farklılık gösterip göstermediklerini incelemek üzere yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 6.45'te yer almaktadır. Bulgulara göre Türkiye ve Suriye uyruklu katılımcılar arasında işyeri sahipliği, kira bedeli ve işyerinde bulunma süresi açısından anlamlı bir farklılık olduğu önceki işyerinin konumu değişkeni açısından bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 6.45 Sosyo-ekonomik boyuta ilişkin Mann-Whitney U testi Sonuçları-Ticari alan

	ISYERISA H	KIRA	ISYERISUR E	ONCEKISYE R
Mann-Whitney U	475,000	403,500	494,000	693,500
Wilcoxon W	3176,000	593,500	684,000	883,500
Z Testi	-2,810	-3,054	-2,621	,000
Anlamlılık	,005	,002	,009	1,000
Grup Değişkeni: UYRUK				

6.3.3 Koruma Bilinci Boyutu

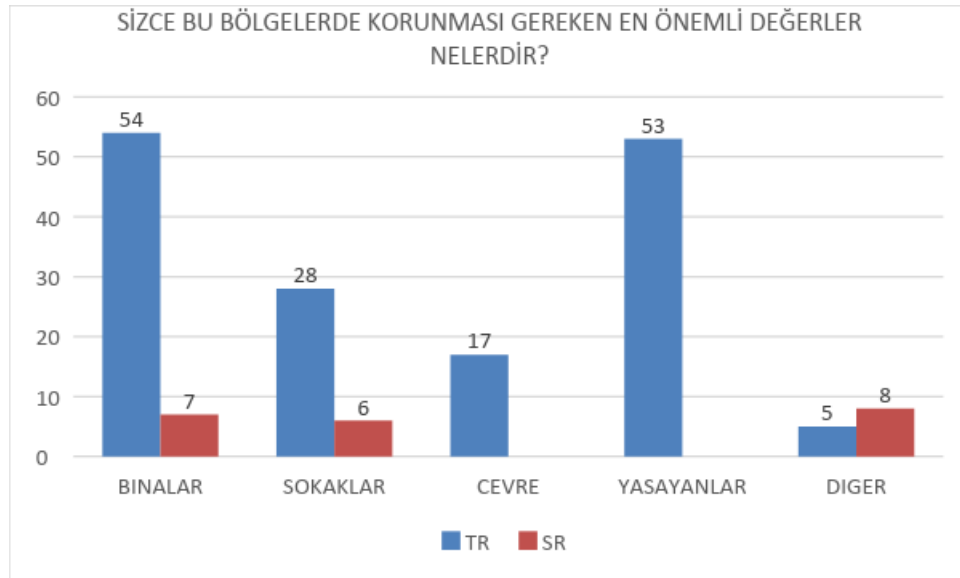
6.3.3.1 Koruma Bilinci Boyutuna İlişkin Dağılımlar

Anket çalışmasında bölgede korunması gereken en önemli değer sorgulanmış; katılımcılarının %66.3'ü evler, % 37'si sokakların, %18.5'i çevrenin, %57.6'sı komşular ,% 14.1'i diğer unsurların korunması, gereken en önemli değer olduğunu düşünmektedir. Korunması gereken değerlerle ilgili görüşlerin uyruklar göz önünde

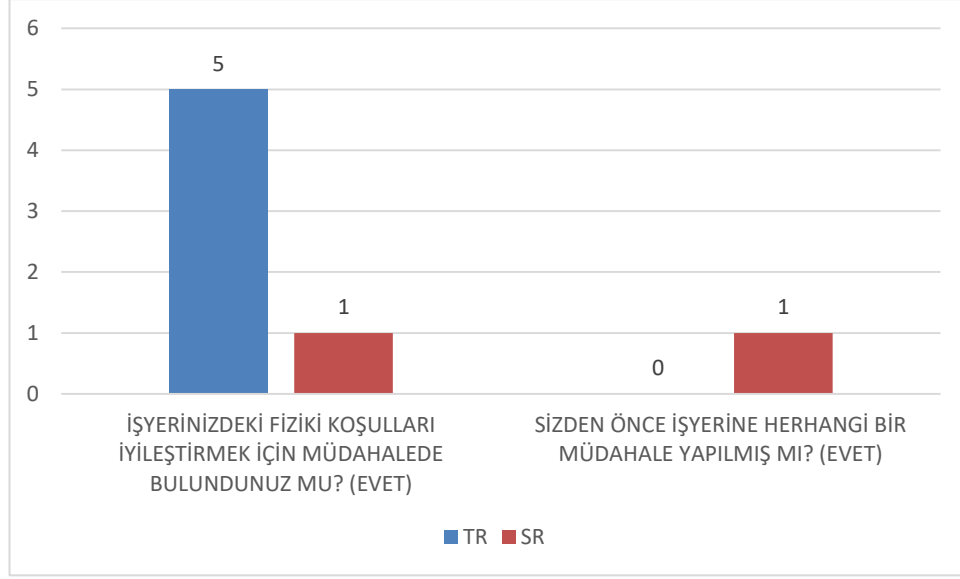
bulundurulacak olan dağılımı Tablo 6.46 ve Şekil 6.26’da verilmiştir. Burada evler ve komşular seçenekleri arasında önemli bir dağılım farkı gözlenmektedir bu da koruma bilincinin 2 grup için aynı seviyede olmadığı sonucunu doğurmaktadır. Mahalle sakinlerine “İşyerlerine fiziki koşulları iyileştirmek için müdahalede bulundunuz mu?” sorusu sorulmuş katılımcıların %6,52’i müdahalede bulundum cevabını vermiştir.

Tablo 6.46 Bölgede korunması gereken en önemli değerler ve müdahale durumuna ilişkin dağılım – ticari alan

SİZCE BU BÖLGELERDE KORUNMASI GEREKEN EN ÖNEMLİ DEĞERLER NELERDİR?	FREKANS		YÜZDE		FREKANS	YÜZDE
	TR	SR	TR	SR	TOPLAM	
BİNALAR	54	7	73.97	36.8	61	66.30
SOKAKLAR	28	6	38.36	31.6	34	36.96
ÇEVRE	17	0	23.29	0.0	17	18.48
YAŞAYANLAR	53	0	72.60	0.0	53	57.61
DİĞER	5	8	6.85	42.1	13	14.13
	TR	SR	TR	SR	TOPLAM	
İŞYERİNİZDEKİ FİZİKİ KOŞULLARI İYİLEŞTİRMEK İÇİN MÜDAHALEDE BULUNDUNUZ MU?	5	1	6.85	5.3	6	6.52
SİZDEN ÖNCE İŞYERİNE HERHANGİ BİR MÜDAHALE YAPILMIŞ MI?	0	1	0.00	5.3	1	1.09

Şekil 6.26 Bölgede korunması gereken en önemli değerlere ilişkin dağılım – ticari alan

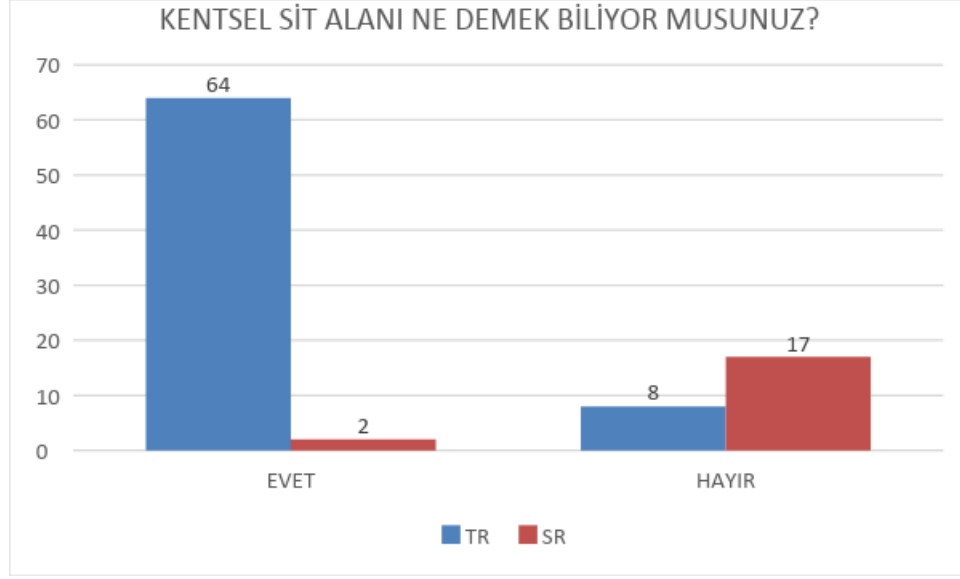

Şekil 6.27 Müdahale durumuna ilişkin dağılım – ticari alan

Anket çalışmasında katılımcıların koruma bilinci sorgulanmış; anket sonuçlarına göre katılımcıların % 71.7'si kentsel sit alanı kavramını bilmekte, katılımcıların %27.2'si ise kentsel sit alanı kavramını bilmemektedir. Kavram bilincinin uyuğu göre dağılımı Tablo 6.47 ve Şekil 6.28'de verilmiştir. Verilerden yola çıkılarak kentsel sit alanı kavramını Türklerin %87.67 si bilirken Suriyelilerin %10.53 ünün bilmekte olduğu sonucuna varılmıştır. İki grup arasındaki bilinç farkının etkilerine koruma bilincine değerlendirmeler kısmında yer verilecektir.

Tablo 6.47 Kentsel sit alanı bilincine ilişkin dağılım – ticari alan

	FREKANS		YÜZDE		FR EK AN S	YÜZD E
	TR	SR	TR	SR		
KENTSEL SİT ALANI NE DEMEK BİLİYOR MUSUNUZ?						
EVET	64	2	87.67	10.53	66	71.74
HAYIR	8	17	10.96	89.47	25	27.17

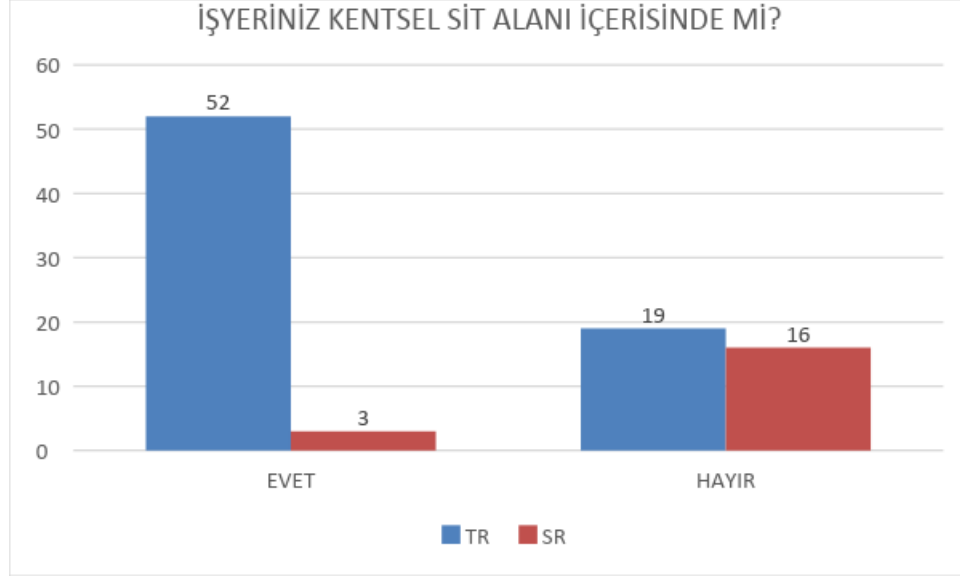

Şekil 6.28 Kentsel sit alanı bilincine ilişkin dağılım – ticari alan

Katılımcılara işyerlerinin kentsel sit alanı sınırı içinde olup olmadığı sorulmuş, katılımcıların %20.7'sinin konuyla ilgili bilgisinin olmadığı, %59.8'inin işyerinin sit alanı içinde olduğu, %17.4'ünün işyerinin kentsel sit alanı sınırları içinde olmadığı saptanmıştır. Kentsel sit alanı içinde yer alan ve almayan işyerlerinin dağılımı ve buradaki işyeri sahiplerinin uyruk bilgisi Tablo 6.48 ve Şekil 6.29'da verilmiştir. İstatistiklere göre sit alanı içindeki işyerlerinde Türklerin %71,23 ü Suriyelilerin ise %15,79 u bulunmaktadır. Sit alanı dışındaki işyerlerinde ise Türklerin %26.03 ü Suriyelilerin ise %84,21 i bulunmaktadır.

Tablo 6.48 İşyerinin Kentsel sit alanı içinde bulunma durumuna göre dağılım – ticari alan

	FREKANS		YÜZDE		FREKANS	YÜZDE
	TR	SR	TR	SR	TOPLAM	
İŞ YERİNİZ KENTSEL SİT ALANI İÇERİSİNDE Mİ?						
EVET	52	3	71.23	15.79	55	59.78
HAYIR	19	16	26.03	84.21	35	38.04

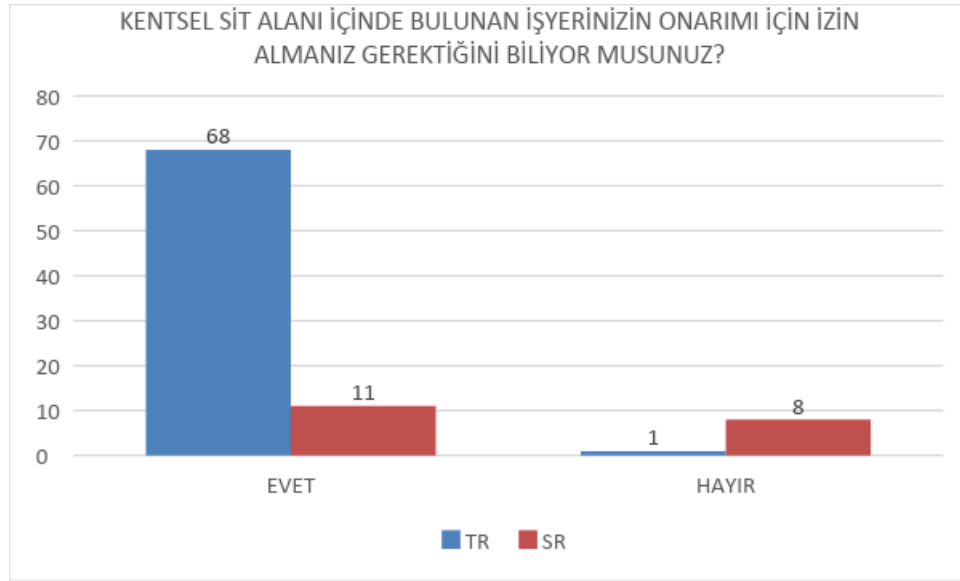

Şekil 6.29 İşyerinin Kentsel sit alanı içinde bulunma durumuna göre dağılım – ticari alan

Mahalle sakinlerine işyerinde yapacakları onarımlar için izin almaları gerektiğini bilip bilmedikleri sorulmuş; katılımcıların %85.9 u izin almaları gerektiğini bildiğini, %9.8 i bilmediğini belirtmiştir. Bu konudaki bilincin uyuğua göre dağılımı Şekil 6.30’ daki tabloda detaylı verilmiştir. Türklerin %93,15 i Suriyelilerin %57,89 u onarımlar için izin alması gerektiğini bilirken, Türklerin %1,37 si Suriyelilerin ise %42,11 i onarımlar için izi alması gerektiğini bilmemektedir.

Tablo 6.49 İşyerinin onarımı için izin alınma ilişkine göre dağılım – ticari alan

	FREKAN S		YÜZDE		FREKAN S		YÜZD E
	TR	S R	TR	SR	TOPLAM		
KENTSEL SİT ALANI İÇİNDE BULUNAN İŞYERİNİZİN ONARIMI İÇİN İZİN ALMANIZ GEREKTİĞİNİ BİLİYOR MUSUNUZ?							
EVET	68	11	93.15	57.89	79		85.87
HAYIR	1	8	1.37	42.11	9		9.78

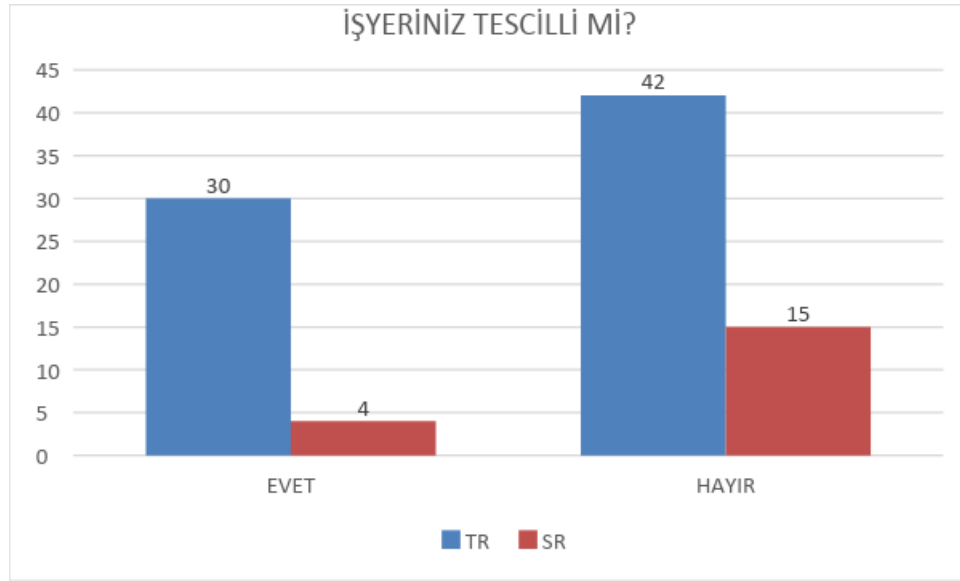

Şekil 6.30 İşyerinin onarımı için izin alınmasına ilişkin göre dağılım – ticari alan

Mahalledeki işyeri sahiplerine iş yerlerinin tescil durumu sorulmuş; iş yerlerinin %34 ünün tescilli, %62'sinin tescil altına alınmayan yapılar olduğu belirlenmiştir. Tescilli yapılarda Türk işyeri sahiplerinin %41.10 u bulunurken Suriyelilerin %21.05'şi bulunmaktadır. Tescil altına alınmayan yapılarda ise Türklerin %57.53 ü bulunurken Suriyelilerin %78.95'i bulunmaktadır. Yapıların tescil durumu ve burada yaşayanların dağılımı Tablo 6.50 ve Şekil 6.31'deki gibidir.

Tablo 6.50 İşyerinin tescilli olma durumuna ilişkin göre dağılım – ticari alan

İŞYERİNİZ TESCİLLİ Mİ?	FREKAN S		YÜZDE		FREKAN S		YÜZD E
	TR	S R	TR	SR	TOPLAM		
EVET	30	4	41.10	21.05	34	36.96	
HAYIR	42	15	57.53	78.95	57	61.96	

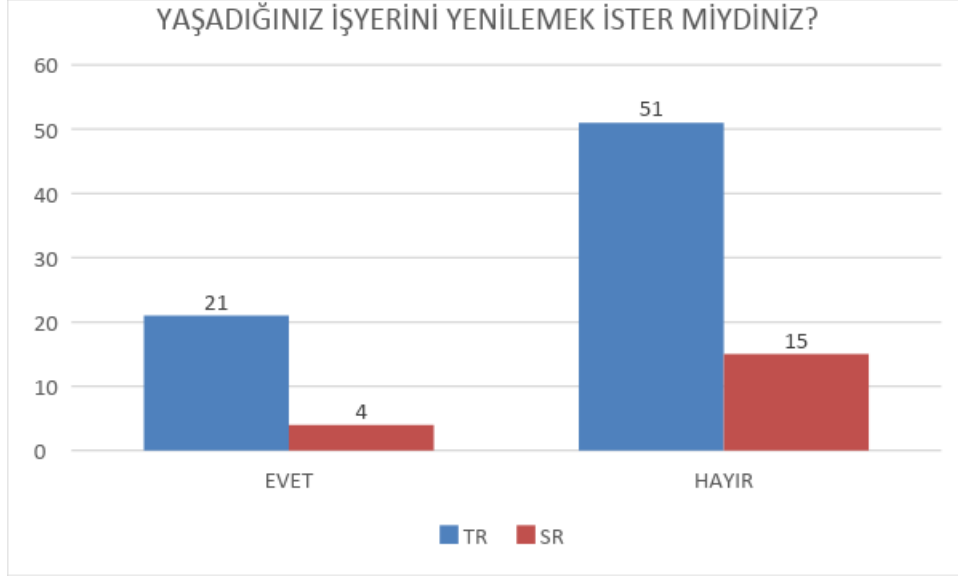

Şekil 6.31 İşyerinin tescilli olma durumuna ilişkin göre dağılım – ticari alan

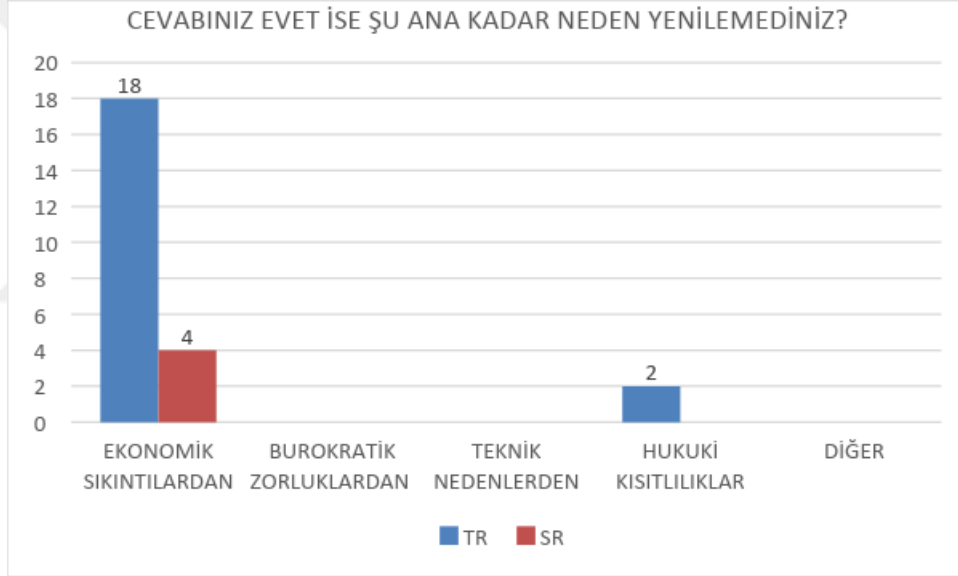
Katılımcıların işyerlerini yenileme istekleri sorgulanmış katılımcıların %27'si işyerini yenilemek isterken, %71,7'si yenilemek istememektedir. İşyerlerini yenilemek isteyenlere şimdiye kadar neden yenilememe sebepleri sorulmuş; %23'ünün ekonomik sıkıntılardan %2.17'sinin hukuki kısıtlılıklardan yenileme yapamadığı belirtilirken bürokratik zorlukların ve teknik nedenlerin bu konuda etkili olmadığı saptanmıştır (Tablo 6.51, Şekil 6.32).

Tablo 6.51 İşyeri yenileme isteğine ve şu ana kadar neden yenilemediklerine ilişkin dağılım – ticari alan

	FREKANS		YÜZDE		FREKAN S	YÜZD E
	TR	S R	TR	SR	TOPLAM	
YAŞADIĞINIZ İŞYERİNİ YENİLEMEK İSTER MİYDİNİZ?						
EVET	21	4	28.77	21.05	25	27.17
HAYIR	51	15	69.86	78.95	66	71.74
CEVABINIZ EVET İSE ŞU ANA KADAR NEDEN YENİLEMEDİNİZ?						
EKONOMİK SIKINTILARDAN	18	4	24.66	21.05	22	23.91
BUROKRATİK ZORLUKLARDAN	0	0	0.00	0.00	0	0.00
TEKNİK NEDENLERDEN	0	0	0.00	0.00	0	0.00
HUKUKİ KISITLILIKLAR	2	0	2.74	0.00	2	2.17
DİĞER	0	0	0.00	0.00	0	0.00

Şekil 6.32 İşyeri yenileme isteğine ilişkin dağılım – ticari alan

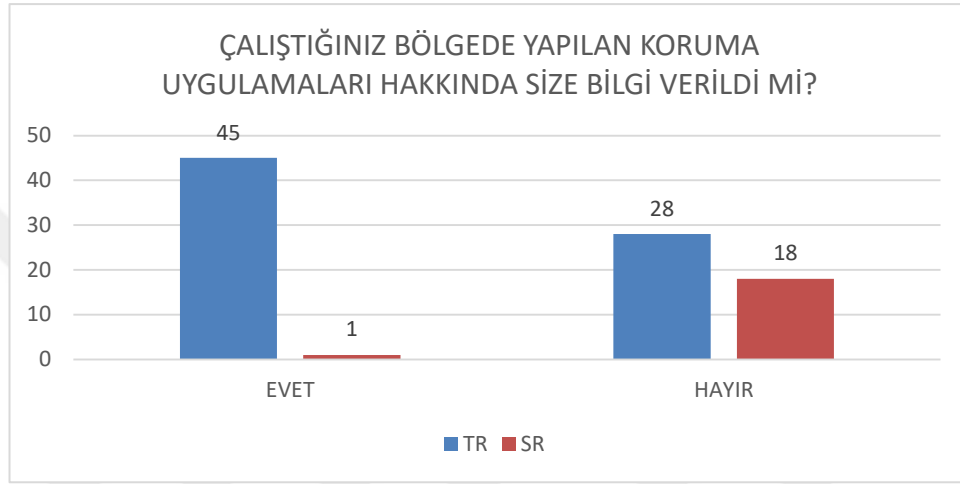

Şekil 6.33 İşyerini neden şu ana kadar yenilemediklerine ilişkin dağılım – ticari alan

Anket çalışmasında katılımcıların bölgede yapılan koruma uygulamaları hakkındaki bilgi yeterliliği sorgulandı; katılımcıların % 50 sinin koruma uygulamalarıyla ilgili bilgisinin olduğu %50 sinin ise bilgisi olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 6.52, Şekil 6.34).

Tablo 6.52 Koruma uygulamaları hakkında bilgi alma durumuna ilişkin dağılım – ticari alan

ÇALIŞTIĞINIZ BÖLGEDE YAPILAN KORUMA UYGULAMALARI HAKKINDA SİZE BİLGİ VERİLDİ Mİ?	FREKANS		YÜZDE		FREKANS	YÜZDE
	TR	SR	TR	SR	TOPLAM	
EVET	45	1	61.64	5.3	46	50
HAYIR	28	18	38.36	94.7	46	50

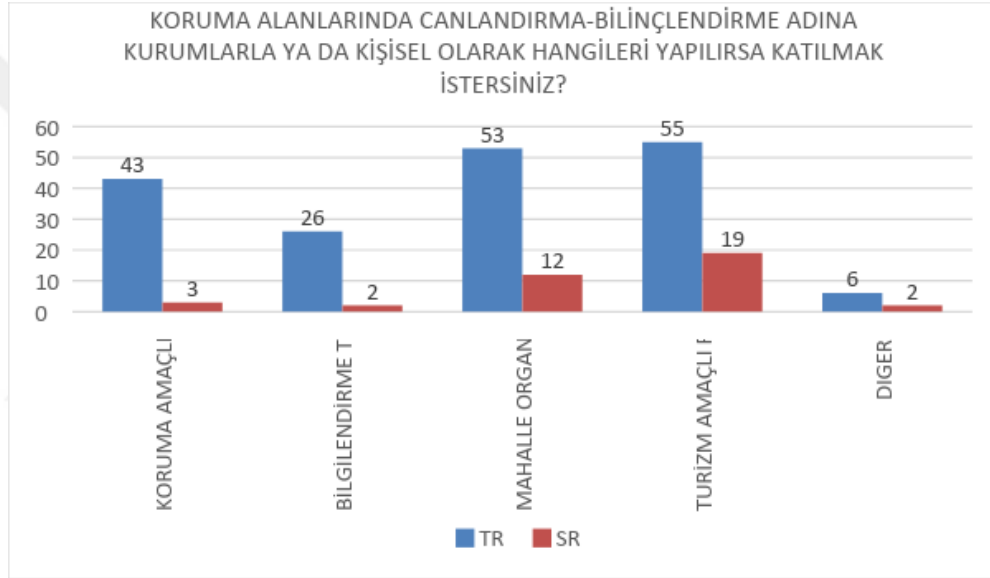

Şekil 6.34 Koruma uygulamaları hakkında bilgi alma durumuna ilişkin dağılım – ticari alan

Anket çalışmasında katılımcıların koruma bilincinin artması için beklentileri sorgulanmıştır. Katılımcıların % 50'sinin koruma amaçlı eğitimlerin faydalı olacağı, %30.4'ü bilgilendirme toplantılarının faydalı olacağı, % 70'inin mahalle organizasyonlarının faydalı olacağı, % 80.4'ünün turizm amaçlı festivallerin faydalı olacağı, % 8.7'sinin diğer organizasyonların faydalı olacağı görüşüne sahip olduğu tespit edilmiştir (Tablo 6.53, Şekil 6.35).

Tablo 6.53 Koruma alanlarında yapılacak uygulamalara katılma isteğine ilişkin dağılım – ticari alan

KORUMA ALANLARINDA CANLANDIRMA-BİLİNÇLENDİRME ADINA KURUMLARLA YA DA KİŞİSEL OLARAK AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİLERİ YAPILIRSA KATILMAK İSTERSİNİZ?	FREKANS		YÜZDE		FREKANS	YÜZDE
	TR	SR	TR	SR	TOPLAM	
KORUMA AMAÇLI EĞİTİMLER	43	3	58.90	15.8	46	50.0
BİLGİLENDİRME TOPLANTILARI	26	2	35.62	10.5	28	30.4
MAHALLE ORGANİZASYONLARI	53	12	72.60	63.2	65	70.6
TURİZM AMAÇLI FESTİVALER	55	19	75.34	100.0	74	80.4
DİĞER	6	2	8.22	10.5	8	8.7

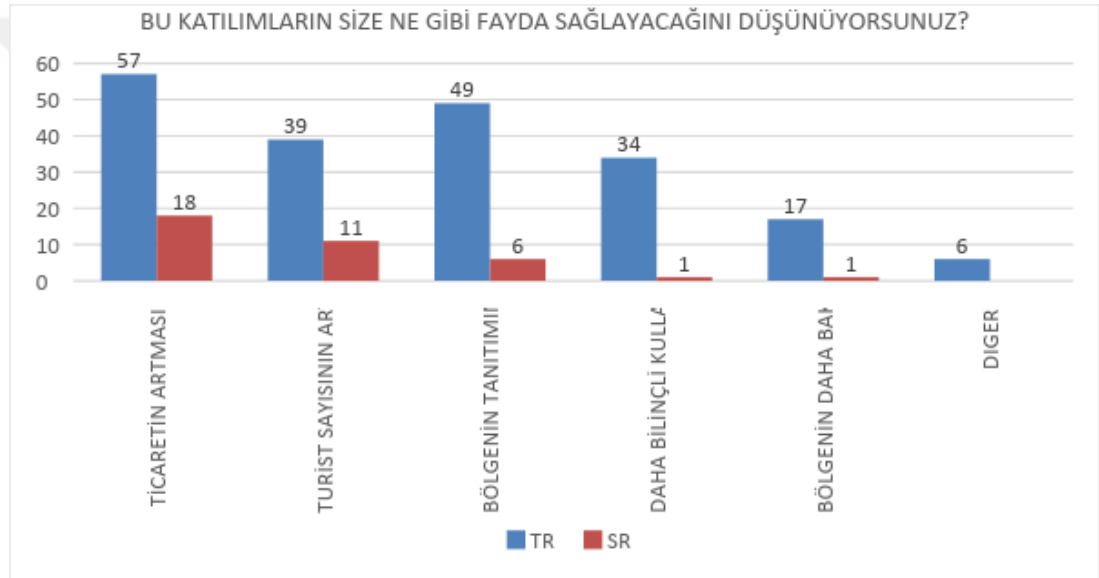

Şekil 6.35 Koruma alanlarında yapılacak uygulamalara katılma isteğine ilişkin dağılım – ticari alan

Anket çalışmasında katılımcılara koruma bilincini artırma amaçlı etkinliklerin ne gibi faydalar sağlayacağı soruldu; katılımcıların % 81.5'inin ticaretin artması,%54.3'ünün turist sayısının artması% 59.8'inin bölgenin tanıtımına fayda sağlayacağı, Katılımcıların %38'inin daha bilinçli kullanıcıların olması %19.6'sı bölgenin daha bakımlı düzenli olacağı, %6.5'i ise diğer faydaların olacağı görüşüne sahip olduğu tespit edilmiştir (Tablo 6.54, Şekil 6.36).

Tablo 6.54 Koruma alanlarında yapılacak uygulamalara katılımın sağlayacağı faydalara ilişkin dağılım – ticari alan

BU KATILIMLARIN SİZE NE GİBİ FAYDA SAĞLAYACAĞINI DÜŞÜNÜYORSUNUZ?	FREKAN S		YÜZDE		FREKAN S	YÜZDE
	T R	SR	TR	SR	TOPLAM	
TİCARETİN ARTMASI	57	18	78.08	94.7	75	81.52
TURİST SAYISININ ARTMASI	39	11	53.42	57.9	50	54.35
BÖLGENİN TANITIMINA	49	6	67.12	31.6	55	59.78
DAHA BİLİNÇLİ KULLANICILARI OLMASINA	34	1	46.58	5.3	35	38.04
BÖLGENİN DAHA BAKIMLI/DÜZENLİ OLMASINA	17	1	23.29	5.3	18	19.57
DİGER	6	0	8.22	0.0	6	6.52

Şekil 6.36 Koruma alanlarında yapılacak uygulamalara katılımın sağlayacağı faydalara ilişkin dağılım – ticari alan

6.3.3.2 Koruma Bilinci Boyutuna İlişkin Analiz ve Bulgular

Anket sonuçları elde edilen verilerden koruma bilinci boyutu altında ele alınan işyerinize herhangi bir müdahalede bulunma durumu (önce ve sonra), kentsel sit ne demek, işyerinizin kentsel sit alanı içinde olduğunu biliyor musunuz?”, kentsel sit alanı içinde bulunan işyerinizin onarımı için izin alma konusundaki bilgi, işyerlerinin tescilli olup olmama durumu, işyerlerini yenileme isteği ve koruma hakkında bilgilerine ilişkin değişkenlerin katılımcıların uyruklarına göre farklılık gösterip göstermediklerini incelemek üzere yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 6.55’te yer almaktadır. Bulgulara göre Türkiye ve Suriye uyruklu katılımcılar arasında önce ve sonra müdahale yapma durumu ve işyerlerinin tescilli olması

durumuna göre anlamlı bir farklılık yokken diğer değişkenler açısından anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı görülmektedir.

Tablo 6.55 Koruma Bilinci boyutuna ilişkin Mann-Whitney U testi Sonuçları-Ticari alan

	MUDAHALEDE BULUNDUNUZ MU?	DAHA ÖNCE MUDAHALE YAPILDI MI?	KENTSEL SİT NE DEMEK	İŞYERİNİZ KENTSEL SİT ALAN İCİNDE MI?	ONARIM İCİN İZİN ALMANIZ GEREKTİĞİNİ BİLİYOR MUSUNUZ?	İSYERİNİZ TESCİLLİ MI?	İŞYERİNİZİ YENİLEMEK İSTER MİSİNİZ?	KORUMA HAKKINDA BİLGİ VERİLDİ MI?
Mann-Whitney U	420,5	76,5	148,0	287,0	389,0	543,0	6,0	302,5
Wilcoxon W	1645,5	247,5	2776,0	2843,0	2804,0	3171,0	84,0	3003,5
Z Testi	-,586	-,707	6,769	4,537	5,149	1,643	2,535	4,354
Anlamlılık	,558	,480	,000	,000	,000	,100	,011	,000
Grup Değişkeni: Uyrak								

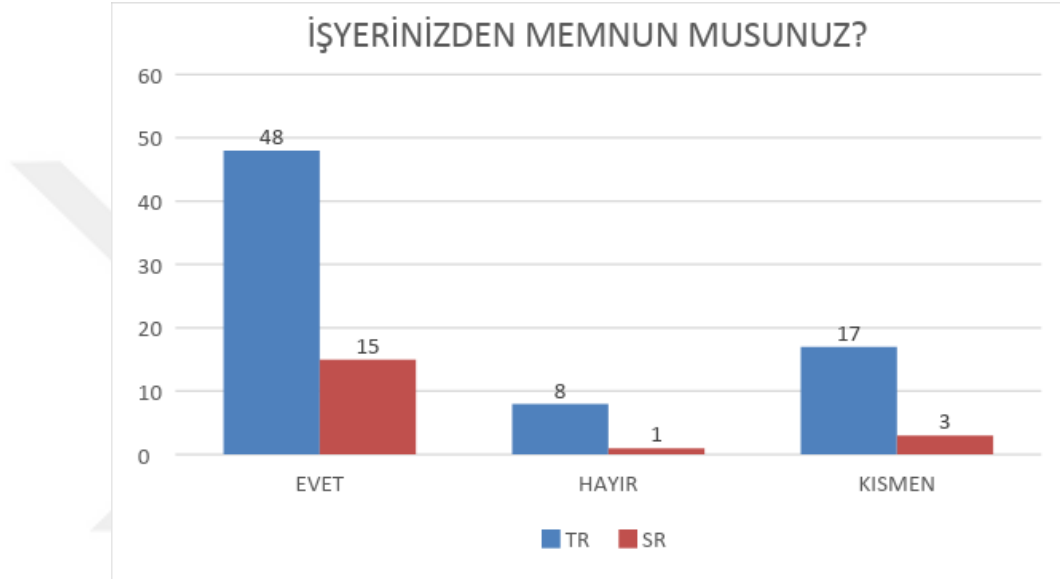
6.3.4 Memnuniyet-Beklenti Boyutu

6.3.4.1 Memnuniyet-Beklenti Boyutuna İlişkin Dağılımlar

Anket çalışmasında işyeri memnuniyeti sorgulanmış: anket sonuçlarına göre göre katılımcıların %68.5 inin çalıştığı işyerinden memnun olduğu %9.8 inin çalıştığı iş yerinden memnun olmadığı, %21.7 sinin kısmen memnun olduğu tespit edilmiştir. İşyerinden memnun kişi sayısı Türklerin 65,75 ini oluştururken Suriyelilerin %78,9 unu oluşturmaktadır memnuniyet analizleri Şekil 6.37 de detaylı verilmiştir.

Tablo 6.56 İşyerinden memnuniyete ilişkin dağılım – ticari alan

İŞYERİNİZDEN MEMNUN MUSUNUZ?	FREKANS		YÜZDE		FREKAN S	YÜZD E
	TR	S R	TR	SR	TOPLAM	
EVET	48	15	65.75	78.9	63	68.48
HAYIR	8	1	10.96	5.3	9	9.78
KISMEN	17	3	23.29	15.8	20	21.74

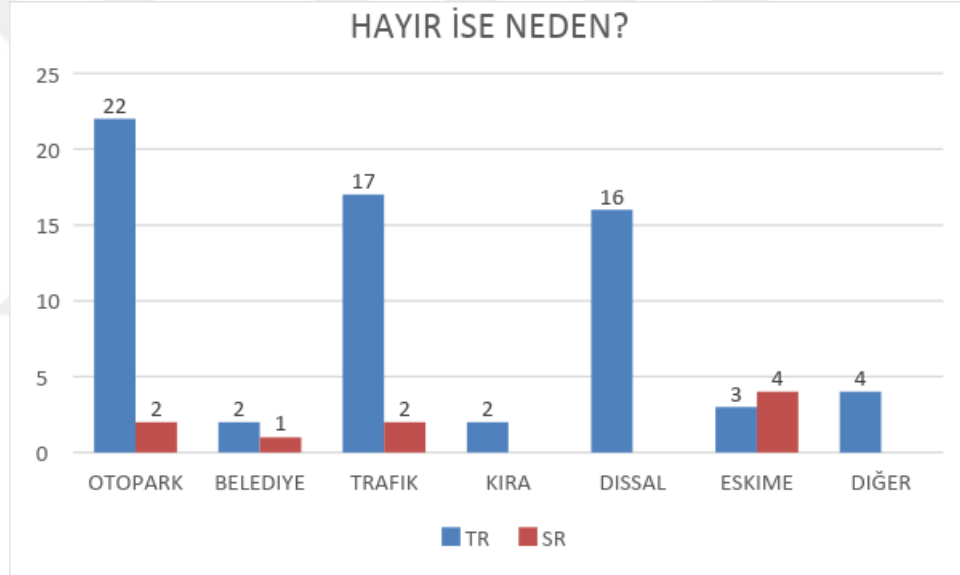

Şekil 6.37 İşyerinden memnuniyete ilişkin dağılım – ticari alan

İşyerinden memnun olmayan ve kararsız olanların memnun olmama nedenleri sorgulanmış; katılımcıların %26.1'i otopark,%3'ü kişi belediye hizmetleri, %19'u trafik düzenlemeleri %2 si kiraların yüksek olması,%17.1'i dışsal faydanın azalması, %7.6'sı eski olması, %3.3'ü diğer sorunlarından rahatsız olduğunu belirtmiştir. Bu verilere göre işyerinden memnun olmayanların çoğunluğunun trafik ve otopark sorunlarından rahatsız olduğu tespit edilmiştir. İşyerinden memnun olmayanları rahatsız eden sorunların dağılımı Şekil 6.38'de detaylı verilmiştir.

Tablo 6.57 İşyerinden memnuniyetsizliğe ilişkin dağılım – ticari alan

HAYIR İSE NEDEN?	FREKANS		YÜZDE		FREKAN S	YÜZD E
	TR	S R	TR	SR	TOPLAM	
OTOPARK	22	2	30.14	10. 5	24	26.09
BELEDIYE	2	1	2.74	5.3	3	3.26
TRAFİK	17	2	23.29	10. 5	19	20.65
YUKSEK KIRA	2	0	2.74	0.0	2	2.17
DISSAL FAYDA	16	0	21.92	0.0	16	17.39
ESKI OLMASI	3	4	4.11	21. 1	7	7.61
DIĞER	4	0	5.48	0.0	4	4.35

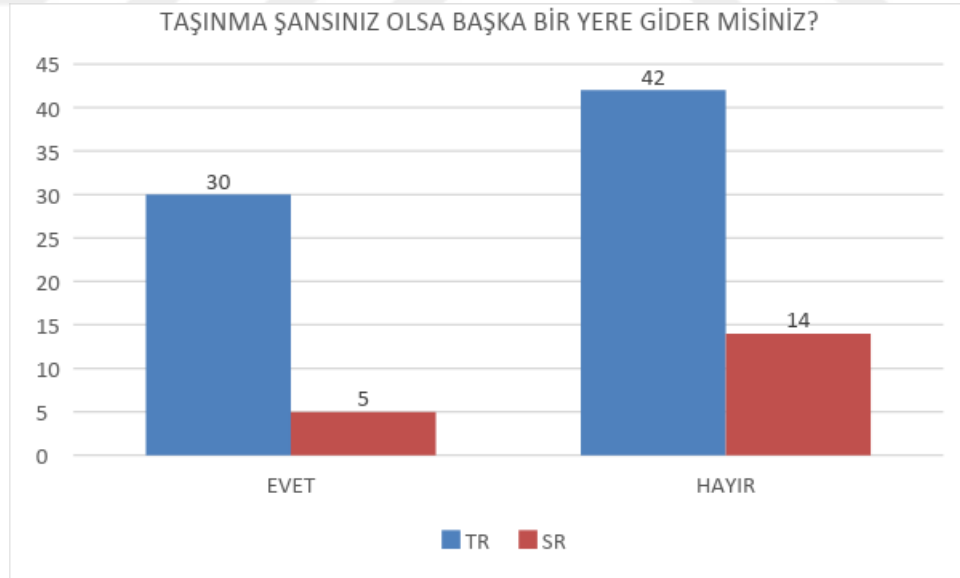
Şekil 6.38 İşyerinden memnuniyetsizliğe ilişkin dağılım – ticari alan

Anket çalışmasında katılımcıların başka yere taşınma şansına sahip olmaları durumunda tercihleri sorgulanmış; verilere göre katılımcılardan % 38'i imkanları uygun olduğu başka yere taşınmayı tercih edeceğini, %60'şını taşınmak istemediğini belirtmiştir. Bu doğrultuda işyeri sahiplerinin bölgede çalışmaktan memnun olduğu sonucuna varılmaktadır. Uruklara göre işyeri memnuniyetine bakıldığında ise Türklerin %41.1'i Suriyelilerin %26.3 ü taşınmak istediklerini belirtmiştir. Duruma tersinden bakıldığında ise Türklerin % 57.3'ü, Suriyelilerin ise % 73.7'si imkanları olduğunda taşınmayı tercih etmeyeceğini belirtmiştir. İstatistiklere bakıldığında Suriyelilerin memnuniyetinin Türklerden daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

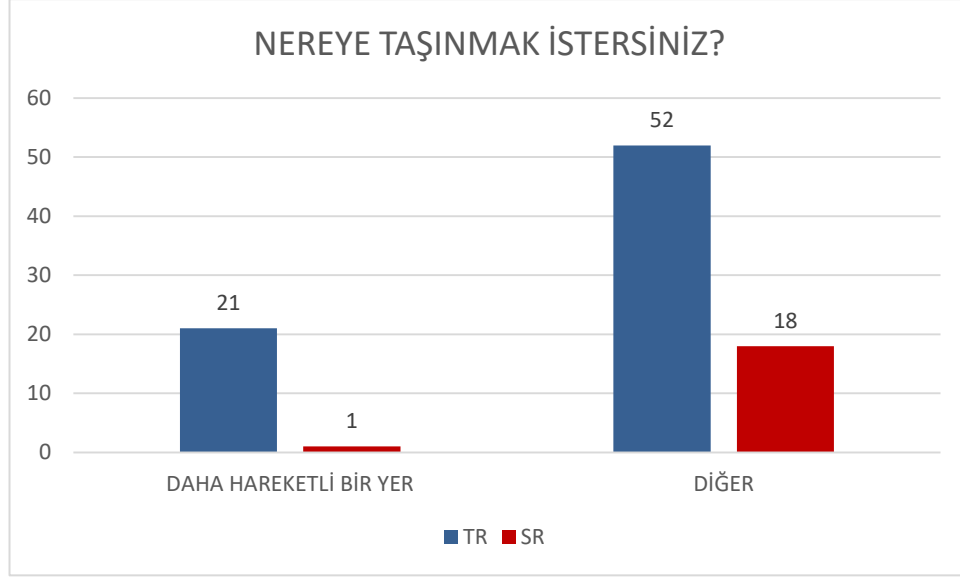
Bu konuyla ilgili detaylı analiz tablosu ve grafikler Şekil deki gibidir. Taşınmak isteyenlerin tercihleri sorgulandığında ise Türklerin %28.77 sinin Suriyelilerin %5.3 'nün inin daha hareketli bir yere, Türklerin %71.23'ü Suriyelilerin ise %94.7'si diğer seçenekler cevabını vermiştir.

Tablo 6.58 Taşınma isteği ve nereye taşınmak istenildiğine ilişkin dağılım – ticari alan

	FREKANS		YÜZDE		FREKAN S	YÜZDE
	TR	SR	TR	SR	TOPLAM	
TAŞINMA ŞANSINIZ OLSA BAŞKA BİR YERE GİDER MİSİNİZ?						
EVET	30	5	41.10	26.3	35	38.04
HAYIR	42	14	57.53	73.7	56	60.87
NEREYE TAŞINMAK İSTERSİNİZ?						
DAHA HAREKETLİ BİR YER	21	1	28.77	5.3	22	23.91
DİĞER	52	18	71.23	94.7	70	76.09

Şekil 6.39 Taşınma isteğine ilişkin dağılım – ticari alan

Şekil 6.40 Nereye taşınmak istenildiğine ilişkin dağılım – ticari alan

Mahalle sakinlerinin bölgede çalışmayı tercih etme nedenleri sorgulanmış; mahalle sakinlerinin % 25'inin 1. tercihi ucuz kira bedeli, %52.2'sinin 1. tercihinin mal sahipliği %2.2'sinin 1. Tercihinin eve yakınlık, %1.1'nin 1. Tercihini turistik bir yer olması,%9.8'inin müşteri potansiyeli , %2.2'sinin 1. Tercihinin mimari açıdan avantajlı olduğu için %10.7'sinin diğerleri cevabını verdiği görüşmüştür. Bu verilere göre tercihlerde en önemli kriterin ekonomik kaygılar olduğu sonucuna varılabilir (Tablo 6.59). Bölgedeki saha çalışmaları sırasında yapılan görüşmeler doğrultusunda diğer cevabını verenlerin çoğunluğu kendilerini çevreye ait hissettikleri için bölgeyi tercih ettiklerini belirtmiştir. Somut verilere göre en önemli kriterin ekonomik kaygılar olduğu görülse de önemli tercih sebeplerinden birinin de aidiyet duygusu olduğu gözlemlenmiştir.

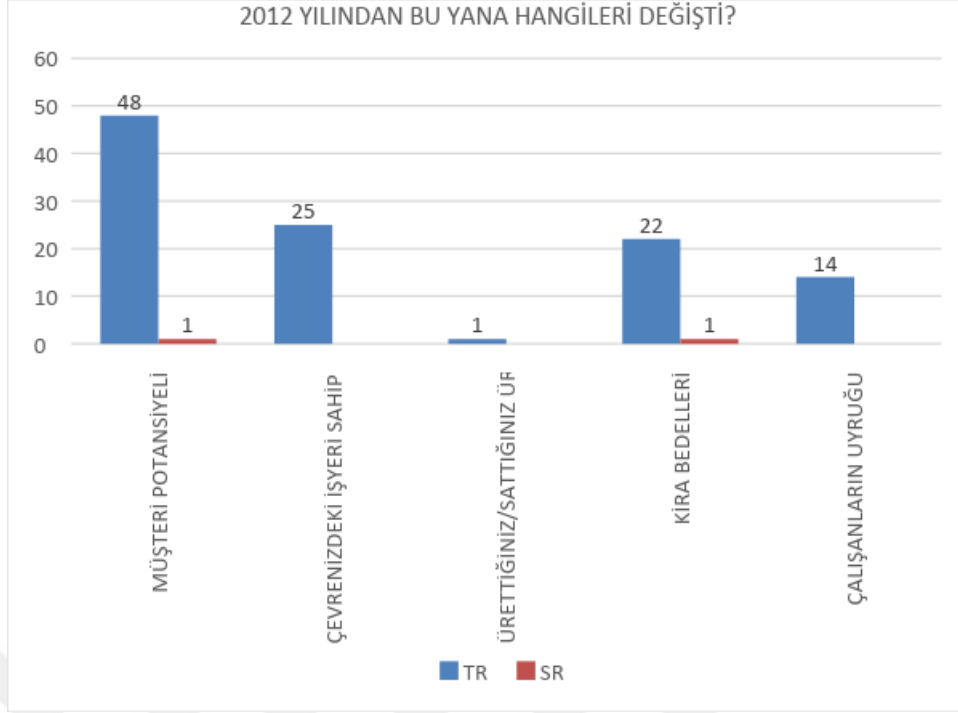
Tablo 6.59 Suyabatmaz mahallesini tercih sebebine ilişkin dağılım – ticari alan

UYRUK	TR						SYR						TOPLAM					
	1		2		3		1		2		3		1		2		3	
SIRALAMA	1		2		3		1		2		3		1		2		3	
DAĞILIM	FREKANS	YÜZDE	FREKANS	YÜZDE	FREKANS	YÜZDE	FREKANS	YÜZDE	FREKANS	YÜZDE	FREKANS	YÜZDE	FREKANS	YÜZDE	FREKANS	YÜZDE	FREKANS	YÜZDE
MAL SAHİPLİĞİ	23	31.5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23	25.0	0	0	0	0
UCUZ KİRA	48	65.7	3	4.1	0	0	17	89.4	0	0	0	0	65	70.6	3	3.26	0	0
EVE YAKINLIK	2	2.7	24	32.8	1	1.3	2	10.5	10	52.6	0	0	4	4.3	34	36.9	1	1.0
TURİSTİK BİR YER OLMASI	1	1.3	1	1.3	1	1.3	0	0	0	0	0	0	1	1.0	1	1.0	1	1.0
MÜŞTERİ POTANSİYELİ	9	12.3	14	19.1	3	4.1	1	5.2	3	15.7	0	0	10	10.8	17	18.4	3	3.2
MİMARİ AÇIDAN AVANTAJLI OLMASI	2	2.7	2	2.7	0	0	0	0	0	0	1	5.2	2	2.1	2	2.1	1	1.0
DİĞER	10	13.7	13	17.8	2	2.7	1	5.2	0	0	1	5.2	11	11.9	13	14.1	3	3.2

Anket çalışmasında 2012 yılı itibariyle bölgedeki değişiklikler sorgulanmış; katılımcıların % 53'ünün müşteri potansiyelinin değiştiği, % 27,2'sinin çevredeki iş yeri sahiplerinin değiştiği, %1,1'inin ürettiği/sattığı ürünlerin değiştiği,%25'inin kira bedellerinin değiştiği, %15,2'sinin çalışanların uyuğunun değiştiği, görüşüne sahip olduğu tespit edilmiştir (Tablo 6.60, Şekil 6.41).

Tablo 6.60 2012 yılından bu yana değişim gösteren durumlara ilişkin dağılım – ticari alan

2012 YILINDAN BU YANA HANGİLERİ DEĞİŞTİ?	FREKAN S		YÜZDE		FREKAN S	YÜZDE
	TR	SR	TR	S R	TOPLAM	
MÜŞTERİ POTANSİYELİ	48	1	65.75	5.3	49	53.26
ÇEVRENİZDEKİ İŞYERİ SAHİPLERİ	25	0	34.25	0.0	25	27.17
ÜRETTİĞİNİZ/SATTIĞINIZ ÜRÜNLER	1	0	1.37	0.0	1	1.09
KİRA BEDELLERİ	22	1	30.14	5.3	23	25.00
ÇALIŞANLARIN UYRUĞU	14	0	19.18	0.0	14	15.22

Şekil 6.41 2012 yılından bu yana değişim gösteren durumlara ilişkin dağılım –ticari alan

Anket çalışmasında katılımcıların şehitler caddesinde yapılan sokak sağlıklaştırma projesinden memnuniyeti sorgulanmış; katılımcıların %63'ünün 1. Tercihini mahallede sokaklar meydanların daha bakımlı olduğu, kültür mirasımız korunuyor seçeneğini seçen katılımcıların %11,9'i 1. Tercihini iken % 31,5'sinin 2. Tercihini olmuştur. %6,5'sinin 3. Tercihini alt yapı çözüldü, %1,1'in 1. Tercihini turist sayısı arttı, % 1,0'ının 1. Tercihini ekonomik kazanç arttı olduğu gözlemlenmiştir. Memnuniyet analizinin uyuğua göre bulguları Tablo 6.61'deki gibidir. Bu veriler ışığında mahalle ve sokakların bakımlı oluşunun mahalle sakinlerine yansıyan en önemli avantaj olduğu görülmüştür.

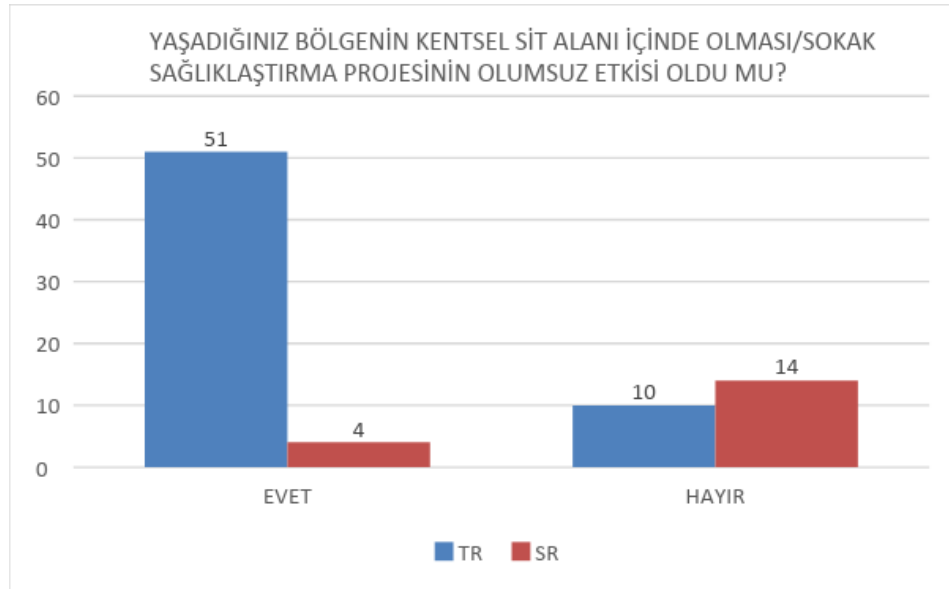
Tablo 6.61 Sağlıklaştırma alışması sonrası memnuniyete ilişkin dağılım –ticari alan

UYRUK	TR						SYR						TOPLAM					
	1		2		3		1		2		3		1		2		3	
SIRALAMA	FREKANS	YÜZDE	FREKANS	YÜZDE	FREKANS	YÜZDE	FREKANS	YÜZDE	FREKANS	YÜZDE	FREKANS	YÜZDE	FREKANS	YÜZDE	FREKANS	YÜZDE	FREKANS	YÜZDE
MAHALLEDE SOKAKLAR MEYDANLAR BAKIMLI	49	67.1	4	5.4	0	0	9	47.3	0	0	0	0	58	63.0	4	4.3	0	0.0
KÜLTÜR MİRASIMIZ KORUNUYOR	11	15.0	29	39.7	4	5.4	0	0	0	0	0	0	11	11.9	29	31.5	4	4.3
ALTYAPI SORUNU ÇÖZÜLDÜ	0	0	1	1.3	6	8.2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1.0	6	6.5
TURİST SAYISININ ARTMASI	0	0	2	2.7	2	2.7	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2.1	2	2.1
EKONOMİK KAZANÇ ARTTI	0	0	0	0	0	0	1	5.2	1	5.2	0	0	1	1.0	1	1.0	0	0
MÜLKÜMÜZÜN DEĞERİ ARTTI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ÇEVREDEKİ YATIRIMLARIN ARTMASI	0	0	3	4.1	2	2.7	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3.2	2	2.1
DİĞER	7	9.5	9	12.3	2	2.7	10	52.6	0	0	1	5.2	17	18.4	9	9.7	3	3.2

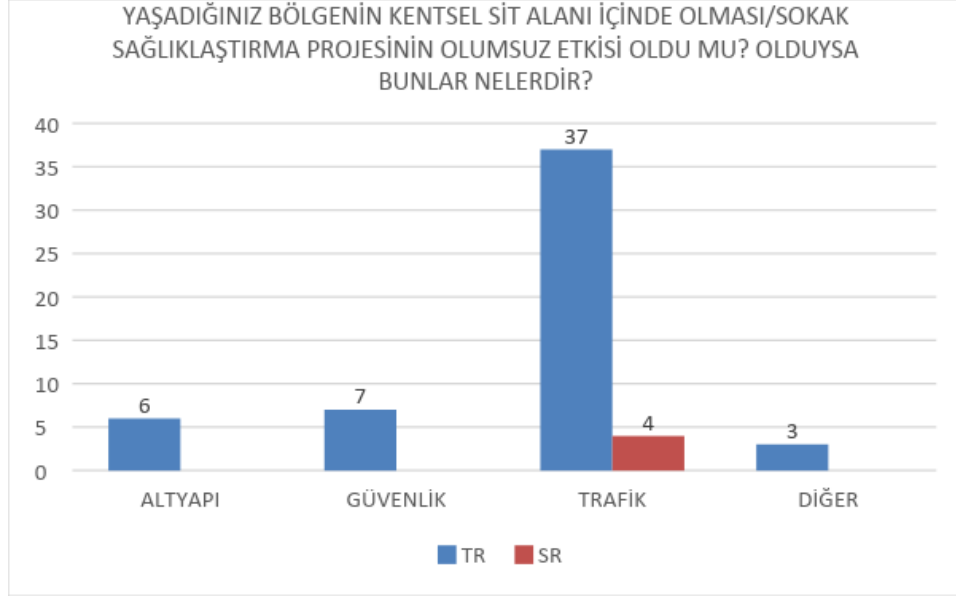
Mahalledeki işyeri sahiplerine yaşadıkları çevrenin kentsel sit alanı içinde olmasının olumsuz etkileri sorulmuş; mahallelilerin % 59.78’i olumsuz etkileri olduğunu %26.09’i olumsuz etkileri olmadığı görüşünü bildirmiştir. Projenin olumsuz etkileri olduğunu düşünenler Türklerin %69.86’sı Suriyelilerin %21.1 yer almaktadır. Bu konuda iki grup arasında ciddi fikir ayrılığı olduğu sonucuna varılmıştır. Bu konudaki analizler ve şekil deki gibidir. Olumsuz etkiler kullanıcılar tarafından altyapı, güvenlik, trafik ve diğerleri olarak belirlenmiş ve bunların uyuğa göre dağılımı şekil deki gibidir. Bu tabloya göre trafik sorunu Türklerin %50.68’i için önemli bir sorunken Suriyelilerin %21.1’i bu görüşe katılmıştır.

Tablo 6.62 Koruma çalışmasının olumsuz etkisine ilişkin dağılım – ticari alan

	FREKANS		YÜZDE		FREKANS	YÜZDE
	TR	SR	TR	SR	TOPLAM	
YAŞADIĞINIZ BÖLGENİN KENTSEL SİT ALANI İÇİNDE OLMASI/SOKAK SAĞLIKLAŞTIRMA PROJESİNİN OLUMSUZ ETKİSİ OLDU MU?						
EVET	51	4	69.86	21.1	55	59.78
HAYIR	10	14	13.70	73.7	24	26.09
YAŞADIĞINIZ BÖLGENİN KENTSEL SİT ALANI İÇİNDE OLMASI/SOKAK SAĞLIKLAŞTIRMA PROJESİNİN OLUMSUZ ETKİSİ OLDU MU? OLDUYSA BUNLAR NELERDİR?						
ALTYAPI	6	0	8.22	0.0	6	6.52
GÜVENLİK	7	0	9.59	0.0	7	7.61
TRAFİK	37	4	50.68	21.1	41	44.57
DİĞER	3	0	4.11	0	3	3.261

Şekil 6.42 Koruma çalışmasının olumsuz etkisine ilişkin dağılım – ticari alan

Şekil 6.43 Koruma çalışmasının olumsuz etkisine ilişkin dağılım – ticari alan

6.3.4.2 Memnuniyet-Beklenti Boyutuna İlişkin Analiz ve Bulgular

Anket sonuçları elde edilen verilerden memnuniyet-beklenti boyutu altında ele alınan işyerinden memnuniyet, taşınma şansı olursa taşınma isteği, nereye taşınmak istenildiği, sağlıklaştırma çalışmalarından memnuniyet ve sağlıklaştırma çalışmalarının olumsuz etkisinin olup olmadığı hakkında düşünceleri değişkenlerinin katılımcıların uyruklarına göre farklılık gösterip göstermediklerini incelemek üzere yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 6.63’de yer almaktadır. Bulgulara göre Türkiye ve Suriye uyruklu katılımcıların ele alınan değişkenlerden sadece taşınmak istenilen yer ve olumsuz etkiler açısından farklılık gösterdikleri ortaya çıkmıştır.

Tablo 6.63 Memnuniyet-Beklenti boyutuna ilişkin Mann-Whitney U testi Sonuçları- Ticari alan

	MEMNUNİYET	TASINMA SANSI	NEREYE TASINMAK ISTER	SAGLIKLASTIRMA MEMNUNİYET	SAGLIKLASTIRMA OLUMSUZ ETKILERI
Mann-Whitney U	605,500	579,000	530,500	576,000	212,000
Wilcoxon W	795,500	3207,000	3231,500	766,000	2103,000
Z Testi	-1,039	-1,217	-2,128	-1,312	-4,944
Anlamlılık	,299	,224	,033	,190	,000
Grup Değişkeni: UYRUK					

6.3.5. Yerel Halk ve Suriyeli Katılımcıların Arasındaki Farklılaşmalar

Yapılan anket çalışmaları sonucunda koruma alanı sınırları içinde bulunan bölgede yaşayan Türk ve Suriyeli katılımcıların arasındaki en fazla farklılık gösteren dağılımlar irdelenmiştir (Tablo 6.64). Bu incelemeler kapsamında “İş yeri size mi ait?” sorusuna Türk katılımcıların %31,51’i iş yeri sahibiyken, Suriyeli katılımcıların tamamı bu bölgedeki iş yerlerine kira ödedikleri tespit edilmiştir. Türk katılımcıların %71,23’ü ve Suriyeli katılımcıların %100’ü 0-7 yıl arasında bu bölgeye yerleştiği, bu yılların aynı zamanda sağıklaştırma projesinin başlama tarihi ile aynı dönemlere denk geldiği sonucuna ulaşılmaktadır. “Bu iş yerine taşınmadan önce iş yeriniz neredeydi?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda Suriyeli katılımcıların %100’ünün savaş sonrasında zorunlu göç ile geldikleri Gaziantep’te ilk iş yerlerini Suyabatmaz Mahallesinde kurdukları sonucuna ulaşılmıştır.

Koruma alanında yaşayan halkın, buldukları bölgenin tarihini, değerini ve en önemlisi koruma bilinci düzeyini öğrenebilmek için sorulan sorular kapsamında, Suriyeli katılımcıların sadece %10,50’si, kentsel sit alanın ne demek olduğu bilincinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların beklentilerinin ölçüldüğü “Sizce bölgede korunması gereken en önemli değerler nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda, Türk vatandaşların %72,6’ı komşular, %73,9’u evler, %38,3’ü sokaklar, %23,2’i çevrenin korunması gerektiği, Suriyeli katılımcılar ise %36,8’i evlerin, %31,6’ı da sokakların korunması gerektiğini ifade etmiştir. Bu

değerlerin sonucunda bölgede yaşayan Türk katılımcıların geçmişten gelen mimari ve kültürel miraslarının değişime uğramasını istemediklerini göstermektedir.

Suyabatmaz mahallesinde ticari birimlerde bulunan katılımcılara sorulan “Taşınma şansınız olsa başka bir yere gider misiniz?” sorusuna Türk katılımcıların %41,10’u, Suriyeli katılımcıların ise %26,03’ü taşınmak istediklerini belirtmişlerdir. Bu sonuca göre dikkat çeken en önemli nokta ise göç ile gelen Suriyeli vatandaşların çoğunluğu bu bölgeden gitmek istemezken, Türk vatandaşlarının taşınmak isteme oranlarının daha yüksek olması önemli bir sonuçtur.

Tablo 6.64 Türk ve Suriyeli katılımcıların arasındaki farklılaşmalar

SORU	CEVAP	TR	SRY
İş yeri size mi ait?	Evet	%31,51	%0
Ne kadar süredir bu iş yerinde bulunmaktasınız?	0-7 Yıl	%71,23	%100
Bu iş yerine taşınmadan önce iş yeriniz neredeydi?	Hep aynı yerde	%49,32	%0
	Başka mahallede	%19,18	%0
	Aynı mahallede başka iş yeri	%26,03	%0
	Başka ülkede	%0	%100
Kentsel sit alanı ne demek biliyor musunuz?	Evet	%86,6	%10,50
Kentsel sit alanı içinde onarım için izin almanız gerektiğini biliyor musunuz?	Evet	%93,15	%57,89
Sizce bölgede korunması gereken en önemli değerler nelerdir?	Komşular	%72,6	%0
	Evler	%73,9	%36,8
	Sokaklar	%38,3	%31,6
	Çevre	%23,2	%0
Taşınma şansınız olsa başka bir yere gider misiniz?	Evet	%41,10	%26,03

Tez sonuçlarından elde edilerek zaman içinde yeniden tekrarlanacak benzer bir çalışma ile alandaki dönüşüm daha sağlıklı bir şekilde tespit edilebilecektir.

BÖLÜM 7

SONUÇ VE ÖNERİLER

Gaziantep, tarihsel süreç içerisinde önemli ticaret yolları güzergahlarında yer alması, dini ve kültürel merkezlere yakınlığı, farklı bir çok din, dil, ırk ve kültüre ait insanları barındırmış olması özellikleriyle tarihi öneme sahip bir kenttir. Tarihi kent merkezinin dokusu ve geleneksel Antep evlerinin mimarisi zaman içerisinde kayıplara ve tahribatlara maruz kalmış olsa da halen korunmaya değer nitelikleriyle ön plana çıkmaktadır. Özellikle son 10 yıla yakın zamanda, kentin bu zenginliğinin farkındalığı hızla artmış ve bu doğrultuda kentte koruma kapsamında birçok proje ve uygulama gerçekleştirilmiştir.

Tez kapsamında araştırma alanı olarak seçilen Suyabatmaz Mahallesi tarihi kent merkezinde yer almakta olup, tarihi kent dokusunda gerçekleştirilen koruma çalışmalarında en çok öne çıkan projelerden birisi olan Kültür Yolu Projesi'nin devamı niteliğini taşımaktadır. Yine aynı alanda gerçekleştirilen Şhreküstü Konakları Projesi son dönemde uygulanan bir diğeri önemli proje olarak dikkat çekmektedir. Bu kapsamda 2012 yılında itibaren Suyabatmaz Mahallesi'nde uygulanmaya başlayan sokak sağıklaştırma çalışmaları tez kapsamında ele alınmış ve gerçekleştirilen koruma çalışmalarının bölgede yaşayanlarla ne tür bir etkileşim içerisinde oldukları belirlenmeye çalışılmıştır.

Türkiye'de bulunan pek çok tarihi kent merkezine benzer bir şekilde, Suyabatmaz Mahallesi de daha önceye kadar varlıklı ailelerin yaşadığı bir bölge olmakla beraber zamanla eskimiş ve daha düşük gelirli yeni kullanıcıların barındığı bir bölgeye dönüşmüştür. Bununla beraber Gaziantep'in özellikle mahalledeki sağıklaştırma projesinin başladığı dönemden itibaren Suriye'den gelen göç dalgasının etkisi altına girmiş olması neticesinde, Suyabatmaz Mahallesi de tarihi kent merkezinde yer alan diğeri pek çok mahalle gibi göçle gelen yeni nüfusa ev sahipliği yapmaya başlamıştır. Suyabatmaz Mahallesinde yaşamaya başlayan farklı kültürel yapıdaki

bireylerin zamanla mahallede dönüşümlere yol açması bölgenin araştırma konusu alanı olarak seçilmesinde ki bir diğer önemli etken olarak kabul edilmiştir.

Tez kapsamında öncelikle Suyabatmaz mahallesinde gerçekleştirilen koruma ve sağlıklaştırma çalışmalarının; bu bölgede ikamet eden bireylerin koruma bilinci düzeyleri, gelecekteki beklentileri, memnuniyet ve görüşleri üzerindeki etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Böylece mahalle sakinlerinin kentsel koruma alanlarındaki sağlıklaştırma uygulamalarına etkisini belirlemek üzere seçilen alanda anket uygulaması yapılmıştır. Tezin amaçları doğrultusunda yapılan literatür taraması ve alanda uzman kişilerin görüşlerinin alınmasının ardından oluşturulan anket formlarıyla bu bölgede yaşayan hane halkı ve ticari alanda yer bulan kullanıcılarla yüz yüze anketler uygulanmıştır. Anket formları ticari alan ve konut bölgesine yönelik olarak iki grupta hazırlanmış ve uygulama toplamda 182 kişi ile (90 konut biriminde ve 92 ticari birimde) gerçekleştirilmiştir. Çalışmada yer alan sorular dört farklı başlık altında (demografik yapı, sosyo-ekonomik yapı, koruma bilinci ve memnuniyet/beklenti) ele alınmıştır. Anketlerle elde edilen veri setleri Microsoft Office ve SPSS (Statistical Package For Social Sciences) paket programları aracılığı düzenlenmiş, sonuçlara yönelik gerekli dağılımlar ve analizler gerçekleştirilmiştir.

Çalışma kapsamında bölgede yaşayanlarla gerçekleştirilen anketlerden elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde demografik yapıdaki farklılıkların yanı sıra özellikle koruma bilinci ve korunması gereken değerlere yönelik görüşlerde yerel halk ile bölgede yaşayan Suriyeliler arasında önemli farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Tez sonuçlarıyla, özellikle bu farklılıkların, koruma alanlarının geleceğini etkileme potansiyeline sahip olduklarına dikkat çekilmek istenmiştir.

Çalışmada ankete katılım gösteren bireylerin konut alanlarında % 37'sinin, ticari alanda ise %21'nin Suriyeli oldukları tespit edilmiştir. Ancak çalışma sürecinde, mahallede yaşayan ve çalışan Suriyeli nüfusun yoğunluğunun tespit edilen orana göre çok daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Elde edilen verilerin daha düşük olmasının sebebi bölgede yaşayan illegal nüfus ve özellikle ticari alanlar için yasal zorunluluğun getirdiği yükümlülüklerden kaçınmak isteği olduğu görüşüne varılmıştır.

Bölgede yaşamaya başlayan Suriyelilerin, göç ile beraber kimlik aidiyet sorunlarının ortaya çıktığı ve bölgede var olan etnik ve kültürel yapı ile olan bağlarında ki zayıflık nedeniyle alanla ilgili, koruma bilinci farkındalıklarının da çok düşük olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, hane anketine katılım sağlayan yerel halkın Suyabatmaz Mahallesi'ni tercih etme nedenlerinin başında ev sahipliği gelmekte olduğu, büyük çoğunluğunun miras yoluyla ev sahibi oldukları ve 14 yıldan uzun zamandır aynı yerde yaşadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca, yerel halkın büyük kısmı bölgede yaşayan Suriyelilerden farklı olarak koruma farkındalığının olduğunu ve de korunması gereken değerlerden en önemlisinin komşuluk ilişkileri olduğunu belirtmiştir. Anketlerden elde edilen bir diğer önemli sonuca göre ise, Suriyeli katılımcıların %69,70'i yaşadıkları çevreden memnun olmadıkları için taşınmak istediklerini dile getirmişken yerel halkın %28,07'si aynı gerekçeyi göstermişlerdir. Anket sonuçlarında ortaya çıkan yerel halk ve Suriyeliler arasındaki farklılıklar dikkate alındığında, koruma alanlarında özellikle yaşadığı çevreden memnun olmayan ve koruma bilinci düşük olan bir topluluğun varlığının, bu alanlar için risk teşkil ettiği görülmüştür. Bu doğrultuda yöneticilerin ve politika yapıcıların özellikle bu kapsamda geliştireceği yeni önlemlerin gerekliliğine dikkat çekilmek istenmektedir.

Dünya genelinde gerçekleştirilen başarılı koruma örneklerinde ki uygulamalar bu kapsamda değerlendirildiğinde, Malaya'da gerçekleştirilen kentsel dönüşüm projesi kapsamında uygulanan özel eğitim, vatandaşlık okulları, sivil toplum örgütlerinin kurulması gibi önlemlerin bölge açısından olumlu örnekler olarak ele alınabileceği görülmüştür. Bununla birlikte Elephant & Castle ve El Raval örneklerinde de görüldüğü gibi koruma bilincindeki farkındalığın artırılmasında, halk ile beraber sürecin yürütülmesi ön plana çıkmaktadır. Benzer bir şekilde Trabzon koruma/sağlıklaştırma projelerinde de halkın projelere dahil edilmesinin projenin başarı oranını yükselttiği görülmüştür. Koruma alanlarında gerçekleştirilen uygulamalardan halkın memnuniyetinin artırılması için turizme yönelik kültürel etkinliklerin gerçekleştirilmesi ve bölgedeki ticari kapasitenin geliştirilmesi yoluyla sosyal uyumun artırılmasına yönelik çalışmaların da yine bu kapsamda ele alınabileceği öngörülmektedir. Benzer şekilde, tez kapsamında elde edilen anket sonuçlarına göre de katılımcıların büyük çoğunluğu mahallede gerçekleştirilecek turizm amaçlı etkinlikler ve mahalle organizasyonlarının koruma alanlarında

canlandırma/bilinçlendirmeyi arttırmaya yarayacak etkinlikler olacağını belirtmişlerdir.

Koruma alanlarında gerçekleştirilecek uygulamaların başarısını olumlu etkileyecek uygulanmış veya geliştirilmesi önerilen bu ve benzeri adımlar bugüne kadar çeşitli çalışmaların konusunu oluşturmuştur. Ancak bu tezle; Türkiye’de 2012 yılından bu yana yaşanan yoğun göç akını nedeniyle özellikle sınır kentlerde ortaya çıkan değişimlerden yola çıkarak ve de özellikle Suriye’de yaşanan olumsuz sürecin devam etmesi nedeniyle kentteki bu yeni nüfusun ülkede kalıcı olma olasılığı dikkate alınarak, koruma alanlarına yönelik yeni tedbirlerin alınması gerekliliği vurgulanmak istenmiştir. Bu kapsamda, koruma bilincindeki eksiklikler ile birlikte kentsel tarihi alanların yeni sakinlerinin kültür mekan etkileşimi, aidiyet ve miras algısındaki farklılıklar dikkate alınarak tarihi alanların geleceğine yönelik gerekli tedbirlerin oluşturulması gerektiğine dikkat çekilmiştir. Koruma kapsamında ele alınan miras tanımında sosyal ve kültürel yapıdaki dönüşümlerin kaçınılmaz olduğu kabul edilmekte ve buna göre de miras tanımının zaman içinde yeniden tanımlanması gerekliliği kabul edilmektedir. Bu çalışmayla, farklı ülkelerde farklı tanımlamalara sahip olan “miras” kavramının Türkiye’de de Suriyeli göçmenlerden sonra dönüşen beşeri çevre ve kültürel özellikler dikkate alınarak kaybolma riski taşıyan korunması gereken değerlerin bu kapsamda yeniden tanımlanmaya ihtiyaç duyduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

KAYNAKLAR

- Ahunbay, Z. 1996. Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, İstanbul: YEM Kitabevi.
- Akat, A. 1990. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürü. Ankara: Kültür ve tabiat Varlıklarını Koruma Kurultayı.
- Alkan, A., 1994, Konya Tarihi Kentin Planlama Sorunları, Konya
- Altın, A. 2015. Gaziantep Türk-İslam Mimarisi (Eyyubiler'den Cumhuriyet'e). Atatürk Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Arbaci, S., and Tapada-Berteli, T. 2012. Social inequality and urban regeneration in Barcelona city centre: reconsidering success. *European Urban and Regional Studies*, **19(3)**.
- Aydemir, Ş. et al. 2004. Kentsel alanların planlanması ve tasarımı. Bölüm.
- Basat, E. M. 2013. Somut ve somut olmayan kültürel mirası birlikte koruyabilmek. Milli Folklor, 61.
- Çakallı, M. E. 2013. Kentsel yenilemede bir araç olarak kentsel dönüşüm projeleri ve ilgili idari yargı kararları. Adalet Yayınevi.
- Çelik, B. 2010. Koruma Amaçlı Planlama Ve Koruma Amaçlı İmar Planlarıyla İlgili İdari Yargı Kararları. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans, Ankara.
- Çolak, N. İ. 2011. Kültür ve tabiat varlıklarını koruma hukuku. On İki Levha.
- Deringöz, T., Kentsel Dönüşümün Kentsel Aidiyet Duygusu Üzerindeki Etkisi: Kırşehir İli Örneği. Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans.

Dik, G. 2006. Kùltür Varlığı Sivil Mimarlık Ürünlerinde İşlev Değişiklikleri Sonucu Ortaya Çıkan Sorunlar “Gaziantep Merkezi Örneği”. Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans, Adana.

Ertan, T., and Eğercioğlu, Y. 2016. Historic City Center Urban Regeneration: Case of Malaga and Kemeraltı, Izmir. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, **223**.

Eyikoçak, A. 2014. Gaziantep Tarihi Kùltür Yoluna Ait Tarihi Yapıların Şehir Aydınlatması Yönünden İncelenmesi. Bahçeşehir Üniversitesi Yüksek Lisans, İstanbul.

Eyüpgiller, K. K. ve Zakar, L. 2015. Mimari Restorasyon Koruma Teknik ve Yöntemleri. Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.

GLA, Greater London Authority 2002. Shaping London’s Future, London.

Gül, G., 2005, “Gaziantep Bey (Kayacık) Mahallesi Geleneksel Doku Koruma ve Geliştirme Önerisi”, Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi, Ankara.

Göğüş, M. O. 1997. İlk İnsanlardan Bugüne Çeşitli Yönleriyle Gaziantep. Cihan Ofset, Gaziantep.

Hackworth, J., and Smith, N. 2001. The changing state of gentrification. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*, **92(4)**.

Icomos. 1964. Venedik Tüzüğü, Venedik, İtalya.

İller Bankası. 1972. Gaziantep Kent Bütünü Analitik Etüdüleri. Gaziantep: İller Bankası.

Karakul, Ö. “A Holistic Approach to Historic Environments Integrating Tangible and Intangible Values Case Study: İbrahimpaşa Village in Ürgüp”, Doktora Tezi, Ankara.

Kaderli, L. 2014. Kùltürel Miras Koruma Yaklaşımlarının Tarihsel Gelişimi. *Kùltür Envanteri*, **12(12)**.

Kızıldere, D. 2010. Kentsel Dönüşümde Politika, Mevzuat, Uygulama. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık

Kuban, D. 2000. Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu. İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları.

Kuban, D. 2001. Türkiye'de kentsel koruma: kent tarihleri ve koruma yöntemleri, *Vol. 116*, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.

Kuruç, T. 2018. Kültürel Mirasın Korunmasında Araç Olarak Kültürel Rota Oluşturma Rehberi Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans.

Küçük, A. H. 2014. Kentsel Dönüşüm Boyutları-Barselona'da Raval Bölgesi Örneği (Doctoral dissertation, Fen Bilimleri Enstitüsü).

Madran, E. 2009. Tarihi Çevrenin Tarihi: Osmanlı'dan Günümüze Tarihi Çevre, Tavırlar, Düzenlemeler. TMMOB Mimarlar Odası Yayını, Ankara.

Özaslan, N. ve Özkut, D. 2010. Mimari korumada güncel konular. Anadolu Üniversitesi.

Özden, P. P. 2002. Yasal ve Yönetimsel Çerçevesiyle Şehir Yenileme Planlaması ve Uygulaması: Türkiye Örneği, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.

Özden, P. P. 2008. Kentsel Yenileme. Ankara: İmge Yayınevi.

Özden, P. P. 2002. Kentsel yenileme uygulamalarında yerel yönetimlerin rolü üzerine düşünceler ve İstanbul örneği, *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, No: **23-24** Tarih: Ekim 2000-Mart 2001.

Özen, S. L. 2005. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü / Yüksek Lisans.

Özmehmet, E. 2008. Dünyada ve Türkiye'de sürdürülebilir kalkınma yaklaşımları. *Journal of Yaşar University*, **3(12)**, 1853-1876.

Polat, S., ve Dostoğlu, N. 2007. Kentsel Dönüşüm Kavramı Üzerine: Bursa'da Kükürtlü ve Mudanya Örnekleri. Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 1.

Senan, N. Z. 2016. Türkiye’de Kentsel Yenileme Projeleri, Tarihi Sit Alanları Ve Kentsel Yenileme İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme: Okmeydanı Tarihi Sit Alanları Koruma Amaçlı Ve Etkileşim Geçiş Sahası Nazım İmar Planı İncelemesi. Selahattin Zaim Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans, İstanbul.

Sibel, P. ve Dostoğlu, N. 2007. Uludağ Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakülte Dergisi, Cilt 12, Sayı 1.

Smith, N. 2006. Yeni Küresellik, Yeni Şehircilik: Küresel Kentsel Strateji Olarak Soylulaştırma. Planlama Dergisi

Tatlıgil, F. 2005. Gaziantep Kentinin Geleneksel Konut Dokusunun ve Sosyo-Kültürel Yapısındaki Değişimin İncelenmesi. Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Anabilim Dalı, yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Uğur, H. 2004. Geleneksel şehirsal mekanlar, değerlendirme ve korunmaları bağlamında sistematik yaklaşım-Gaziantep örneği (Doctoral dissertation, Fen Bilimleri Enstitüsü).

UNESCO, 2003. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi, çev. E. Büyükelçi Pulat Tacar, Paris.

Vakfi, Ç. 2010. Yerelden Ulusala Ulusaldan Evrensele Koruma Bilincinin Gelişim Süreci: Çekül Vakfı Yayınları

Yahaya, A. 2006. The Scope and Definitions of Heritage: From Tangible to Intangible, *International Journal of Heritage Studies*, **12:3**, 292-300, DOI: 10.1080/13527250600604639

Yakar, H. İ. 2015. II. Abdülhamit Albümlerinde Ayıntap Rumkale ve Halfeti. Şehitkamil Kültür Yayını.

Yenice, M. S., ve Karadayı Yenice, T., 2018. Gaziantep Kenti Planlama Deneyimleri Üzerine Bir Süreç Değerlendirmesi, *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, **17 (2)**.

Yıldırım, A. E., Kentsel Koruma Projelerinde Aktörlerin Örgütlenmesi

İnternet Kaynakları

<http://www.gaziantep.gov.tr/ilimizin-tarihcesi>

<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44423/dunya-miras-listesi.html>

<http://www.tuik.gov.tr/Start.do>

<https://archnet.org/publications/3222> ARCHNET

<https://bit.ly/1DSqadb>

EKLER

Ek 1: Anket Soru Formu

Görüşme Yapılan Tarih	
Görüşme Yapılan Mahalle	
Cadde-Sokak Adı	

Uyruğunuz ? (Türkçe biliyor musunuz)	
Cinsiyetiniz?	1 () Kadın 2 () Erkek
Medeni durumu?	
Eğitim Durumu?	
Yaşınız?	
Meslek?	

1. Çalışıyor musunuz?
() Evet () Hayır
2. Hanenizin toplam aylık geliri kaç Türk lirasıdır?
() 500-2000 () 2001-3500 () 3501-5000 () 5001 ve üzeri
3. Herhangi bir yardım alıyor musunuz?
() Evet () Hayır
4. Bulduğunuz evde kaç kişi çalışıyor?
()
5. Bulduğunuz evde kaç kişi yaşıyorsunuz?
()
6. Yaşadığınız evde anne, baba ve çocuklardan başka akraba veya yakınlarınızla mı oturuyorsunuz?
() Evet () Hayır

7. Yaşadığınız ev size mi ait?
() Evet () Hayır
8. Eğer cevabınız 'Evet' ise bu eve nasıl sahip oldunuz?
() Miras
() Satın aldım
() Kendim yaptım
() Diğer
9. Eğer kiracıysanız aylık kira bedeliniz aşağıdakilerden hangisinde yer almaktadır?
() 300-800 () 900-1400 () 1400 ve üzeri
10. Ne kadar süreden beri Gaziantep 'te ikamet ediyorsun?
() 1 yıldan az () 2-5 yıl () 6-9 yıl () 10-13 yıl () 14 - + yıl
11. Bu eve taşınmadan önce nerde yaşıyordunuz?
() Başka ülkede
() Başka kentte
() Başka mahallede
() Aynı mahallede başka evde
() Köyde
12. Başka ülkeden ya da şehirden geldiyseniz nedeni?
() Ekonomik
() Eğitim
() Akraba
() Göç(zorunlu göç)
() Diğer
13. Suyabatmaz mahallesin de yaşamayı seçme nedeninizin ilk üç tanesini önem sırasına göre sıralayınız?
() Ev sahipliği
() Ucuz kira
() İş yerine yakınlık
() Akrabalık
() Mimari açıdan benzerlikler olduğu için
() Diğer
14. Yaşadığınız evden memnun musunuz?
() Evet () Hayır () Kısmen
15. Cevabınız 'Evet' ise neden?
() Evlerin müstakil olması
() Evlerin mimarisi yaşam tarzına uyduğu için
() Ucuz kira
() İş yerine yakınlık
() Diğer

16. Cevabınız 'Hayır' ise neden?
 () Isıtma sorunu
 () Bakımının zor olması
 () Eski-Yıkık
 () Büyük olması
 () Küçük olması
 () Diğer
17. Taşınma şansınız olsa başka bir yere gider misiniz?
 () Evet () Hayır
18. Cevabınız 'Evet' ise neden?
 () Evden memnun olmama
 () Kiraların yüksekliği
 () İş yerine uzaklık
 () Çevreden memnun olmama
 () Diğer
19. Cevabınız 'Hayır' ise neden?
 () Ucuz kira
 () Evin mimarı tasarımı
 () Çevrede akrabaların olması
 () İş yerine yakınlık
 () Diğer
20. Taşınmak istersen nereye taşınmak istersin?
 () Modern bir apartman dairesi
 () Daha iyi koşulları olan böyle bir ev
 () Yakınlarının olduğu bir semte
 () Diğer
21. Kentsel sit alanı ne demek biliyor musunuz?
 () Evet () Hayır
22. Evinizin kentsel sit alanı sınırları içinde olduğunu biliyor musunuz?
 () Evet () Hayır
23. Kentsel sit alanı içinde bulunan evinizin onarımı için izin almanız gerektiğini biliyor musunuz?
 () Evet () Hayır
24. Eviniz tescillimi?
 () Evet () Hayır
25. Yaşadığınız evi yenilemek ister miydiniz?
 () Evet () Hayır

26. Eğer cevabınız 'Evet' ise şimdiye kadar neden yenilemediniz?
 Ekonomik sıkıntılardan
 Bürokratik zorluklardan
 Teknik nedenlerden
 Hukuki kısıtlılıklar
 Diğer
27. Eğer imkanınız olsa aşağıdakilerden hangisini yapmak istersiniz?
 Satmak
 Onarıp kullanmak
 Kiraya verip daha modern bir eve çıkmak
 Yıkıp yeniden buna benzer bir ev yapmak
 Diğer
28. Sizden önce eve herhangi bir müdahale yapılmış mı?
.....eklendi.
29. Siz taşındıktan sonra evinize herhangi bir müdahalede buldunuz mu?
 Evet Hayır
30. Cevabınız 'Evet' ise bunlar neler?
.....
31. Yaşadığınız bölgede yapılan koruma uygulamaları hakkında size bilgi verildi mi?
 Evet Hayır
32. Çocuklarınıza okullarda tarihi kültür varlıklarını koruma eğitimi verilmesini ister miydiniz?
 Evet Hayır
33. Yaşadığınız çevrenin koruma altına alınmasından memnun musunuz?
 Evet Hayır
34. Sizce bu bölgelerde korunması gereken en önemli değerler nelerdir?
 Evler
 Sokaklar
 Çevre
 Komşular
 Diğer
35. Yaşadığınız evin kentsel sit alanı içinde olması ne gibi olumsuz etkileri yaratmaktadır?
 Onarım/yıkım yapamıyoruz
 Tarihi dokunun yapısı
 Çok yoğun ziyaretçi var
 Kiralar yükseldi
 Diğer

ANKET SORU FORMU

Görüşme Yapılan Tarih	
Görüşme Yapılan Alan	

Uyruğunuz?	
Cinsiyetiniz?	1 () Kadın 2 () Erkek
Medeni durumu?	
Eğitim Durumu?	
Yaşınız?	
İş yeri niteliği?	
İş yerindeki göreviniz?	

1. Nerede ikamet ediyor sunuz ?
()
2. İş yeri size mi ait?
() Evet () Hayır
3. Eğer kiracıysanız aylık kira bedeliniz aşağıdakilerden hangisinde yer almaktadır?
() 300-800 () 900-1400 () 1400 ve üzeri
4. Ne kadar süreden beri bu iş yerinde bulunmaktasınız?
() 1 yıldan az () 2-5 yıl () 6-9 yıl () 10-13 yıl () 14 - + yıl
5. Bu iş yerine taşınmadan önce iş yeriniz neredeydi?
() Hep aynı yerde
() Başka ülkede
() Başka kentte
() Başka mahallede
() Aynı mahallede başka iş yerinde
6. Başka ülkeden ya da şehirden geldiyseniz nedeni?
() Ekonomik
() Akraba
() Göç(zorunlu göç)
() Diğer
7. İş yerinizden memnun musunuz?
() Evet () Hayır () Kısmen

8. Cevabınız 'Hayır' ise neden?
 Otopark
 Belediye hizmetleri
 Trafik düzenlemeleri
 Kiraların yüksek olması
 Dışsal faydanın azalması
 Eski olması
 Diğer.....
9. Taşınma şansınız olsa başka bir yere gider misiniz?
 Evet Hayır
10. Cevabınız 'Evet' ise neden? (Nereye, nasıl bir yere)
.....
11. Bu mahallede çalışmayı seçme nedeninizi önem sırasına göre sıralayınız?
 Mal sahipliği
 Ucuz kira
 Eve yakınlık
 Turistik bir yer olması nedeniyle
 Müşteri potansiyeli
 Mimari açıdan avantajlı olduğu için
 Diğer
12. 2012 yılından bu yana aşağıdakilerden hangisi değişti?
 Müşteri potansiyelim değişti (turist, yerel halk veya Suriyeli)
 Çevrenizdeki iş yeri sahipleri değişti (yerel halk veya Suriyeli)
 Ürettiğiniz/sattığınız ürünler değişti (.....)
 Kira bedelleri değişti(.....)
 Çalışanlarınızın uyuğu değişti (.....)
13. Şehitler caddesinde yapılan sokak sağlıklaştırma projesinden memnun musunuz?
 Evet Hayır
14. Yaşadığınız mahallenin sokak sağlıklaştırma projesinin size ne gibi olumlu etkiler sağladığını önem sırasına göre numaralandırınız?
 Mahallede sokaklar, meydanlar bakımlı
 Kültür mirasımız korunuyor
 Alt yapı sorunu çözüldü
 Turist sayısının artması
 Ekonomik kazanç arttı
 Mülkümüzün değeri arttı
 Çevredeki yatırımların artması
 Diğer

15. Yaşadığınız bölgenin kentsel sit alanı içinde olması/ sokak sağlıklaştırma projesinin olumsuz etkisi oldu mu? Olduysa bunlar nelerdir?
.....
16. Sizce bu bölgelerde korunması gereken en önemli değerler nelerdir?
 Binalar
 Sokaklar
 Çevre
 Yaşayanlar
 Diğer
17. İş yerinizdeki fiziki koşullarınızı iyileştirmek için herhangi bir müdahalede bulundunuz mu?
.....eklendi.
18. Sizden önce iş yerine herhangi bir müdahale yapılmış mı?
.....eklendi.
19. Kentsel sit alanı ne demek biliyor musunuz?
 Evet Hayır
20. İş yerinizin kentsel sit alanı sınırları içinde mi?
 Evet Hayır
21. Kentsel sit alanı içinde bulunan iş yerinizin onarımı için izin almanız gerektiğini biliyor musunuz?
 Evet Hayır
22. İş yeriniz tescillimi?
 Evet Hayır
23. Yaşadığınız iş yerini yenilemek ister miydiniz?
 Evet Hayır
24. Cevabınız 'evet' ise neyi değiştirmek isterdiniz?
.....değiştirmek isterim.
25. Eğer cevabınız 'Evet' ise şimdiye kadar neden yenilemediniz?
 Ekonomik sıkıntılardan
 Bürokratik zorluklardan
 Teknik nedenlerden
 Hukuki kısıtlılıklar
 Diğer
26. Çalıştığınız bölgede yapılan koruma uygulamaları hakkında size bilgi verildi mi?
 Evet Hayır
27. Koruma alanlarında canlandırma-bilinçlendirme adına, kurumlarla ya da kişisel olarak aşağıdakilerden hangileri yapılırsa katılmak istersiniz?

- Koruma amaçlı eğitimler
- Bilgilendirme toplantıları
- Mahalle organizasyonları
- Turizm amaçlı festivaller
- Diğer

28. 30.cu soruda seçtiğiniz seçeneğin size ne gibi fayda sağlayacağını düşünüyorsunuz?

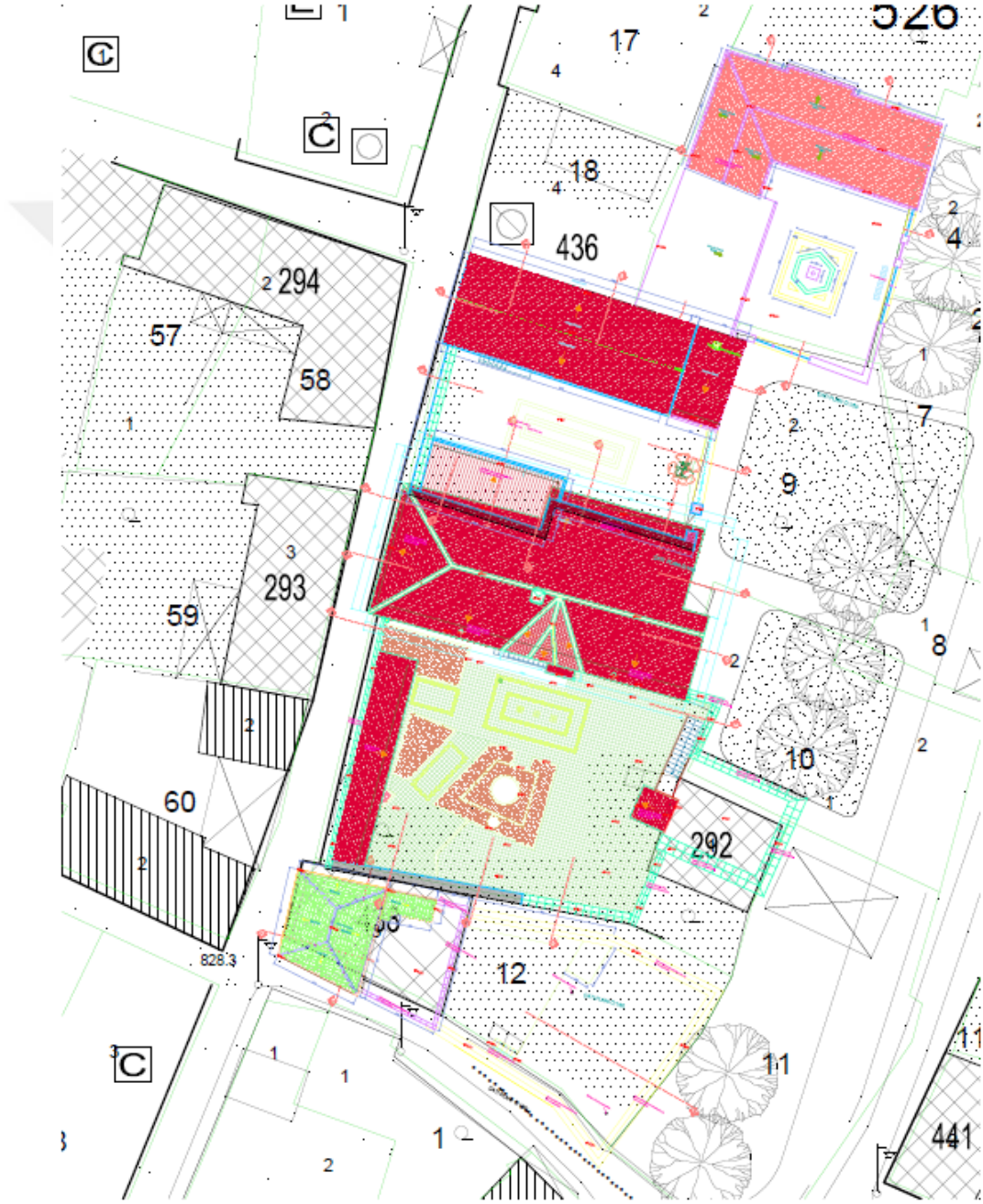
- Ticaretin artmasına
- Turist sayısının artmasına
- Bölgenin tanıtımına
- Daha bilinçli kullanıcıların olmasına
- Bölgenin daha bakımlı/düzenli alanlar olmasına
- Diğer

Ek 2: Çalışma Kapsamındaki Yapılar ve Mimari Özellikleri

1. Çalışma Kapsamındaki Yapılar Ve Mimari Özellikleri

Çalışma kapsamında 526 ada 21 parsel 291 tescil, 526 ada 22 parsel, 526 ada 12 parsel 438 (563) tescil, 526 ada, 526 ada 14 parsel 596 tescil ve 526 ada 24-25 parsel 437 tescil numaralı dört adet tescilli ve bir tescilsiz yapı araştırmaya dahil olmaktadır (Çizim 2).

Çizim 2- Evlerin Vaziyet Planı

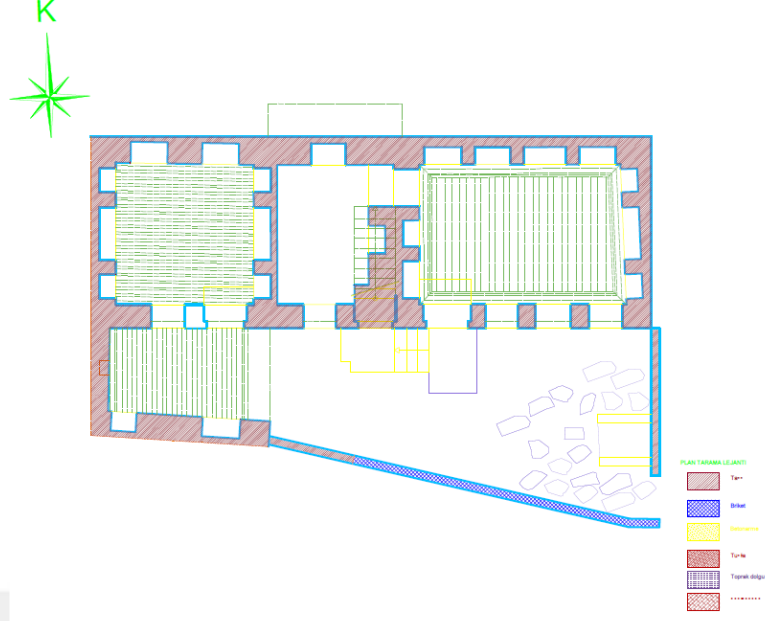
III.A. 526 Ada 21 Parsel 291 Tescil

Gaziantep ili, Şahinbey ilçesi 526 Ada 21 Parsel 291 Envanter Nolu Tescilde bulunan yapı kesme taştan yapılmış ve güney-kuzey doğrultulu uzanmaktadır. Yapıya avludan doğudan girilmektedir, asıl binaya giriş ise güneydendir (Resim 2).

Resim 2- 291 Envanter Nolu Yapı Genel Görünüş

Yapı “L” plan tipinde olup iki katlı iken daha sonra yarım üçüncü bir kat eklenmiştir. Doğudan batıya doğru daralan briket bir avlusu mevcuttur. Yapının doğu bölümü düz dam şeklinde iken batı kısmı kırma çatı biçiminde alaturka kiremit döşemelidir. Yapıya sonradan eklenen yarım üçüncü kat sebebi ile bu bölüm düz dam şeklinde düzenlenmek zorunda kalmış ve böylece yapı arasında belirgin bir çatı kot farkı olması engellenmiştir. Kırma çatı olan bölümde “bardak altı” mevcuttur. Bu bölüm kuş penceresi olarak adlandırılan küçük pencerelerle aydınlatılıp, havalandırılmaktadır (Çizim 3).

Çizim 3- 291 Envanter Nolu Yapı Zemin Kat Planı

Yapının alt katında üç oda ve kemerli eyvan şeklinde düzenlenen bir bölüm mevcuttur. Bu katın döşemesi bir oda hariç ahşaptır. Her odaya avludan ayrı kapı ile girilmektedir. Batıdaki odanın kapısı eyvanın içine denk gelmektedir. Doğudaki odadan ortadaki odaya geçiş mevcuttur. Zemin kattaki bütün pencereler güneye bakmaktadır (Resim 3).

Resim 3- Avlu ve Eyvan

Zemin katta ortadaki odada üst kata çıkış merdivenlerinin izi görülmektedir. Bu odanın döşemesi betonarmedir. Zemin döşemesi ise çimento esaslı şaptır. Odalarda gömme dolaplar ve nişler mevcuttur. Dolap ve nişlerin etrafında ahşap nacar izleri mevcuttur. Yapıda pencere kapı ve ahşap aksamların hepsi sökülüştür (Resim 4).

Resim 4- Nişler ve Ahşap Döşeme

Yapının ikinci katına avludan taş bir merdivenle ulaşılmaktadır. Taş merdiven avluda üç basım batıya doğru ilerledikten sonra yukarı çıkmaktadır. Birinci katta merdivenlerin sonlandığı alanda bir hol mevcuttur. Ancak bu bölüme tuğladan bir duvar çekilerek bu alan bölünmüştür. Tuğla duvar merdivenlerin solunda bir korkuluk görevi görmektedir. Bu duvar güneşe bakan pencerenin ortasında sonlanmaktadır (Resim 5).

Resim 5- 1. Kata Çıkış Merdivenleri

Birinci katta iki oda mevcuttur. Merdivenlerin sapındaki oda da güney cepheye bakan dört pencere mevcuttur. Ayrıca bu odada kuzeye bakan bir pencere daha vardır. Odanın döşemesi betonarmedir. Alt katta olduğu gibi burada da ahşap nacar izleri mevcuttur ancak korunamamıştır (Resim 6).

Resim 6- Ahşap Nacar İzleri

Birini katta merdivenlerin solunda kalan ikinci odanın doğuya bakan dört penceresi mevcuttur. Bunlardan iki tanesi avluya bakarken ikisi hole bakmaktadır. Hole bakan pencerelerden bir tanesi kapatılmıştır (Resim 7).

Resim 7- Kapatılmış Pencere

Bu adanın çatısı kırma çatıdır ve “bardak arası” olarak düzenlenmiştir. Bardak arası olarak kullanılan bölümde havalandırma pencereleri mevcuttur (Resim 8).

Resim 8- Bardak Arası Olarak Kullanılan Bölüm

Yapıya sonradan yarım üçüncü kat bir kat eklenmiştir. Buraya holden geçen bir merdivenle çıkılmaktadır. Bu bölümde sadece bir oda mevcuttur. Üst yapısı günümüze ulaşmamıştır.

Yapının kuzey cephesinde üst kata çıkış merdivenlerinin çıkıntısı vardır. Bu merdiven çıkıntıları Gaziantep evlerinin bir özelliği olup birçok evde mevcuttur (Resim 9).

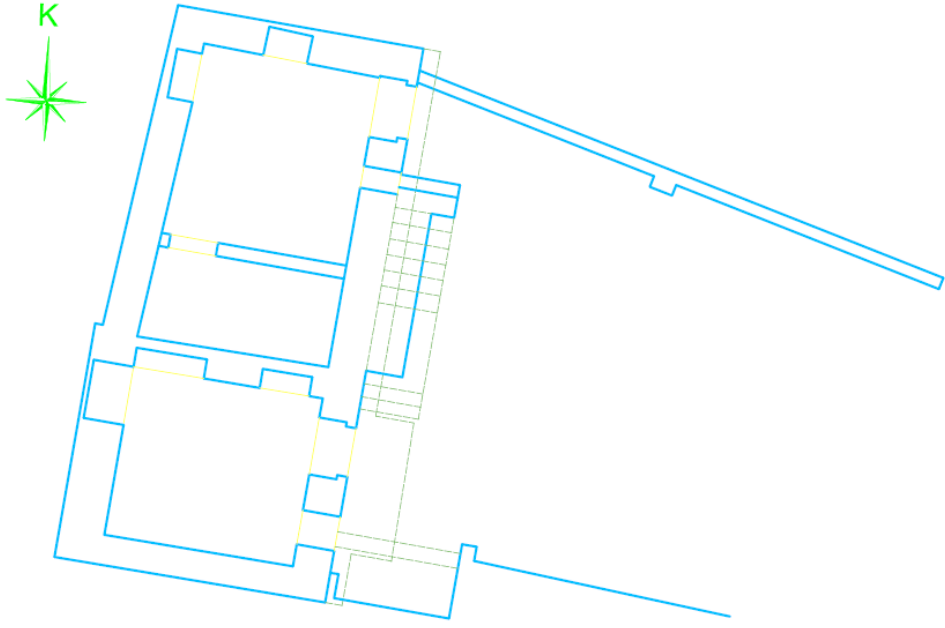

Resim 9- Merdiven Çıkıntısı

III. B. 526 Ada 22 Parsel

526 ada 22 parselde bulunan tescilsiz yapı doğu-batı doğrultulu uzanmakta olut girişi doğudandır. İki katlı olan mevcut yapı kuzeyinde bulunan 291 tescil numaralı yapının bir müştemilatı iken daha sonradan bu müştemilattan ayrılmış ve bu yapıdan bağımsız olarak düzenlenmiştir. Yapının kuzey duvarı 291 tescil numaralı evin duvarı ile ortaktır.

Yapıda alt katta iki, üst katta iki oda mevcuttur. Döşeme olarak alt katta güneydeki odada ahşap döşem mevcutken kuzeydeki oda da ve üst kattaki odalarda betonarme döşeme kullanılmıştır (Çizim 3- Resim 10).

Çizim 3- Yapının Zemin Kat Planı

Resim 10- Yapının Doğudan Görünüşü

Yapıda her odanın ayrı giriş kapısı mevcuttur ve odalardan birbirine geçiş yoktur. Alt kat kapıları kemerli olarak yapılırken üst kattaki kapılar dikdörtgen biçimde düzenlenmiştir. Zemin katta kuzeydeki oda da araya bir duvar çekilerek bir bölüm daha oluşturulmuştur. Kesme taştan yapılan yapıda bu oda da kesme taş önüne tuğladan ayrı bir duvar örülmüştür ve duvardaki nişler gizlenmiştir (Resim 11).

Resim 11- Kesme Taş Önüne Örülen Tuğla Duvar

Yapıda sadece alt katta güneydeki odada ahşap döşeme vardır. Diğer kısımlar sonrada betonarme olarak yapılmıştır. Birinci kata taş bir merdivenle ulaşılmaktadır. Merdivenden her iki odaya da geçiş vardır. Ancak güneydeki oda kot olarak daha yüksektedir.

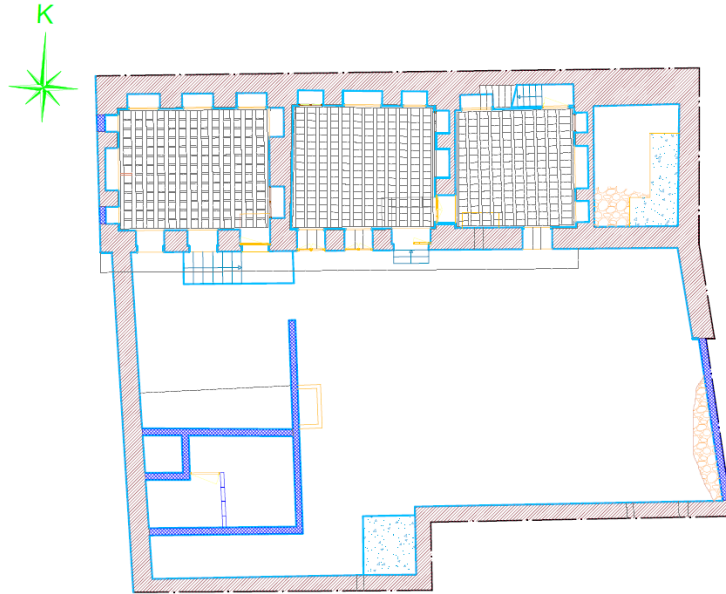
Yapıdaki ahşap nacılar sökülmüştür. Ancak ahşap nacı izleri mevcuttur. Döşem olarak kullanılan betonarme tabla güneydeki odanın önünde çıkıntı yaparak sacak oluşturmuştur. Yapının güneyinde bulunan binanın yıkılması sonucu yapı zarar görmüş ve güney duvarında ciddi hasarlar mevcuttur (Resim 12).

Resim 12- Ahşap Nacar İzleri

III.C. 526 Ada 24-25 Parsel 437 Tescil

526 ada 24-25 parsel 437 tescil numarası ile kayıtlı olan yapıya batıdan avludan iki arı avlu kapısı ile girilmektedir. Yapı zaman içerisinde briket bir duvarla ikiye bölünmüştür. Asıl yapı kesme taştan iken sonradan avluya briket duvar örülmüştür (Çizim 4).

Çizim 4- Zemin Kat Planı

Avluya batıdan iki ayrı kapı ile girilmektedir. Yapı güney kuzey doğrultuludur ve güneye bakmaktadır. Zemin katta dört oda mevcuttur ve hepsinin kapısı ayrıdır ve direk avludan girilmektedir. Ayrıca avluda sonradan yapılmış tuvalet mevcuttur (Resim 13).

Resim 13- Güneyden Görünüş

Odalarda ahşap sırk döşem kullanılmıştır. Duvarlarda ahşap nacılar mevcuttur. En doğuda bulunan oda mutfaktır. Buranın üst örtüsü yıkılmıştır. Kemerli bir kapı ile girilen mutfağın içinde ocaklık vardır. Giriş kapısının sağında bir pencere mevcuttur (Resim 14).

Resim 14- Mutfak

Mutfağın sağında bulunan odanın içinde geleneksel Gaziantep evlerinde bulunan bardak altına çıkan merdiven bulunmaktadır. Batıda bulunan oda diğerlerine göre daha yüksek kotta yapılmıştır. Altı basamaktan sonra odaya ulaşılmaktadır. Bu odanın altı bodrum şeklinde ayrı bir oda olarak kullanılmaktadır (Resim 15).

Resim 15- Odaya Çıkan Merdivenler ve Bodrum Kat

Zemin katta mutfağın güneyindeki odadan bardakaltına merdivenle ulaşılmaktadır. Bardak altında ki havalandırma pencereleri zaman içerisinde

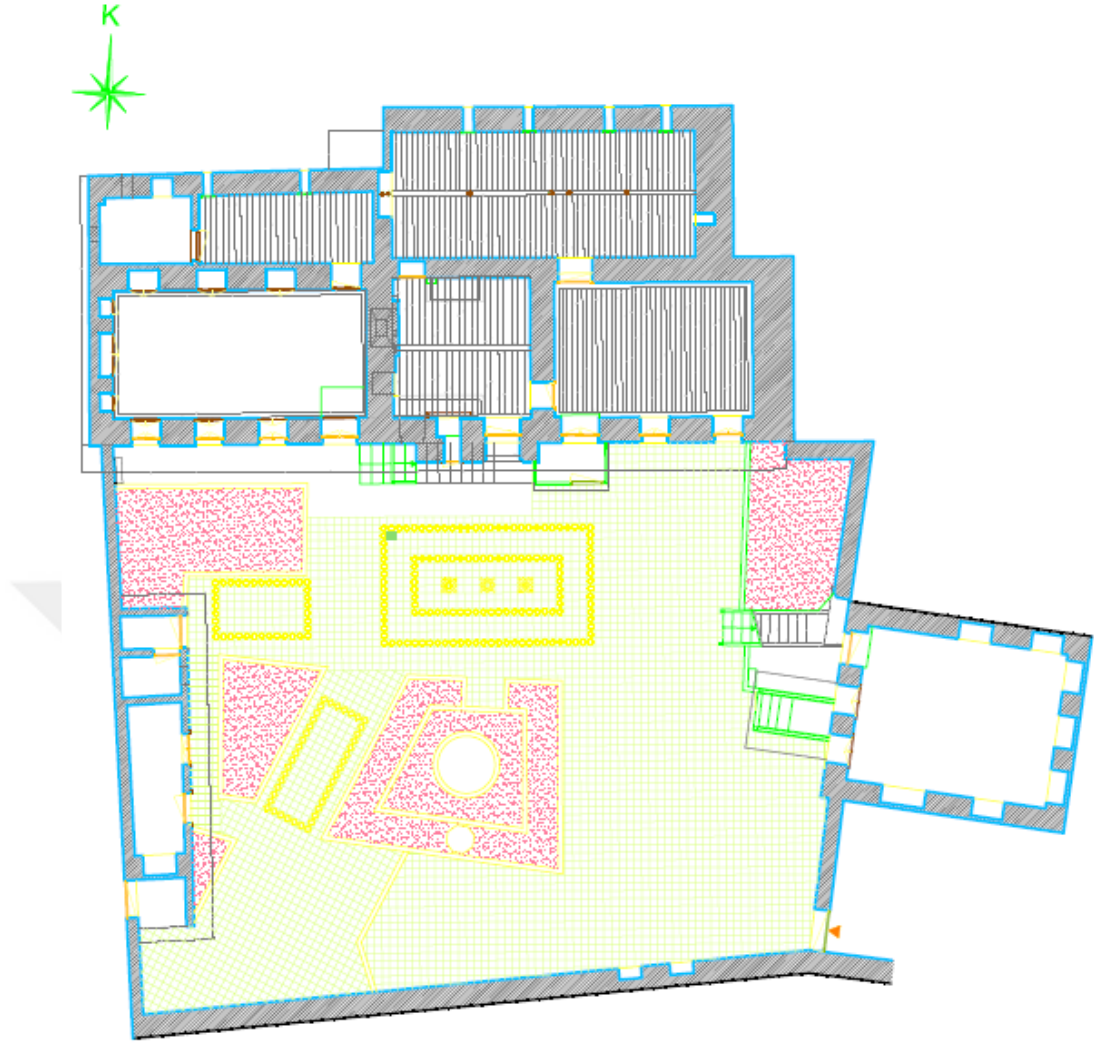
büyütülmüştür. Beşik çatı şeklinde olan çatıda alaturka kiremit döşenmiştir (Resim 16).

Resim 16- Bardakarası

III.D. 526 Ada 13-14 Parsel 596 Tescil

526 ad 13-14 parsel 569 tescil numarası ile kayıtlı olan yapı güney-kuzey doğrultusuna uzanmaktadır. Geniş bir avluya sahip olan yapıya avlunun doğusundan girilmektedir. Kesme taştan yapılan bina iki katlı olup avluda iki tane müştemilatı mevcuttur (Çizim 5).

Çizim 5- Zemin Kat Planı

Yapıya asıl giriş güneyden olup, üst kata 12 basamakla çıkılmaktadır. Zemin katta avludan üç odaya kapı açılmaktadır. Sonra bu odalardan arka odalara geçilmektedir. Zemin katta altı oda bulunmaktadır. Bunlardan dört tanesinin tavanı ahşap sırik döşeme iken bir tanesi betonarme diğeri ise sac kaplamadır.

Cephede üst kata giriş kapısı ve zemin katta ortadaki odanın kapısı üzerinde sacaklık vardır. Yapının üst örtüsü beşik çatı olup önde yuvarlak bir alınlık mevcuttur. Bu cephedeki pencerelere yuvarlak kemerlidir. Dikdörtgen biçimde kuş pencereler vardır.(Resim 16).

Resim 16- Güney Cephe ve Yuvarlak Alınlık

Avluda döşeme olarak renkli karodan geometrik bezemeler yapılmıştır. Avludaki müştemilattan batıdaki tuvalet olarak kullanılmıştır. Diğer müştemilat ise kesme taştan yapılmış ve betonarme döşeme olup, depo amaçlı kullanılmıştır. Avlu kesme taş ile sınırlandırılmış ve taş harpuşa yapılmıştır.

Birinci katta ise eyvanla birlikte altı oda mevcuttur. Bunlardan bir tanesinin döşemesi betonarme iken dört tanesi ahşap sırıktır. Diğer oda ise geleneksel Gaziantep evlerinde sıkça görülen tekne tavan biçimindedir (Resim 17).

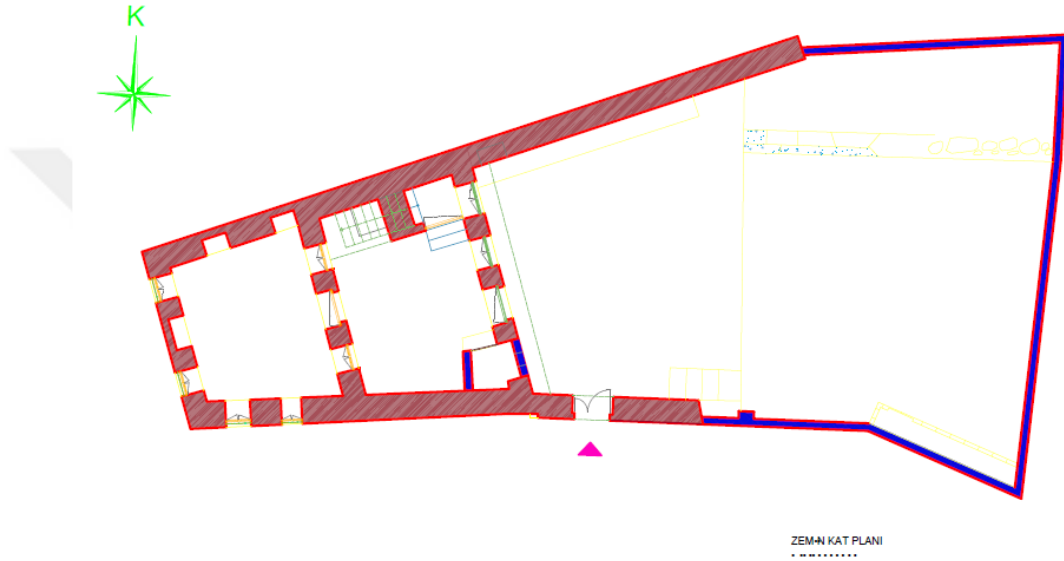

Resim 17-Tekne Tavan

Geleneksel Gaziantep evlerinin bir özelliği olan ahşap nacılar duvarlarda görülmektedir.

III.D. 526 Ada 12 Parsel 438 (563) Tescil

526 Ada 12 Parsel 438 (563) Tescil numarası ile kayıtlı olan yapıya güneyden girilmektedir. Zemin kat+ iki olarak kesme taştan inşa edilen yapı doğu ve güneyden briket kuzeyde ise kesme taş olan bir avlu duvarı ile sınırlandırılmıştır. Yapının doğusunda avluda tonozlu bir müştemilat vardır (Çizim 6).

Çizim 6- Zemin Kat Planı

Yapıda köşe pencerelerinin olması ve pencerelerin dikdörtgen biçimde olması yapının daha geç dönemde yapıldığını göstermektedir. Bu tip pencereleri geç dönem geleneksel Gaziantep evlerinde görmekteyiz. Müştemilat olarak kullanılan tonozlu mekan da devşirme malzeme ile sonradan yapılmıştır. Yapıda döşeme olarak betonarme kullanılmıştır. Yapıda doğu cephedeki pencere kapatılarak içeriden bu kısma tuvalet yapılmıştır (Resim 18).

Resim 18- Doğu Cephe ve Kapatılmış Pencere

Ahşap nacıların kullanıldığı yapı zaman içerisinde değişikliklere uğramış, birinci kata sahanlık eklenmiş, hole duvar çekilerek oda işlevi kazandırılmış ve betonarme merdiven eklenmiştir. Avlu duvarı ise briketten örülmüştür (Resim 19).

Resim 19-Müştemilat

IV.DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Kültür varlığı yapılar, zamanla çevresel, ekonomik ve kültürel nedenlerden dolayı özgün fonksiyonlarında kullanılmadıklarından, fonksiyon değişikliğine uğramakta ve günümüzde yeniden kullanıma açılmaktadır. Zaman içerisinde çürüyen veya yıpranan ahşap döşeme yerine betonarme döşemenin kullanılması, yapının ayrı parsellere ayrılması veya kapı pencere gibi öğelerin açılıp kapatılması gibi zorunlu değişiklikler yapılmaktadır. Fonksiyon değişikliği sonucunda yapılarda zorunlu olarak ekler yapılmaktadır. Bu ekler kültür varlığı yapının hem kısmen plan özelliğini bozmakta, hem de yapıyı görünüş olarak olumsuz etkilemektedir.

Tarihi doku içerisinde yer alan konutların ortaya koyduğu biçimsel çeşitlilik, zenginlik ve özgünlükleri nedeniyle yapılar bir bütün olarak içinde bulunduğu çevresi ile ele alınmalı ve günümüz kullanım niteliklerine uyum sağlayabilecek düzenlemeler yapılmalıdır.

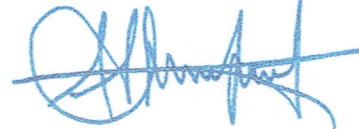
Mevlüt BOZYEL
Arkeolog

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

Tezin Adı : Mahalle Sakinlerinin Kentsel Koruma Alanlarındaki
Sağlıklaştırma Uygulamalarına Etkisi "Gaziantep Suyabatmaz
Mahallesi Örneği"
Öğrencinin, Adı Soyadı : Berna ATASOY
Tez Savunma Tarihi : 10.09.2018
Fen Bilimleri Enstitüsü onayı

Prof. Dr. Ahmet Necmeddin YAZICI
FBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Prof. Dr. Mustafa ÖZAKÇA
Enstitü ABD Başkanı V.

Bu tez tarafımda okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

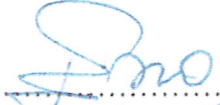

Dr. Öğ. Üyesi Esra DEMİRCİOĞLU
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans olarak oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

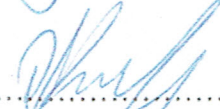
Jüri Üyeleri:

İmzası

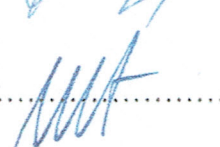
Dr. Öğ. Üyesi Esra DEMİRCİOĞLU

.....

Dr. Öğ. Üyesi Tülay KARADAYI YENİCE

.....

Dr. Öğ. Üyesi Hüseyin Metin FELEKOĞLU

.....